

Översiktsplan för Bräcke kommun

GRANSKNINGHANDLING

Bräcke kommun
Kommunstyrelsen

Postadress: Hantverksgatan 25, Box 190, 843 21 Bräcke

Besöksadress: Bräcke kommun, Hantverksgatan 25, 843 21 Bräcke

E-post: op2041@bracke.se

Diarenummer: KSK 2024/153

Webb: <https://www.bracke.se/op>

MEDVERKANDE:

Bräcke kommun:

- Peppe Liljefjäll, Chef Bygg och miljöförvaltningen
- Therese Sjögren, Landsbygdsutvecklare, Samhällsbyggnadsavdelningen
- Malin Leifsson, Klimat och energirådgivare, Samhällsbyggnadsavdelningen
- Karina Mattiasson, Byggnadsinspektör, Bygg och miljöförvaltningen
- Jonny Berg, Byggnadsinspektör, Bygg och miljöförvaltningen
- Claes Rogander, senior rådgivare

Tyréns Sverige AB:

- Karin von Sydow, uppdragsledare
- Isak Brändström, uppdragsledare
- Minna Jersenius, samhällsplanerare
- Hanna Krämmer, samhällsplanerare/planarkitekt
- Jesper Guttormsen, GIS ingenjör
- Henrik Sjöberg, samhällsplanerare med inriktning rennärings
- Henrik Schreiber, miljöutredare natur- och vattenmiljöer
- Maria Enroth, miljöutredare/MKB-samordnare
- Rebecka Strohl, miljöutredare/MKB-samordnare
- Elin Norman, kvalitetsgranskare

1 Innehållsförteckning

1 Inledning.....	5
1.1 Förord.....	5
1.2 Sammanfattning.....	6
1.3 Process och beslut	7
1.4 Läsanvisning.....	10
 2 Nuläge.....	 13
2.1 Bräcke kommuns historia.....	13
2.2 Bräcke kommun idag	13
 3 Mål, samband och mellankommunala frågor	 18
3.1 Globala mål	18
3.2 Nationella mål	19
3.3 Regionala mål.....	20
3.4 Mellankommunala frågor	21
3.5 Vision, övergripande mål och styrdokument.....	22
 4 Översiktsplanens mål.....	 25
4.1 Levande kommun med attraktiv livsmiljö.....	25
4.2 Blomstrande näringslivsklimat och landsbygdslösningar	26
4.3 Tillgängliga och hållbara kommunikationer	27
 5 Utvecklingsinriktning.....	 29
5.1 Bebyggelse.....	29
5.2 Natur och friluftsliv	30
5.3 Kommunikationer.....	32
 6 Mark- och vattenanvändning	 35
6.1 Markanvändningens kategorier	35
6.2 Platsspecifik vägledning.....	37
6.3 Kommunövergripande planeringsriktlinjer	46
 7 Riksintressen, landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS), vindkraft och övriga planeringsförutsättningar	 56
7.1 Riksintressen	56
7.2 Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS).....	62
7.3 Vindkraft	65
7.4 Övriga planeringsförutsättningar	66

8	Genomförande och konsekvenser	95
8.1	Planens genomförande.....	95
8.2	Miljökonsekvenser	95
8.3	Sociala och ekonomiska konsekvenser	97

1 Inledning

1.1 Förord

Bräcke kommun är en plats som många bär med sig i hjärtat – en plats där naturen, vattnet och det genuina lugnet skapar livskvalitet som är svår att hitta någon annanstans. Här finns sjöarna, skogarna och fiskevattnen som ger både rekreation och identitet, och här finns det som allt fler människor söker: trygghet, närhet och ett mänskligt tempo.

Samtidigt står vi inför stora utmaningar. Vi är en liten kommun med ett vikande befolkningsunderlag och en ekonomisk situation som kräver ansvar, eftertanke och handlingskraft. Dessa utmaningar är inte unika för Bräcke, men vi behöver hantera dem på vårt sätt – utifrån våra styrkor och med en tydlig framtidsvision.

Översiktsplanen med målår 2041 är ett uttryck för just detta: vår vilja att tänka långsiktigt, att stärka det som redan är bra och att föra utvecklingen i en riktning som gynnar både dagens och morgondagens invånare. Planen är ett strategiskt verktyg som vägleder hur vi använder våra mark- och vattenområden, hur vi planerar för bostäder, näringsliv och infrastruktur – men också hur vi bevarar det som gör Bräcke unikt.

Vi vill att fler ska upptäcka det vi redan vet: att Bräcke är en fantastisk plats att leva, verka och återhämta sig på. Att våra sjöar inte bara är vackra att se på, utan också bär på potential för turism och ett starkare friluftsliv. Att vår tystnad och vårt lugn inte är ett tomrum, utan en tillgång i en alltmer hektisk värld.

För att nå dit krävs samverkan – mellan kommunen, invånarna, föreningslivet, näringslivet och andra aktörer. Det krävs också mod att prioritera, att våga tänka nytt, och att stå fast vid en gemensam riktning även när det blåser snålt.

Jag vill rikta ett varmt tack till alla som bidragit i framtagandet av denna plan. Den bygger på kunskap, dialog och ett starkt engagemang för Bräckes framtid. Tillsammans formar vi en kommun där kommande generationer kan känna samma stolthet och samhörighet som vi gör idag.

Med översiktsplanen som ledstjärna tar vi sikte på 2041 – med rötterna i det vi älskar, och blicken framåt.

Kommunstyrelsens ordförande

Richard Nilsson (S)

Fjällsta

1.2 Sammanfattning

Bräcke kommuns översiktsplan tar sikte på år 2041 och syftar till att enas kring utvecklingsinriktningar för en till ytan stor kommun med liten befolkning. Stora komplexa samhällsfrågor kring klimatförändringar, energiförsörjning och försvarsintressen behöver vägas samman och förstås parallellt med lokala frågor för kommunen med en minskande och åldrande befolkning och ett utmanande ekonomiskt läge. Utmaningarna som finns i kommunen behöver hanteras och samtidigt finns det en stolthet från invånarna och en stark vilja att omhänderta och värna det som gör Bräcke kommun unikt. Kommunen är rik på natur- och kulturvärden och har ett levande föreningsliv och många levande landsbygder. Tätorterna är naven för offentlig och kommersiell service och har olika förutsättningar och utmaningar, dels gentemot varandra dels i relation till landsbygderna. Livet i landsbygderna bidrar till Bräcke kommuns utveckling och det finns en stark lokal handlingskraft och en vilja att vända en negativ befolkningsutveckling.

Frågorna behöver hanteras med ett helhetsperspektiv och det är vad översiktsplanen ämnar göra. Översiktsplanen för Bräcke kommun 2041 är ett samlande underlag som bygger på många invånares idéer och engagemang samtidigt som den är förankrad i dagens och morgondagens utmaningar, både lokalt och globalt. Översiktsplanen pekar ut riktningen för framtiden och en långsiktigt hållbar markanvändning som bevarar det som är viktigt i Bräcke kommun och utvecklar kommunens mark med hänsyn till dagens och morgondagens invånare.

Översiktsplanen tar även fasta på den utveckling och framåtanda som finns i närliggande kommuner och regioner kopplat till den gröna omställningen av industrin med satsningar inom vätgas, flygbränsle, elektrifiering av fordon och datacenter med mera. Genom en proaktiv fysisk planering som kommunicerar planberedskap, framtidstro och utpekad mark för bostäder och industrimark kan Bräcke kommun locka både investerare och nya invånare.

Översiktsplanen har tagit fasta på Bräcke kommuns karaktärer och värden och har genom tidiga invånardialoger samlat in synpunkter på hur kommunen ska planeras i framtiden. I dialogprocessen har den innovationskraft som finns i landsbygderna framkommit och begreppet landsbygdslösningar har kommit till för att belysa hur landsbygderna genom nytänkande sätt säkerställer att det fortsatt ska finnas goda livsvillkor genom offentlig och kommersiell service. Landsbygdslösningar är ett måste för att säkerställa god service i hela kommunen och samtidigt krävs hållbara kommunikationer. Detta för att skapa ett Bräcke att fortsätta vara stolt över och en plats där vardagen är hållbar och skapar förutsättningar för fler att upptäcka fördelarna med att bo i Bräcke kommun.

1.3 Process och beslut

1.3.1 Generellt om processen

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Processen kring översiktsplanen regleras i plan- och bygglagen. Den ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och beslutas av kommunfullmäktige. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Översiktsplanen har en viktig roll som måldokument och vägvisare mot en mer hållbar framtid. I avvägningen mellan olika allmänna intressen bör den mest miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbara utvecklingen vara styrande.

En översiktsplan ska ange såväl en långsiktig och övergripande utvecklingsstrategi som grunddragen i den avsedda användningen av mark- och vattenområden. Översiktsplanen ska visa hur kommunen tänker ta hänsyn till allmänna intressen samt hur riksintressen ska tillgodoses och hur miljö kvalitetsnormer ska följas. Planen ska också ge vägledning för hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Eftersom planen både ska vara strategisk och vägledande för beslut i plan- och lovärenden samt andra ärenden är det viktigt att översiktsplanen hålls aktuell och kommunen behöver därför arbeta med sin översiktsplanering kontinuerligt. En del i den kontinuerliga översiktsplaneringen är att kommunen varje mandatperiod ska anta en planeringsstrategi där kommunens fortsatta arbete står i centrum.

Översiktsplanen är upprättad enligt plan- och bygglagen (2010:900) samt enligt Boverkets översiktsplanemodell 2.1.

1.3.2 Planprocessen i Bräcke kommun

Kommunstyrelsen ansvarar för arbetet med översiktsplaneringen och kommunfullmäktige antar i sin tur översiktsplanen. Organisationen kring arbetet med översiktsplanen har bestått av en styrgrupp från kommunledningen, en politisk referensgrupp samt en förvaltningsövergripande arbetsgrupp med representanter från samhällsbyggnadsavdelningen och bygg- och miljöförvaltningen. Utöver direkt berörda i arbetsgrupper har resterande avdelningar och förvaltningar inom kommunen samt kommunens VA-bolag fått översiktsplanen på internsamråd för att stärka den breda förankringen och tidigt samla in medskick. Konsultföretaget Tyréns Sverige AB har hjälpt kommunen att ta fram förslag till ny översiktsplan.

Bräcke kommuns tidigare kommuntäckande översiktsplan antogs 2003 och kommer efter utgången av 2025 att upphöra att gälla. Bräcke kommuns översiktsplan kompletteras även av två tillägg i form av Vindkraft i Bräcke (antagen 2017) och Landsbygdsutveckling i strandnära lägen, LIS-områden i Bräcke kommun (antagen 2012). Kommunen har en planeringsstrategi som antogs av kommunfullmäktige 2024 och sträcker sig till och med

2026. I planeringsstrategin konstateras att översiktsplanen är inaktuell och att en ny behöver tas fram. Tilläggen för vindkraft och LIS konstateras delvis vara aktuella men föremål för översyn samt integrering i ny kommuntäckande översiktsplan. I och med antagandet av denna översiktsplan så ersätts följande dokument som då upphör att gälla:

- Översiktsplan för Bräcke kommun (2003) – upphör att gälla vid utgången av 2025 enligt PBL övergångsbestämmelser (2020:76) punkt 4
- Vindkraft i Bräcke kommun - Tillägg till översiktsplan 2003 (2009, rev. 2017)
- Landsbygdsutveckling i strandnära lägen - LIS områden i Bräcke kommun - Tillägg till översiktsplan 2003 (2012)
- Fördjupad översiktsplan för del av Bräcke samhälle i Bräcke kommun (2001)
- Fördjupning av översiktsplan för Bräcke kommun, delen Vackernäset, Kälarne (1995)

Arbetet med ny kommuntäckande översiktsplan inleddes hösten 2024. Under hösten och vintern 2024 har tidiga invånardialoger genomförts för att samla in inspel till översiktsplanen. Det har även genomförts interna workshops med tjänstepersoner och politiker för att samla in underlag och viktiga medskick till den nya översiktsplanen.

1.3.2.1 Invånardialoger

Inför uppstarten av översiktsplanen genomfördes flera dialoger för att tidigt i processen samla in synpunkter från invånare för att skapa ett brett kunskapsunderlag. Följande dialoger genomfördes:

- Digital dialog
- Tre stycken ortsdialoger i Kälarne, Gällö och Bräcke tätort

Totalt nåddes ett högt deltagande om cirka 600 invånare under den digitala dialogen och under ortsdialogerna, vilket är cirka 10% av kommunens invånarantal. Dialogerna finns sammanställda i en bilaga till planförslaget samt beskrivna övergripande nedan.

Digital dialog

En digital dialog genomfördes för att samla in tankar och åsikter om platser i kommunen. Dialogen fanns tillgänglig att besvara på kommunens webbsida från 4:e november till 8:e december 2024. Dialogen genomfördes i programmet Maptionnaire och innehöll tre teman: bebyggelse, kommunikation samt natur och friluftsliv. För varje tema fick respondenterna peka ut värdefulla platser, platser som är mindre bra just nu samt komma med förslag till hur Bräcke kommun ska utvecklas framåt.

För att nå ut så brett som möjligt till kommunens invånare delades information om dialogen i kommunbladet och på kommunens sociala medier.

Några av de mest centrala och vanligt förekommande synpunkterna som ska beaktas i översiktsplanen är dessa:

- Attraktiva boendemiljöer behöver tillskapas för att möjliggöra inflyttning och förbättrad samhällsservice
- Miljöer för rekreation och fritidsaktiviteter behöver utvecklas
- Utvecklingsmöjligheter för företag och lokala initiativ för att stärka lokal gemenskap och skapa arbetstillfällen
- Naturen ses som stor tillgång för jakt, fiske och friluftsliv och farhågor om påverkan från exploateringar uppmärksammas (t.ex. vindkraft och industrier)
- Förbättrade kommunikationer mellan orter behövs, och trafiksäkerheten behöver öka, framförallt för barn och unga

Ortsdialoger

Som komplement till den digitala dialogen bjöd Bräcke kommun in till fysiska dialogmöten i tre av kommunens största orter: Kälarne, Gällö och Bräcke. Dialogmötena genomfördes 19 november, 27 november och 3 december 2024 klockan 18:30-20:30 och cirka 100 personer deltog sammanlagt. Från kommunen deltog personer från samhällsbyggnadsavdelningen och bygg- och miljöförvaltningen samt konsulter från Tyréns Sverige AB.

Upplägget var liknande som den digitala dialogen, alltså att deltagarna fick peka ut viktiga platser på en kartbild över kommunen med utgångspunkt i värdefulla platser, platser som är mindre bra just nu samt förslag till hur Bräcke kommun ska utvecklas framåt.

Samtliga frågor skulle besvaras utifrån tre olika teman: bebyggelse, kommunikationer och natur och friluftsliv.

Inbjudningar och information till dialogerna gick ut i kommunbladet, på kommunens Facebook samt på kommunens hemsida.

Några av de mest centrala och vanligt förekommande synpunkterna som ska beaktas i översiktsplanen är dessa:

- Bibehållen och utvecklad kommunikation för alla trafikslag
- Attraktiva bostäder för alla generationer, både i tätorter och på landsbygder
- Vindkraft och dess påverkan på samhällen, djur och natur
- Ett rikt natur- och friluftsliv i samverkan
- Stötta näringslivet och locka nya etableringar
- Förbättrad syn på kommunen och behov av upprustning

1.3.2.2 Tidplan för översiktsplanen

Tidplan för översiktsplanen är att samråd sker under hösten 2025. Därefter ska inkomna yttranden sammanställas och planförslaget bearbetas. Granskning kan ske våren 2026 och ett preliminärt antagande i kommunfullmäktige kan vara sommaren/hösten 2026.

1.4 Läsanvisning

Bräcke kommuns översiktsplan 2041 är framtagen utifrån riktlinjer och rekommendationer i Boverkets översiktsplanemodell 2.1.

Översiktsplanen består av följande handlingar:

- En planhandling (som består av plandokument och kartor och som finns både i en digital kartberättelse, Storymap, samt i pdf-format)
- En miljökonsekvensbeskrivning (MKB)

Planhandlingen inleds med en inledning i kapitel ett, därefter följer en nulägesbeskrivning om kommunen i kapitel två. I kapitel tre beskrivs vilka mål och styrdokument som har varit utgångspunkt för planeringen. Kapitel fyra innehåller målsättningar för översiktsplaneringen i Bräcke kommun. Utvecklingsinriktningen i kapitel fem visar de stora dragen i hur kommunen ska utvecklas medan mer utvecklade ställningstaganden och inriktning för mark- och vattenanvändningen i kommunen finns i kapitel sex samt i markanvändningskartan. Kapitel sju beskriver riksintressen, landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) och andra planeringsförutsättningar av betydelse. Det avslutande kapitel åtta beskriver översiktligt planens genomförande och konsekvenser.

1.4.1 Förkortningar och begrepp

1.4.1.1 Förkortningar

GC Förkortning för gång- och cykel.

KF Förkortning för kommunfullmäktige.

KS Förkortning för kommunstyrelsen.

LIS Landsbygdsutveckling i strandnäralägen, vilket kommunen kan peka ut för att underlätta strandskyddsdispenser i områden på landsbygden som kan utvecklas särskilt.

MB Förkortning för miljöbalken.

MKB Miljökonsekvensbeskrivning. Ett dokument som ska redovisa kommunens bedömning av den påverkan på miljön som planens genomförande kan få.

MKN Miljökvalitetsnorm. En miljökvalitetsnorm är en bestämmelse om kvaliteten i luft, vatten, mark eller miljön i övrigt.

PBL Förkortning för plan- och bygglagen. Den lagstiftning som översiktsplanen framförallt utgår från.

RUS Regional utvecklingsstrategi.

SNU Förkortning för samhälls- och näringslivsutskottet. Ett politiskt utskott inom Bräcke kommun som hanterar ärenden som bland annat berör näringsliv, fastighetsförsäljningar, trafik, fritid, kultur och samhällsutveckling.

VA Förkortning för vatten och avlopp, hanteras oftast som en del av teknisk försörjning.

1.4.1.2 Begrepp

BIOLOGISK MÅNGFALD Variationsrikedomen bland levande organismer och miljöer, såväl på land som i vatten, och de ekologiska sambanden som finns mellan organismerna.

BYGGLOV Tillstånd att bygga eller ändra byggnad. Bygglov krävs enligt plan- och bygglagen vid yttre utformning och placering på tomt, ändrad användning, vissa anläggningar, skyltar m.m. Inom detaljplan medges bygglov om åtgärden stämmer med detaljplanen.

DAGVATTEN Regn-, spol- och smältvatten som rinner på hårdgjorda ytor, eller på genomsläpplig mark via diken eller ledningar till sjöar och vattendrag, eller till reningsverk.

DETALJPLAN Ett juridiskt styrande dokument som består av en plankarta och en planbeskrivning som anger hur ett område i en kommun ska bebyggas och hur mark- och vattenområden får användas. I Sverige gäller att äldre planer som stadsplaner, byggnadsplaner och avstyckningsplaner ses som detaljplaner.

EKOSYSTEMTJÄNSTER Alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger oss människor och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Exempel på ekosystemtjänster är att växter renar luft, att gräsmattor renar regnvatten, att bin pollinerar grödor, att bakterier och maskar gör jorden bördig och den hälsa och livskvalitet som människan får av naturen.

EXPLOATERING När ett område bebyggs med nya bostäder, verksamheter m.m.

FÖRTÄTNING Nybyggnation inom eller i nära anslutning till tätort som bidrar till högre befolknings- och/eller bebyggelsetäthet i hela eller del av orten.

GRÖNA STRÅK Korridorer med grönska som gynnar spridning mellan två isolerade livsmiljöer för arter och som samtidigt kan användas av människor.

GRÖNSTRUKTUR All yta som inte är hårdgjord, exempelvis parker och andra grönområden. Begreppet används främst i bebyggda miljöer där de gröna ytorna riskerar att fragmenteras.

KLIMATANPASSNING Anpassning av ett område eller en bebyggd miljö för att kunna hantera och motverka risker som ett förändrat klimat kan komma att innebära. Det innebär att göra samhället mer motståndskraftigt, minska sårbarheten och bättre hantera riskerna som uppstår på grund av global uppvärmning

KLIMATPÅVERKAN De totala utsläppen av växthusgaser som leder till ett förändrat klimat och som är negativt.

KULTURMILJÖ Den del av miljön som i större eller mindre utsträckning påverkats och formats av människan. Det kan exempelvis röra sig om bebyggelse, lämningar eller hela landskap.

LIS Landsbygdsutveckling i strandnäralägen, vilket kommunen kan peka ut för att underlätta strandskyddsdispenser i områden på landsbygden som kan utvecklas särskilt.

MARKANVÄNDNING Den funktion ett geografiskt område har i översiktsplanen utifrån hur marken används eller ska användas. Markanvändningen kan exempelvis vara grönområde eller bostadsområde.

RESILIENS En beskrivning av, på ett eller annat sätt, förmågan att stå emot och klara av en förändring, samt återhämta sig och vidareutvecklas. Används ofta som robusthet, motståndskraft och anpassningsförmåga.

RESTRIKTIONSOMRÅDEN Områden markerade i markanvändningskartan/förutsättningskartan som pekar ut områden där det inte är tillåtet med utbyggnad av anmälnings- eller tillståndspliktiga vindkraftverk utifrån naturvärden, riksintressen och andra värden.

SÄKERHET Den faktiska risken att utsättas för olyckor, brott och ordningsstörningar.

TILLGÄNGLIGHET Att fysiskt utforma byggnader, platser och offentliga rum tillgängliga för alla. Ett tillgängligt samhälle är utformat så att så många som möjligt kan använda och ta del av det. Det handlar om att kunna ta del av den fysiska miljön och kunna ta sig runt i samhället. Det är grundläggande för ett inkluderande samhälle där alla känner sig välkomna.

TRYGGHET Individens egen upplevelse av säkerheten eller risken.

VATTEN OCH MILJÖRESURS Vatten och miljöresurs är ett kommunalt bolag som ägs av Bergs, Bräcke och Härjedalens kommuner. De ansvarar för vatten- och avloppsanläggningar, att producera och distribuera dricksvatten samt ta hand om och rena avloppsvattnet samt att samla in och omhänderta allt hushållsavfall och slam från enskilda brunnar.

VERKSAMHETSOMRÅDE Ett geografiskt område inom vilket kommunen har en skyldighet att tillhandahålla tjänster för vatten och avlopp (VA). Ett verksamhetsområde kan innefatta en eller flera VA-tjänster.

2 Nuläge

2.1 Bräcke kommuns historia

Bräcke kommun har en lång historia som jordbruks- och skogsbrukssamhälle och det har funnits människor i kommunen i mer än 5 000 år. Bräcke tätort växte upp då järnvägen drogs fram på 1870-talet. Vid stranden på andra sidan spåren byggdes ett sågverk för framställning av virke och villor med snickarglädje tog form, några av dem finns kvar än idag. Nuvarande stationshuset byggdes 1910 och järnvägen bidrog till att Bräcke tätort snabbt blev en järnvägsknut.

Bräcke kommun motsvarar socknarna Bodsjö, Bräcke, Håsjö, Hällesjö, Nyhem, Revsund och Sundsjö. Vid kommunreformen 1952 bildades tre så kallade storkommuner: Bräcke, Kälarne samt Revsunds landskommun. 1974 slogs Bräcke, Revsunds och Kälarnes landskommuner ihop och Bräcke kommun fick sin nuvarande avgränsning.

Det finns många välbevarade byggnader i Bräcke kommun som talar om kommunens historia och utveckling. Allt ifrån äldre fåbodar och bönhus till dansbanor, föreningshus och sågverk. Bebyggelsen vittnar om Bräcke kommuns historia som en kommun som präglats av jordbruk, skogsbruk och sågverksindustri. Som många andra liknande skogs- och sågsamhällen skedde en markant befolkningsminskning under mitten av 1900-talet då ökande mekanisering och effektivisering av produktionen samt ökad konkurrens innebar att flera industrier lades ner, slogs samman eller flyttade.

2.2 Bräcke kommun idag

2.2.1 Befolkning och bebyggelsestruktur

Bräcke kommun är cirka 3 780 km² stor, varav 375 km² är vattenområden. Bräcke kommun har cirka 6 100 invånare vilket gör kommunen till en glest befolkad kommun. Befolkningen är relativt jämnt utspridd över kommunen i olika kommundelar och byar. Kommunen har fyra tätorter. I Bräcke, Gällö och Kälarne finns offentlig och kommersiell service medan Pilgrimstad har lägre grad av offentlig och kommersiell service. Ungefär hälften av kommunens invånare (cirka 47 %) bor i någon av kommunens tätorter, vilket är betydligt lägre än motsvarande siffra för riket där genomsnittet är 87,6 %. Detta innebär att drygt hälften av Bräcke kommuns invånare bor i mindre samhällen, byar och på landsbygderna.

Kommunens topografi utgörs av kraftigt kuperad bergkullsterräng med varierande nivåskillnader som skapar intressanta naturbesöksmål och vattenmiljöer. En stor del av kommunens yta är skogsmark, cirka 93 %, vilket har präglat det lokala näringslivet.

Jämtland har som helhet ökat i befolkning under 2000-2023. Befolkningen ökar i vissa kommuner (Åre, Krokom och Östersund) men minskar bland flera andra kommuner, däribland Bräcke kommun.

Medelåldern i Bräcke är högre än rikssnittet vilket ökar behov av boende och service för äldre. Där det föds och finns flest barn i Bräcke kommun är omkring Bräcke tätort, Kälarne, Gällö, Pilgrimstad, Fjällsta/Sundsjöbygden och Rissna.

Bräcke kommun domineras av villa- och småhusbebyggelse. Flerbostadshusen består till stor del av hyresrätter och andelen bostadsrätter är i jämförelse med rikssnitt och grannkommuner liten. Bostadsbeståndet är äldre och det råder balans mellan utbud och efterfrågan av bostäder i kommunen. Däremot finns det en stor efterfrågan på mindre gårdar som inte möts, samtidigt som många gårdar står och förfaller. Att hus bebyggs längs vägar, randbebyggelse, är vanligt förekommande i kommunen men har utmaningar utifrån framförallt ett hållbarhets- och trafiksäkerhetsperspektiv.

Priserna för småhus har inte förändrats nämnvärt och det har inte byggts bostäder i någon större omfattning sedan 1980-talet. Genomsnittspriset för sålda småhus i Bräcke kommun är 818 000 kr jämfört med 3 577 000 kr som är genomsnittspriset nationellt. Däremot förekommer stora lokala variationer och inom vissa delar av kommunen finns betydligt högre snittpriser. Rivningar har skett under 2020-talet för att underlätta kommunens ekonomiska läge. Framöver finns ett behov av ett förändrat bostadsutbud då befolkningsprognoser och demografiska prognoser talar för att andelen invånare i behov av ett anpassat boende och särskilda boendeplatser kommer att öka.

I Bräcke kommun finns det få detaljplaner och många detaljplaner är äldre och helt eller delvis inaktuella. Ungefär 80% av kommunens yta är utanför detaljplan eller områdesbestämmelser. Ställningstaganden i den nya översiktsplanen är därför särskilt viktiga som vägledning för kommande myndighetsutövning och kommunal handläggning, särskilt eftersom tidigare översiktsplan är från 2003 och många ställningstaganden är föråldrade och inaktuella.

2.2.2 Näringsliv och service

Bräcke kommun präglas av en stark företaganda med många ensamföretagare och mindre företag. De tre största privata företagen har mellan 50-90 anställda och finns inom trä- och metallbearbetande industri. Företagen är utspridda över hela kommunen och tillsammans sysselsätter de privata företagen drygt 1 400 personer. Årligen startar det i snitt 50 stycken nya företag inom kommunen. Sett till antal företag, är nära hälften jord- och skogsbruksföretag. Resterande branscher är byggverksamhet, handel, tillverkning och övrigt som service- och tjänsteföretag. Företagen är en viktig motor i samhällsutvecklingen och bidrar till välfärdssystemet genom skatter och service.

Sysselsättningsgraden i kommunen är lik riket som helhet på cirka 82%. Ungefär 15% av invånarna arbetar inom jord- och skogsbruk.

Det finns tre grundskolor i kommunen: Bräcke tätort, Gällö och Kälarne. I Bräcke tätort finns även Jämtlands gymnasium med inriktning bygg- och anläggning och vuxenutbildning. Inom kommunen finns både offentliga och fristående förskolor. Det finns tre bibliotek (Bräcke, Gällö och Kälarne), fyra ungdomsgårdar (Bräcke, Gällö, Kälarne och Pilgrimstad) och kulturskola med verksamhet i hela kommunen samt ett antal olika fritidsanläggningar.

I kommunen finns tre särskilda boenden: Gimsätra, Tallgläntan och Nya Gellinergården. Boendena ligger i Bräcke, Kälarne och Gällö.

Den offentliga servicen är således koncentrerad till tre tätorter: Bräcke, Kälarne och Gällö. Utöver servicen i tätorterna finns även viss kommersiell service på landsbygderna i form av matvarubutiker, drivmedelstationer och andra butiker/verksamheter som spelar en stor roll för omkringliggande landsbygder.

2.2.3 Kommunikationer

2.2.3.1 Transporter och mobilitet

Bräcke kommun är belägen i mitten av Sverige. Genom kommunen går Mittstråket som knyter samman Sundsvall/Gävle och Östersund/Trondheim. Mittstråket utgörs dels av väg E14, dels av mittbanan, där Bräcke är en knutpunkt mellan Östersund och Sundsvall. Tågen stannar i Pilgrimstad, Gällö, Stavre och Bräcke och går mer frekvent under morgon- och eftermiddagar för att möjliggöra arbetspendling. Bussar finns även som trafikerar mot Östersund och Hammarstrand m.fl.

Centrala vägar är E14, väg 323, väg 320 samt väg 546 som kopplar an mot E45 vid Svenstavik. Godstrafik färdas längs norra Stambanan förbi Kälarne. Godstrafik och tung trafik färdas längs alla större vägar.

Det finns inget sammanhängande gång- och cykelstråk i tätorterna men i anslutning till vältrafikerade gator och skolor finns det oftast gång- och cykelvägar. Gång- och cykelvägen längs E14 i Bräcke tätort ska rustas upp av Trafikverket för att öka säkerheten och tillgängligheten för oskyddade trafikanter. I upprustningen ska förutom gång- och cykelväg även skapas gångpassager över E14 på strategiska platser samt göra gestaltningsåtgärder genom Bräcke centrum.

2.2.3.2 Teknisk infrastruktur

Vatten och miljöresurs är ett kommunalt bolag som ägs av Bergs, Bräckes och Härjedalens kommuner. De ansvarar för Bräcke kommuns vatten- och avloppsanläggningar, att producera och distribuera dricksvatten samt ta hand om och rena avloppsvattnet. De samlar även in och omhändertar allt hushållsavfall och slam från enskilda brunnar. I områden som är utanför det kommunala avloppsnätet behöver man ansöka om och anordna ett enskilt avlopp.

Fibertäckningsgraden är cirka 95% i Bräcke kommun tack vare en satsning där kommunen under fem år gick från nästan inga anslutna till fibernätet till 85% av alla hushåll. Fiberutbyggnaden har förändrat förutsättningarna för att bo, arbeta och driva företag i Bräcke kommun och gör Bräcke kommun till en av landets mest uppkopplade kommuner.

2.2.4 Natur och friluftsliv

2.2.4.1 Kulturmiljö och landskapsbild

Bräcke kommuns bebyggelsekaraktär är knuten till både jordbrukslandskapet och jordbruksbyarna samt i hög grad till såg- och industrisamhällets framväxt. Områden utav riksintresse för kulturmiljövården är Idsjön, Håsjö gamla kyrka och Revsunds kyrkomiljö. Det finns gamla fäbodrar och komplementbyggnader som vittnar om Bräcke kommuns historia som en jordbruks- och skogsbrukskommun.

Kommunen har inget kulturmiljöprogram men behov finns av att ta fram ett kulturmiljöprogram som kartlägger kulturvärden och beskriver riktlinjer.

2.2.4.2 Grön- och blåstruktur

I Bräcke kommun finns 29 Natura 2000-områden om totalt cirka 25 000 hektar. Inom kommunen finns, framför allt i den västra delen, ett antal mindre områden med värdefulla ängs- och hagmarker. Det har även genomförts en våtmarksinventering under 90-talet där totalt 17 myrmarker av mycket högt naturvärde har identifierats. Det finns 30 naturreservat i kommunen och även besöksmål såsom Jämtkrogens fjärilslandskap.

Bräcke kommun har nästan 700 sjöar och strandskydd gäller som regel 100 meter från strandkanten både upp på land och ut i vattnet. På vissa platser är strandskyddet upphävt, till exempel i vissa tätorter. För att få dispens från strandskyddet krävs att det finns särskilda skäl. Strandskyddslagstiftningen är under förändring, beroende på vilka lagförändringar som sker kan det påverka kommande förutsättningar för planering.

Tillgången till vardagsnära natur och rekreation är god i hela kommunen, såväl i tätorterna som på landsbygderna.

2.2.4.3 Friluftsliv och rekreation

Fisket är kommunens största besöksanledning. Länet som stort har gynnsamma förutsättningar för fisketurism och invånarna har jämfört med rikssnittet ett stort intresse för fiske. Mängden vatten i form av åar och sjöar är en av länets och Bräcke kommuns största naturresurser.

Områden för friluftsliv och rekreation finns alltid nära i Bräcke kommun, både i tätorterna och på landsbygderna. Både spontana och mer organiserade naturupplevelser finns i kommunen. Alla idrotts- och motionsmiljöer bärs av kommunen och föreningslivet i

samverkan. Här finns ishall, ridhus, slalombackar, sporthallar, simhallar, fotbollsplaner, skoterspår, elljusspår, vandringsleder och skidspår fördelade över hela kommunen.

Huvudansvaret för de kommunalt ägda anläggningarna ligger på Samhällsbyggnadsavdelningen.

Det genomförs flera projekt och initiativ för att locka fler till Bräckes natur, bland annat platsvarumärkeshemsidan Bräcke nästa och initiativ för att locka fler till vandringsleder, åar för paddling, leder för snöskoter och fiske- och badvatten.

3 Mål, samband och mellankommunala frågor

Av en översiktsplan ska det framgå hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen (Plan- och bygglagen (2010:900) 3 kap. 5 §). Nedan görs en summering över relevanta globala, nationella och regionala mål av betydelse för översiktsplanen. Målen har beaktats vid framtagande av översiktsplanen och kopplingar mellan översiktsplanens riktlinjer och ställningstaganden och relevanta mål finns genom hela översiktsplanen.

3.1 Globala mål

3.1.1 Agenda 2030 och de 17 globala målen

Globala målen antogs av FN:s medlemsländer 2015. Agenda 2030 är en handlingsplan för att uppnå de globala målen och målet är att bidra till en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling till år 2030 i världens alla länder. De globala målen består av 17 mål och 169 delmål med mätbara indikatorer för att kunna följa upp målen.

Målen är universella och handlar bland annat om att avskaffa fattigdom och hunger, att förstärka möjligheterna till rent vatten och sanitet samt utbildning. Mål 11 handlar om att skapa hållbara städer och samhällen och är ett centralt mål bland flera som beaktats i översiktsplanen.

De globala målen påverkar i sin tur de nationella målen, de regionala målen och slutligen de lokala målen och strategierna som finns i denna översiktsplan. De globala målen har varit vägledande i arbetet med Bräcke kommuns översiktsplan för att säkerställa att hållbarhetsfrågorna hanteras på ett holistiskt sätt och att planeringen ska skapa förutsättningar för en hållbar framtid och god livsmiljö. I kapitel 4, översiktsplanens mål, konkretiseras vilka globala mål som respektive mål kan härledas till.

3.1.2 Långsiktig vision för EU:s landsbygdsområden

Under 2021 meddelade EU-kommissionen om en långsiktig vision och en handlingsplan för EU:s landsbygdsområden där man vill skapa starkare, sammanlänkade, resilienta och välmående landsbygdsområden till år 2040.

I slutsatserna betonas att landsbygdsområdena på ett avgörande sätt bidrar till EU:s ekonomiska styrka, till den gröna och den digitala omställningen samt till klimatåtgärder. Det betonas dessutom landsbygdsområdenas roll när det gäller att säkerställa hållbarhet och livsmedelstrygghet och bevara lokalsamhällenas kulturarv. Särskilt jordbrukets betydelse betonas, bland annat när det gäller att minska det externa beroendet.

3.1.3 Övriga relevanta globala mål

Övriga relevanta globala mål som har beaktats i översiktsplanen är bland annat barnkonventionen som blev svensk lag 2020. Många av de riktlinjer och bedömningar som görs i en översiktsplan påverkar barns förutsättningar, vilket gör det viktigt att ha med sig ett barnrättsperspektiv i hela processen. Exempel på frågor där det är viktigt att tänka på ett barns perspektiv är exempelvis när det kommer till utformning av skolgårdar och kringliggande gatunät, tillgång till gröna miljöer (parker och natur) samt rätten att ha en trygg, säker och trivsamt plats att bo på.

3.2 Nationella mål

3.2.1 Sveriges 16 miljö kvalitetsmål

Sverige har ett övergripande generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål samt etappmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Det övergripande generationsmålet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Målen beslutades av riksdagen 1999 och definierar vilken miljö den svenska politiken ska styra mot.

De 16 miljö kvalitetsmålen omfattar bland annat begränsad klimatpåverkan, frisk luft, god bebyggd miljö, levande skogar, levande sjöar och vattendrag och myllrande våtmarker.

Miljö kvalitetsmålen följs upp varje år både nationellt och regionalt. I bedömningen för Jämtland år 2023 konstateras att en majoritet av miljö målen har gått i en negativ utveckling under de senaste åren. Detta bedöms bland annat bero på att skogar med höga naturvärden avverkas vilket påverkar målen om levande skogar, rikt växt- och djurliv och myllrande våtmarker. Det konstateras även att lönsamheten av att bedriva jordbruk minskar vilket gör att mål kring ett rikt odlingslandskap och rikt växt- och djurliv påverkas i negativ riktning. Däremot finns det mål som visar positiva tendenser, bland annat målet om levande sjöar och vattendrag.

Sveriges miljö kvalitetsmål har varit vägledande i arbetet med Bräcke kommuns översiktsplan för att säkerställa att miljö kvalitetsfrågorna hanteras på ett holistiskt sätt och att säkerställa att planeringen skapar förutsättningar för en hållbar framtid och god livsmiljö. I utvecklingsinriktningen (kapitel 5) konkretiseras vilka miljö mål som respektive utvecklingsmål kan härledas till.

3.2.2 Övriga relevanta nationella mål

Utöver miljö kvalitetsmålen finns en mångfald av andra nationella mål med bäring på översiktsplaneringen. Det handlar bland annat om mål för transportpolitiken, folkhälsa, jämställdhet, energi och klimat, friluftspolitik, kulturmiljö, digitalisering, samhällsplanering

och gestaltad livsmiljö. Dessa speglas i innehållet i utvecklingsinriktningen (kapitel 5) och mark- och vattenanvändningen (kapitel 6).

3.3 Regionala mål

3.3.1 Regional utvecklingsstrategi 2050

I januari 2021 antogs regional utvecklingsstrategi (RUS) för Jämtlands län. Den regionala utvecklingsstrategin tar utblick mot 2050 med visionen om en nytänkande och hållbar region att leva, verka och utvecklas i. Strategin är länets gemensamma vägvisare mot en långsiktigt hållbar framtid, där kommande generationer också ges möjlighet att nyttja de naturliga resurser och styrkor som Jämtlands län består av.

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är *”Utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av länet”*.

Bräcke kommun har, tillsammans med länets övriga sju kommuner, länets näringsliv och organisationer, akademien samt civilsamhälle, deltagit i arbetet med framtagande av den regionala utvecklingsstrategin. Strategin bygger på ett gemensamt regionalt arbete och samhandling mellan kommunerna och övriga aktörer för att uppnå den regionala visionen.

Utgångspunkter i det regionala arbetet är:

- Ett hållbart län och en del av Saepmie – Vi ska utvecklas hållbart, såväl ekonomiskt som socialt och miljömässigt. Det ger oss särskilda förutsättningar och möjligheter, liksom den kultur och natur som finns i vårt län.
- Befolkningen i centrum – Utan människor ingen utveckling. Utan utveckling inga människor. I alla våra insatser ska därför befolkningen vara utgångspunkten, både de som bor här, vill flytta hit och de som vill besöka oss.
- Platsbunden utveckling – Det finns möjligheter i varje by, alla orter och i vår gemensamma stad, men förutsättningarna ser väldigt olika ut. För att hela Jämtlands län ska ges möjlighet att utvecklas vill vi ge alla områden chansen att agera utifrån sina villkor.

3.3.2 Övriga relevanta regionala planer och projekt

Utöver den regionala utvecklingsstrategin finns regionala planer och projekt med bäring på översiktsplanen. Exempel på viktiga planer och projekt listas nedan.

- **Planer**
 - Regional transportplan för Jämtlands län 2022-2033
 - Plan för regional kompetensförsörjning i Jämtlands län
- **Projekt**
 - En attraktiv region
 - Ramprojekt för cirkulär omställning

- Rätt och effektiv kompetens
- Projekt Mittstråket 2.0
- Resurser till genomförande av regionalt serviceprogram Jämtlands län

3.4 Mellankommunala frågor

Flera av de frågor som översiktsplanen hanterar berör en eller flera av kommunens grannkommuner och kräver ett samarbete. Bräcke kommun gränsar till kommunerna Östersund i nordväst, Ragunda i norr, Sundsvall i öster, Ånge i söder samt Berg i väster.

Ett allmänt ställningstagande gällande mellankommunal samverkan är att det vid lov- eller tillståndsprövning av åtgärder som kan beröra angränsande kommuner, eller i områden nära kommungränsen, ska samråd ske med berörd kommun. Detta är särskilt viktigt när riksintressen berörs.

Viktiga mellankommunala intressen är bland annat kommunikationer, kompetensförsörjning, försvarsintressen, turism och besöksnäring, tekniska anläggningar och förvaltning, riksintressen samt miljö, hälsa och naturskydd.

3.4.1 Kommunikationer

En stor del av transporter och pendling till och från kommunen sker i nordvästlig-sydöstlig riktning via Mittbanan och E14. Majoriteten av arbetspendlingen görs mot Östersund i nordväst och en viktig mellankommunal koppling är den förbifart som planeras för E14 vid Brunflo som kan ge snabbare pendlingstider för området runt Pilgrimstad och Gällö. Även väg 323 mot Ragunda/Hammarstrand är av vikt för transporter.

3.4.2 Kompetensförsörjning

I Bräcke finns gymnasieutbildningar och en vuxenutbildning som skapar möjligheter för regional kompetensförsörjning. Kompetensutveckling är avgörande för att klara den omställning som sker på arbetsmarknaden och nära samverkan krävs för att beakta näringslivets behov och arbeta tillsammans med angränsande kommuner och län.

3.4.3 Försvarsintressen

Försvarsintressen är viktiga regionala och mellankommunala frågor som behöver hanteras gemensamt. Bräcke kommun är en strategiskt placerad kommun med järnvägar och E14 som förbinder kommunen i öster mot kusten och Sundsvall samt i väster mot Trondheim.

3.4.4 Turism och besöksnäring

Bräcke nästa är en del av projektet En attraktiv region som finansieras av Region Jämtland Härjedalen m.fl. Hemsidan marknadsför regionen och Bräcke kommun utifrån

turism och friluftsliv, boendemiljö samt livsmiljö och syftar till att uppmuntra flytt till regionen eller Bräcke kommun. Turism och besöksnäring är viktigt att samverka kring i en mellankommunal kontext eftersom besöksmål ibland angränsar och berör flera kommuner.

3.4.5 Tekniska anläggningar och förvaltning

Vatten och miljöresurs är ett kommunalt bolag som ägs av Bergs, Bräcke och Härjedalens kommuner. De ansvarar för Bräcke kommuns vatten- och avloppsanläggningar m.m. och är viktiga för att säkerställa en god livsmiljö i kommunen.

Svenska Kraftnät har flera pågående projekt i kommunen gällande ny dragning av transmissionsnätet/stamnätet för el som påverkar flera kommuner och även Bräcke kommun. Bland annat Karlstadsbenet, Hallsbergsbenet samt ledningsförnyelse mellan Bräcke-Ånge och avveckling mellan Krångede-Bräcke. Transmissionsnätsåtgärderna sker utifrån ett nationellt sammanhang och behov.

Bräcke kommun och Ånge kommun har även gemensam bygg- och miljönämnd med ansvarsområden för bygglov, miljöskydd, hälsoskydd och livsmedel samt alkohollagstiftning. Det finns även gemensamma förbund och nämnder: Jämtlands Gymnasieförbund, Jämtlands Räddningstjänstförbund, Samordningsförbundet i Jämtlands län, Gemensam nämnd för upphandlingssamverkan, Gemensamma nämnden för samverkan inom drift och service, utveckling samt specialistfunktioner samt Gemensam nämnd för upphandling, lagerhållning och distribution av sjukvårdsmaterial.

3.4.6 Riksintressen

Flera av de stora riksintresseområdena sträcker sig över flera kommuner. Exempelvis riksintressen för rennäring, naturvård, skyddade vattendrag, vindkraft, friluftsliv och kulturmiljövård. Riksintressen behöver hanteras och förstås i sitt sammanhang och samverkan är viktigt mellan både berörda kommuner men även kring de utpekade intressena och vid avvägningar.

3.4.7 Miljö, hälsa och naturskydd

För att skydda särskilt värdefull natur behöver samverkan ske för de områden som går över kommungränsen. Det gäller till exempel skyddade vattendrag och Natura 2000-området Gimån som ligger både i Ånge, Östersund och Bräcke. Miljökvalitetsnormer för vatten är beroende av en bra mellankommunal samverkan eftersom vattenförekomster påverkas av tillrinnande vatten samt även påverkar förekomster längre ner i systemet.

3.5 Vision, övergripande mål och styrdokument

Bräcke kommun har sedan 2021 en ny vision: "Bräcke kommun - En nytänkande och hållbar kommun att leva, verka och utvecklas i."

Kommunfullmäktige i kommunplanen för 2025-2027 antagit övergripande inriktningsmål för Bräcke kommun och som ska vara styrande och vägledande för hur kommunstyrelsens och nämndernas verksamheter bidrar till visionen och de politiska inriktningsmålen.

3.5.1 Övergripande politiska inriktningsmål 2025-2027

- Mål 1 - Kommunens ekonomi ska vara välskött och stabil.
- Mål 2 - Bräcke kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare.
- Mål 3 - Utbildning av hög kvalitet ska vara en självklarhet.
- Mål 4 – Äldreomsorg.
- Mål 5 - Bräcke kommun ska ha ett gott näringslivsklimat.
- Mål 6 - Medborgardialog.
- Mål 7 – Digitalisering.
- Mål 8 – Trygghet.
- Mål 9 - Utvecklingen i Bräcke kommun ska vara miljömässigt hållbar.
- Mål 10 – Krisberedskap.
- Mål 11 – Infrastruktur.

Målen har varit en viktig utgångspunkt för formuleringen av översiktsplanens mål och kan läsas i sin helhet i Bräcke Kommunplan 2025-2027.

3.5.2 Styrdokument

I Bräcke kommun finns ett flertal styrdokument och planeringsunderlag som är relevanta för översiktsplanen. Styrdokumentet har följts övergripande och principiellt enligt vad som bedöms relevant i denna översiktsplan. Nedan följer ett urval av de dokument som varit viktiga i arbetet med Översiktsplan 2041. Ytterligare beskrivning av innehåll finns i respektive dokument.

- Översiktsplan Bräcke kommun, 2003 – *underlag som utgår*
- Planeringsstrategi, 2023-2026
- Fördjupad översiktsplan Vackernäset Kälarne, 1995 – *underlag som utgår*
- Fördjupad översiktsplan Bräcke tätort, 2001 – *underlag som utgår*
- LIS, 2012 – *underlag som utgår/ inarbetas i översiktsplanen*
- Vindbruksplan, 2017 – *underlag som utgår/ inarbetas i översiktsplanen*
- Kommunplan, 2025-2027
- VA-plan, 2021
- Allmänna bestämmelser för VA, 2012
- Avfallsplan, 2001-2004
- Avfallsföreskrifter
- Bostadsförsörjningsprogram, 2017-2018
- Aktivitetsplan för Folkhälsa och brottsförebyggande arbete, 2024

- Agenda 21 Handlingsprogram, 1995
- Medborgarlöfte, 2024-2026
- Program för ett blomstrande näringslivsklimat i Bräcke kommun, 2025
- Utvecklingsplan, 2003
- Regional utvecklingsstrategi 2050
- Regional transportplan för Jämtlands län 2022-2033
- Klimat- och energistrategi, 2020-2030
- Plan för kommersiell service i Bräcke kommun, 2016-2020 – *ny under framtagande*
- *Energiplan – dokumentet är under framtagande och ska tas fram under 2026*
- *Riktlinjer för bostadsförsörjning – arbete pågår och förväntas antas under 2027*
- *Vattentjänstplan – arbete pågår*
- *Kulturmiljöprogram. Påbörjas under 2027*

4 Översiktsplanens mål

Inom arbetet med Bräcke kommuns översiktsplan har tre mål identifierats som viktiga för kommunens långsiktiga fysiska planering.

1. Levande kommun med attraktiv livsmiljö
2. Blomstrande näringslivsklimat och landsbygdslösningar
3. Tillgängliga och hållbara kommunikationer

Utöver de tre identifierade målen ovan finns ett övergripande mål om att Bräcke kommun ska vara en resilient kommun som kännetecknas av en förmåga att stå emot och klara av förändringar samt återhämta sig och vidareutvecklas. Det gäller både för klimatet och för naturen men även för ekonomin och samhällsplaneringen. Jordbruk, skogsbruk och rennärning bidrar till ökad självförsörjning och lokal produktion av livsmedel vilket är viktigt att säkerställa framledes för att uppnå målet om att vara en resilient kommun.

Översiktsplanens mål utgår från Bräcke kommuns vision "Bräcke kommun - En nytänkande och hållbar kommun att leva, verka och utvecklas i!" samt genomförda invånardialoger och workshops och vägleder kommunen mot en hållbar utveckling. Kopplingen till globala hållbarhetsmål och Sveriges miljö kvalitetsmål redovisas med bilder nedan.

4.1 Levande kommun med attraktiv livsmiljö

4.1.1 Målbild

Bräcke kommuns tätorter och byar ska vara attraktiva och erbjuda tillgängliga och trygga livsmiljöer med närhet till såväl natur och friluftsliv som fritidsaktiviteter och mötesplatser. Naturen och miljön är viktiga tillgångar i kommunen som både behöver fungera som resurser för dagens behov och värnas för kommande generationer. Den attraktiva livsmiljön handlar både om att beakta människans livsmiljö och växt- och djurlivs livsmiljö.

I kommunen ska det finnas boendemiljöer som återspeglar behov och önskemål hos invånare och inflyttare i livets alla olika skeden. Man ska känna sig trygg och kunna ta sig fram på ett säkert sätt, såväl med olika färdmedel som till fots. Bräcke kommun ska bidra till att utsläppen av växthusgaser minskar och säkerställa att det finns en beredskap för att möta klimatförändringar.

Utvecklingen behöver ske i ett samspel mellan landsbygder och tätorter. Landsbygderna ska ges förutsättningar att utvecklas på sina villkor samtidigt som tätorterna stärks för att bibehålla och utveckla både kommersiell och offentlig service som kan komma alla till gagn, även de som inte bor i den aktuella orten. Civilsamhället spelar en viktig roll för att såväl tätorter som landsbygder hålls levande. Offentliga byggnader, allmänna vägar och grönområden ska vara välskötta och tillgängliga. Samhällsviktiga naturresurser som

exempelvis dricksvatten och jordbruksmark ska vara av god kvalitet och värnas för framtiden.

4.1.2 Delmål

- Den övergripande bebyggelsestrukturen ska utformas för att uppmuntra och stötta den offentliga och kommersiella servicen
- Markanvändningen ska skapa förutsättningar för ett hållbart och ansvarsfullt nyttjande och bevarande av natur-, kultur- och vattenmiljöer
- Gröna och blåa spridningssamband ska identifieras och beaktas i planeringen
- Bevarande och utveckling av jordbruksmark är viktigt för framtida livsmedelsförsörjning ur ett lokalt och nationellt perspektiv
- Kommunens självförsörjandegrad är cirka 11 % och behöver öka genom bevarande av jordbruksmark och fortsatt utveckling av kommunens levande landsbygder.
- Värdefulla och tätortsnära natur- och kulturmiljöer och besöksmål ska vårdas och utvecklas på ett hållbart sätt
- Möjliggör för ändamålsenliga bostäder i attraktiva lägen för alla, såväl i tätort som på landsbygder
- Stärk befintliga och stötta nya mötesplatser och naturliga samlingspunkter för att främja gemenskap i lokala servicenoder och tätorter
- Goda landsbygdslösningar ska lyftas upp och initiativ ska uppmuntras
- Förstärk Bräcke kommuns platsvarumärke och marknadsför befintliga besöksmål

4.2 Blomstrande näringslivsklimat och landsbygdslösningar

4.2.1 Målbild

Bräcke kommun ska främja och utveckla förutsättningarna för företagande utifrån näringslivets behov. I kommunen finns många entreprenörer, ideella krafter och en stark småföretagaranda som tar tillvara på Bräckes förutsättningar och bidrar till den gemensamma välfärden.

Genom att möjliggöra för etableringar i attraktiva lägen skapas fler arbetstillfällen i kommunen samtidigt som befintliga nätverk och kompetensförsörjning stärks. Tillgång till rätt kompetens är en förutsättning för såväl befintliga företags framgång som nya etableringar och kan främjas genom att planeringen skapar förutsättningar för inflyttning, pendling och lärande.

Olika aktörer, föreningar och konstellationer uppmuntras att verka och utveckla sin plats genom nytänkande samhällsservice och affärsmodeller för att uppnå god service för

invånarna. Genom att nyttja och omhänderta Bräckes naturliga förutsättningar så som skogar och vattendrag skapas förutsättningar för utveckling av besöksnäring och nya affärsmöjligheter. Med innovativa metoder, en mångfald av näringar och en stark företagsgemenskap skapas en robusthet som bidrar till att Bräcke kommuns näringsliv är motståndskraftigt med god förmåga att återhämta sig. Tekniska innovationer och infrastruktur för exempelvis cirkulär avfallshantering och produktion av grön energi ger förutsättningar för minskad klimatpåverkan samtidigt som det öppnar upp för nya affärsmöjligheter.

4.2.2 Delmål

- Skapa planberedskap för fler verksamhetsområden i rätt läge för att behålla befintliga företag och attrahera nya
- Kommunens verksamheter och kommunala initiativ ska föregå med gott exempel och sträva efter att bidra till minskad klimatpåverkan
- Underlätta och stötta företag som vill utveckla sin verksamhet genom god service och myndighetsutövning samt gemensamma arenor för dialog
- Uppmuntra affärsmöjligheter och initiativ som gynnar cirkularitet, kretsloppstänk och utveckling av gröna näringar och teknik
- Goda möjligheter ges för lokalt entreprenörskap och innovation
- Smarta landsbygdslösningar och innovativa serviceåtgärder för att säkerställa levande samhällen

4.3 Tillgängliga och hållbara kommunikationer

4.3.1 Målbild

Robust och hållbar infrastruktur och effektiva kommunikationer som erbjuder rimliga restider gör det möjligt att kunna bo och arbeta i hela kommunen. Goda pendlingsmöjligheter även utanför kommungräns möjliggör också för invånarna att ta del av en större arbetsmarknad och ett bredare utbud av service och fritidsaktiviteter samtidigt som det skapar förutsättningar för inflyttning. Planeringen ska främja hållbara, säkra och effektiva transporter. Hållbara transporter, kollektiva färdssätt och resor till fots och med cykel ska premieras. Digitala lösningar underlättar att arbeta hemifrån och att ta del av service på distans via digitala tjänster.

4.3.2 Delmål

- Förbättra tillgängligheten längs vältrafikerade stråk genom bibehållen och/eller ökad tidseffektivitet. Begränsningar i hastighet på prioriterade vägar bör undvikas, fysiska åtgärder eller andra trafiksäkerhetshöjande åtgärder bör genomföras före hastighetssänkningar

- Längs vältrafikerade stråk ska framkomlighet, trygghet och säkerhet prioriteras för alla trafikslag och särskilt för grupperna barn och äldre
- Stationslägen vid järnväg och busslinjer längs E14 ska förstärkas med pendlarparkeringar, mobilitetsåtgärder och avgångar som möter invånarnas behov
- Befintliga stationslägen för järnväg ska bibehållas och nya ska utvecklas
- Kommunikationerna ska uppfylla invånarnas olika behov
- Infrastruktur som möjliggör arbete och boende i hela kommunen
- Tillgång till digital infrastruktur är god i hela kommunen och nya sätt att erbjuda service på utvecklas

5 Utvecklingsinriktning

Utvecklingsinriktningen redogör för kommunens fysiska utveckling på en översiktlig nivå och visar viktiga kopplingar till regionala samband. Utvecklingsinriktningen visar kommunens målbild vad gäller bebyggelse, natur och friluftsliv samt kommunikationer. Utvecklingsinriktningen ligger till grund till förslaget för mark- och vattenanvändning.

5.1 Bebyggelse

Bebyggelseutvecklingen ska skapa förutsättningar för gemenskap och möjliggöra att kunna bo och leva i hela kommunen under livets olika stadier. Översiktsplanens bebyggelseinriktning ska vara långsiktigt hållbar, bygga vidare på befintliga strukturer och stötta den sammanhängande servicen, både den offentliga och kommersiella, såväl i tätorterna som på landsbygderna. Landsbygdslösningar och näringsliv ska uppmuntras för att bibehålla service där inte välfärden räcker till.

5.1.1 Utbyggnadsriktning

Utbyggnad föreslås primärt fokuseras längs E14 och Mittbanan samt inom och i anslutning till utpekade serviceorter. Detta stärker möjligheterna till kollektiv pendling, stärker efterfrågan på samhällsservice och ger näringslivet bättre kundunderlag vilket inte bara är till nytta för de som bor i de orterna utan även för invånare som bor i närheten.

Utbyggnad föreslås även i stråket Gällö-Rissna och Rissna-Brunflo med omnejd. Inom stråket ingår orter som Pilgrimstad, Stavre och Sundsjöbygden där tendenser finns till inflyttning. Områdena har goda förutsättningar att utvecklas med mer bebyggelse och service. Närheten till Östersund underlättar arbetspendling och erbjuder de boende tillgång till ett större utbud av service och kultur vilket kan skapa inflyttning av invånare i arbetsför ålder. Ett hinder för arbetspendling är vägstandarden på del av väg 726 mellan Rissna och Brunflo som behöver rustas upp för att möjliggöra inflyttning.

5.1.2 Centralort

Bebyggelseutvecklingen i Bräcke tätort ska kännetecknas av mångfunktionalitet, närhet till service och en bebyggelsekoncentration som uppmuntrar gemenskap och stöttar bibehållen och utvecklad offentlig och kommersiell service. I Bräcke uppmuntras utveckling av olika boendeformer både för äldre och andra befolkningsgrupper. Torget behöver utökas i sin funktion för att möjliggöra vistelse samt ökad trivsel och nya och befintliga tätortsnära mötesplatser anpassade för flera generationer bör utvecklas. Kopplingen mot vattnet bör förstärkas. Nya företagsetableringar och befintligt näringsliv uppmuntras och stötts genom samverkan och dialog.

5.1.3 Serviceorter

För serviceorterna, Gällö, Kälarne och Pilgrimstad, uppmuntras kommersiell service och att bibehålla den offentliga servicen. Innovativa landsbygdslösningar uppmuntras för att förstärka den sammanhängande servicen och skapa centrala mötesplatser. För serviceorterna gäller att nyttja befintliga strukturer och mark för bebyggelse snarare än att ianspråkta nya områden. Orternas styrkor med närhet till vatten bör tillvaratas för att skapa attraktiva boende- och livsmiljöer. För serviceorterna behöver bibehållna och förbättrade kommunikationer ses över för att stötta orternas förutsättningar.

5.1.4 Lokal servicenod

En lokal servicenod är en mötesplats för en eller flera byar eller bygder. Noden kan vara en butik, restaurang, förskola, bygdegård eller bensinstation och kan vara viktig för att gemenskap ska finnas i orten. I kommunens glesa befolkningsstruktur samsas många närliggande byar kring service och mötesplatser. I de lokala servicenoderna där det finns engagemang och initiativ från invånarna ska kommunen stödja och uppmuntra utveckling för att gemensamt förstärka platsens funktioner och värde.

Lokala servicenoder med omnejd i Bräcke kommun är:

- Revsund
- Sidsjö och Hunge
- Sörbygden
- Västanede
- Centrala Gimåbygden
- Sundsjöbygden

För orterna finns småskalig service som bör uppmuntras. Genom utveckling av permanentbostäder och verksamheter kan servicen stöttas och bibehållas. För orterna uppmuntras att nyttja och utveckla bebyggda områden och befintliga hus. Servicepunkterna har olika förutsättningar för utveckling men lyfts fram för att de utgör viktiga noder i sitt sammanhang.

5.2 Natur och friluftsliv

Naturmiljön och friluftslivet i Bräcke kommun kännetecknas av närhet, lugn och sjölandskapet. Kommunens naturmiljöer och nästintill 700 sjöar skapar goda förutsättningar för ett aktivt friluftsliv och intressanta besöksmål men även för näringslivet och turismen för att stärka den lokala ekonomin. Befintliga platser för fiske, vandring, bad och skidåkning är potentiella besöksmål som vid ytterligare marknadsföring kan attrahera flera målgrupper. Det stora ideella engagemang som finns i byarna för att tillgängliggöra friluftslivet ska uppmuntras och stöttas för att skapa långsiktighet i drift och skötsel.

5.2.1 Viktiga funktioner

- Fisket är Bräcke kommuns största besöksmålsanledning och tack vara alla sjöar i kommunen finns det bra fiskevatten över hela kommunen. Fiskevattnens värde behöver säkerställas fortsättningsvis.
- För det välbesökta besöksmålet Forsaleden krävs åtgärder för att säkerställa områdets naturvärden fortsättningsvis. Skydd mot slitage behöver säkerställas vid utveckling av besöksmålet och samverkan krävs med markägare och länsstyrelse.
- Skidbackarna Mickelbacken och Svedjebacken är viktiga för så väl kommuninvånare som besökare. Skidbackarna sköts ideellt och är viktiga för friluftslivet och bör stöttas.
- Märtingsbergets mångfaldspark är ett stort naturområde som drivs av SCA för att gynna naturvärden och uppmuntra till hållbart skogsbruk. I området finns vandringsleder, rastplatser, fiskevatten och utsiktsplatser.
- Stränder och badplatser fyller viktiga funktioner som besöksmål och rekreativsmöjligheter sommartid, många badplatser sköts ideellt.
- Besöksmål så som Kullaleden, Bodsjöleden, Kamrisdalen och Storfloberget är viktiga för så väl kommuninvånare som besökare. Åtgärder för ökad tillgänglighet och service i områdena uppmuntras samtidigt som fler besökare ger ett ökat slitage och nerskräpning vilket behöver beaktas i utvecklingen av besöksmålen.

5.2.2 Viktiga samband

- S:t Olavsleden är en pilgrimsled från medeltiden som knyter ihop Selånger i Sverige med Trondheim i Norge. Leden är 580 km lång och går genom Bräcke i nord-sydlig riktning från Ånge i söder till Östersund i norr.

5.2.3 Sammanhängande natur- och rekreationsområden

- Gimån är riksintresse för friluftsliv och Natura 2000-område och består av många sjöar och forsar som binder samman områden med naturvärden. Området är stort och det finns stigar på sina håll men behov finns av upprustning.
- Bodsjöleden är en vandringsled som är 75 km lång och är indelad i etapper. Leden är nyligen upprustad med landsbygdsutvecklingsmedel och området är viktigt både för natur och kultur.
- Omkring Revsundssjön finns många besöksmål, småskaliga verksamheter, stränder, fiskevatten och vandringsleder. Utveckling runt sjön bör uppmuntras för att stärka besöksmål och den service som finns i området.
- Jämtkrogens fjärilslandskap är ett område på gränsen mellan Bräcke och Ånge längs S:t Olavsleden där samverkan sker för att rädda och bevara fjärilar.

Området har natur- och besöksvärden och flertalet informationsskyltar. Besöksmålet bör stärkas genom förbättrad tillgänglighet.

5.3 Kommunikationer

Kommunikationerna till och inom Bräcke kommun ska bibehållas och utvecklas längs viktiga transportstråk för att skapa förutsättningar för fler att bo och verka i kommunen. Åtgärder för att underlätta pendling med kollektivtrafik, resor till fots och med cykel samt tidseffektiva resor med bil uppmuntras. Då befolkningen är utspridd kommer det vara svårt att erbjuda ändamålsenlig kollektivtrafik till alla delar av kommunen samtidigt som avstånden är för långa för gång och cykel. Bilen kommer därav fortsätta ha en viktig roll i Bräcke kommun. Kommunens närhet till flera olika sorters förbindelser, så som stationslägen för tåg och buss och flygplatser, ska framhävas för att visa på fördelar utifrån ett kommunikationsperspektiv.

5.3.1 Stationslägen

- Mittbanan är en viktig förbindelse med spårbunden kollektivtrafik. Goda pendlingsmöjligheter till Östersund som regioncentrum är viktigt både utifrån arbetsmarknad och tillgång till utbud av service och aktiviteter. Mittbanan möjliggör även arbetspendling till Ånge och Sundsvall. Möjligheterna till hållbar och effektiv pendling gör stationsorterna Pilgrimstad, Gällö, Stavre och Bräcke lämpliga för lokalisering av ny bebyggelse som både kan dra nytta av konkurrenskraftiga restider och bidra till ett större underlag för fler avgångar. Att bibehålla och utöka turtäthet både för arbetspendling och nattåg längs Mittbanan är viktigt för kommunen.
- Bussförbindelserna mellan Kälarne till Bräcke, Östersund samt Hammarstrand är viktiga för att möjliggöra pendling och tillgång till kommersiell och offentlig service.
- Kälarne saknar tågförbindelser för persontrafik. Kommunen samverkar med flera andra kommuner för att utreda förutsättningarna för persontrafik mellan Bräcke och Umeå via Kälarne. En fungerande arbetspendling till och från Kälarne är en central fråga i utredningen för Bräcke kommun.

5.3.2 Gång- och cykeltrafik

- Gång- och cykelförbindelser ska finnas mellan viktiga målpunkter i tätorterna så som skolor, idrottsplatser, fritidsaktiviteter och stationslägen etc. för att säkerställa trafiksäkerhet, framförallt för barn. Gång- och cykelstråk ska anläggas där det finns behov av det eller där det finns befintliga flöden (både inom och utanför tätorter), exempelvis i stråk där det finns viss service och verksamheter/arbetsplatser som kan gynnas av förbättrade förbindelser.

- Tung trafik färdas längs Drottning blankas väg (Länsväg 734). Längs vägen bör trafiksäkerhetshöjande åtgärder göras samt att gång- och cykelförbindelser tillskapas på utvalda sträckor. I samband med anläggandet av gång- och cykelåtgärder ska även andra nödvändiga säkerhetsåtgärder genomföras, som exempelvis fysiska hinder för att skapa en säker trafikmiljö.

5.3.3 Övrig persontrafik

- Väg E14 mot Östersund respektive Ånge/Sundsvall är ett viktigt stråk för att knyta samman kommunen med större arbetsmarknader och regionala centrum. Vägen behöver vara framkomlig, erbjuda korta restider och vara säker samtidigt som infrastruktur för laddning byggs ut vid strategiska punkter.
- Väg 323 är ett viktigt stråk för att knyta samman Kälarne med Bräcke och Hammarstrand. Vägen behöver vara framkomlig och säker. Infrastruktur för laddning saknas på flera håll, däribland Kälarne, och bör uppmuntras vid strategiska punkter där behov finns.
- Väg 320 är ett viktigt stråk från Kälarne till Sundsvall. Bibehållen vägstandard är viktigt för kopplingen till Sundsvall.
- Väg 546 är ett viktigt stråk från Bräcke till Skucku och vidare till Svenstavik och E45. Bibehållen vägstandard är viktigt för kopplingen västerut mot E45.
- Förbättring av standard på väg 726 mellan Östersund och Nyhem som passerar Rissna. Idag är delar av vägen grusbelagd och av låg standard vilket försvårar för arbetspendling mot Östersund.
- Tung trafik färdas i hög hastighet längs Drottning blankas väg (väg 734). Trafiksäkerhetsåtgärder krävs i form av exempelvis bredare vägbana och sänkta hastigheter.
- En förbifart förbi Brunflo är positiv för kommunen och ger kortare restid till Östersund och kan underlätta för folk som arbetar i Östersund att bosätta sig i Bräcke.
- Väg 711 mellan Bräcke och Albacken är asfalterad men i förlängningen från Albacken till Sörbygden är vägen av grus och av lägre standard. Åtgärd krävs mellan Albacken-Sörbygden för att skapa en enhetlig standard för väg 711.
- Färjeanslutningen mellan Stavre och Ammerön ska bibehållas i turtäthet för att underlätta för resor och pendling. Färjan är viktig för att bibehålla kopplingen mellan Ammerön och Stavre.

5.3.4 Godstrafik

- Järnvägarna och E14 är viktiga transportstråk för att möjliggöra nya industrietableringar och säkerställa att befintliga verksamheter kan vara kvar.
- Längs alla övriga vägar färdas tung trafik, exempelvis timmertransporter. När tung trafik och persontrafik möts finns risker utifrån trafiksäkerhet och åtgärder

bör göras för att minimera risker mellan godstrafik och persontrafik samt oskyddade trafikanter.

- Väg E14 är rekommenderad färdväg för farligt gods i kommunen och järnvägarna trafikeras av godstrafik och behöver därmed även kunna trafikeras av farligt gods.

5.3.5 Flygplatser

- Flygplatsen Åre Östersund Airport är en internationell flygplats och förbinder kommunen med nationell och internationell trafik. Flygplatsen är med dess närhet viktig för turism, arbetspendling och för att fylla invånares olika behov.
- Flygplatsen Sundsvall Timrå Airport är en regional flygplats i Västernorrland och är viktig för arbetspendling till och från regionen samt viktig för posthantering m.m.

6 Mark- och vattenanvändning

Enligt plan- och bygglagen ska en översiktsplan redovisa grunddragen av den avsedda användningen av mark- och vattenområden i kommunen. I kapitlet beskrivs hur mark- och vattenområden i kommunen ska användas, utvecklas och bevaras.

Förslaget till mark- och vattenanvändning utgår från den övergripande utvecklingsinriktningen och redovisar grunddragen i den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen, med tyngdpunkt på utveckling av och förändringar som föreslås i förhållande till dagens markanvändning.

Markanvändningskartan ska underlätta för efterföljande planering, markanvisning och lovprövning i syfte att uppnå övergripande mål och strategier. Markanvändningen är vägledande för kommande planering.

6.1 Markanvändningens kategorier

Mark- och vattenanvändningen utgår från Boverkets ÖP-modell 2.1 med viss anpassning till kommunens specifika förutsättningar. Användningarna läggs ut som geografiska ytor eller linjer och för varje yta eller linje definieras en användning som sedan kan preciseras med hjälp av underkategorier vid behov. Underkategorierna är i huvudsak gemensamma med planbestämmelsekatalogen för detaljplan. Hela kommunens yta ska omfattas av mark- och vattenanvändning.

Markanvändningen kategoriseras antingen som *pågående*, *utvecklad* eller *ändrad användning*. *Pågående användning* avser områden där inga större förändringar planeras utan nuvarande markanvändning gäller. *Utvecklad användning* avser områden där nuvarande mark- och vattenanvändning bibehålls men utvecklas och förstärks. Det kan till exempel vara att ett kvarter förtätas med fler bostäder eller får ett större utbud av servicefunktioner. Utvecklad användning gäller även för områden som är detaljplanlagda men inte blivit bebyggda men där ställningstagandet fortsatt är att marken ska utvecklas i linje med detaljplanens markanvändning. *Ändrad användning* avser områden som ska ändras från en mark- och vattenanvändning till en annan, till exempel från natur till bostäder.

6.1.1 Blandad bebyggelse

Områden för blandad bebyggelse har stads- och tätortsmässig karaktär och innehåller många olika servicefunktioner tillsammans med bostäder. Blandad bebyggelse är bebyggelse som i huvudsak används för bostäder, kontor, handel, service eller annan verksamhet som är förenlig med bostäder. Bebyggelsen är indelad i kvarter åtskilda av gator, eller har en kvartersliknande struktur. Trafik- och parkeringsytor, parker och fritidsanläggningar kan ingå. Den här kategorin kan också användas för mindre orter eller

för delar av tätorter som har eller planeras få ett varierat utbud av offentlig och kommersiell service och fyller en funktion för ett större omgivande område.

6.1.2 Centrum

Områden för centrum utgör navet för de verksamheter som möjliggörs inom kategorin blandad bebyggelse. Här samlas handel, service, kultur och mötesplatser för att skapa en central plats som stärker ortens sociala liv och säkerställer tillgången till samhällsservice och kommersiella funktioner. Genom att koncentrera viktiga funktioner och verksamheter i centrum främjas närhet och tillgänglighet till ortens målpunkter, samtidigt som det skapas en plats där människor enkelt kan mötas, uträtta ärenden och delta i olika aktiviteter. Centrum finns utpekade inom delar av Bräcke tätort, Gällö och Kälarne.

6.1.3 Sammanhängande bostadsbebyggelse

Områden med sammanhängande bostadsbebyggelse har en tydlig beroenderelation till närliggande orter och utgörs främst av bostäder, men kan även innehålla enstaka eller ett fåtal servicefunktioner. Sammanhängande bostadsbebyggelse återfinns i Bräcke, Gällö, Kälarne, Pilgrimstad, Stavre och Rissna.

6.1.4 Landsbygd

Landsbygd är markområden som är möjliga för flera användningar men där det inte alltid är nödvändigt eller möjligt att ange vilka markområden som bör användas för vad. I stället har markområden med användningen Landsbygd övergripande planeringsöverväganden och generella riktlinjer som stöd för annan planering och beslut. Markanvändningen används för de lokala servicenoderna från utvecklingsinriktningen, kapitel 5, och avser områden för utvecklad landsbygd.

6.1.5 Skogsbygd

Skogsbygd är markområden som är möjliga för flera användningar men där det inte alltid är nödvändigt eller möjligt att ange vilka markområden som bör användas för vad. I stället har markområden med användningen Skogsbygd övergripande planeringsöverväganden och generella riktlinjer som stöd för annan planering och beslut. Markanvändningen används för större delar av kommunens mark som inte omfattas av tätortsbebyggelse eller utgör en servicenod.

6.1.6 Natur och friluftsliv

Natur och friluftsliv innefattar större sammanhängande områden där värden för friluftsliv, natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald och ekosystemtjänster är prioriterade och förvaltas med hänsyn till friluftslivet. Områdena ska vara allmänt tillgängliga och kan innehålla övernattningsmöjlighet för det rörliga friluftslivet, skidspår, vandringsleder,

motionsslingor mm. Områden kan ha olika karaktär och användning beroende på årstid. Inom markanvändningen ingår även skyddad natur.

6.1.7 Vatten

Vatten avser sjöar och vattendrag. Användningen Vatten anges för vattenområden som är lämpliga för olika användningar men där det inte är nödvändigt eller möjligt att avgöra den exakta platsen. I stället har vattenområden med användningen Vatten övergripande planeringsöverväganden och generella riktlinjer som stöd för annan planering och beslut.

6.1.8 Verksamheter och industri

Användning Verksamheter och industri är områden för verksamheter som inte bör blandas med bostäder. Verksamheterna i den här användningen är störande för omgivningen på något sätt och inte är förenliga med bostäder. Det kan till exempel vara verksamheterna som är ytkrävande, genererar tung trafik eller påverkar omgivningen med buller eller lukt. Här ingår såväl traditionella industriområden som större handelscentrum, sportarenor och annan verksamhet.

6.1.9 Vindbruksområden

Användningen Vindbruksområden är tydligt avgränsade områden vars pågående markanvändning är vindkraftverk. Inom dessa områden är vindbruk den dominerande markanvändningen. Områdena kan även användas för jakt, fiske, bärplockning och liknande friluftssändamål. Områdena är bullerpåverkade och kan påverkas av ljusstörningar, iskastning med mera från vindkraftverken. Därför är områdena inte lämpliga för utveckling av boende, bebyggelse eller besöksintensivt friluftsliv.

6.1.10 Transportinfrastruktur

Det övergripande transportsystemet som är viktigt för att åstadkomma en hållbar och ändamålsenlig bebyggelsestruktur redovisas i den här kategorin. I mark- och vattenanvändningen för Transportinfrastruktur redovisas den fysiska utbredningen för respektive transportsätt.

6.2 Platsspecifik vägledning

I den platsspecifika vägledningen fokuseras markanvändningen på kommunens fyra tätorter samt utpekade servicenoder utifrån utvecklingsinriktningen. Här kan markanvändningen innehålla fler preciseringar och underkategorier än den kommunövergripande markanvändningen.

Varje ort beskrivs övergripande och visas samtidigt upp på markanvändningskartan. Genom att klicka på kartan redovisas ställningstaganden för den specifika platsens framtida utveckling och vad som bör tas hänsyn till i efterföljande planering.

Utöver de platsspecifika ställningstagandena gäller de generella kommunövergripande planeringsriktlinjerna. Klicka här för generella planeringsriktlinjer (eller se kapitel 6.3).

6.2.1 Bräcke tätort

Bräcke är den största tätorten i kommunen där cirka 24 % av kommunens invånare bor och här finns den huvudsakliga kommersiella och offentliga servicen samlad. Här finns kommunens enda järnvägsstation där nationell tågtrafik (SJ) trafikerar.

Utbyggnadsmöjligheter för nya bostäder finns i befintliga detaljplanlagda områden exempelvis intill vattnet längs Strandgatan samt norr om fotbollsplanen i "Nyområdet". Bräcke tätort har planberedskap för cirka 35 tomter för bostadsbebyggelse.

Utveckling av ny bebyggelse bör främst ske i anslutning till befintlig bebyggelse och i tätorten. Hänsyn ska tas till platsens förutsättningar och demografiska förutsättningar. Kommunen uppmuntrar utveckling av bostadstomter i attraktiva vattennära lägen och på höjder med fria utblickar. Vid etablering av nya bostadsområden ska hänsyn tas till förutsättningarna för hållbart resande, närhet till offentlig och kommersiell service så som förskolor, skolor och handel.

Kommunen vill verka för att södra delen av Bräcke vid Furugränd utvecklas med bostäder. Detta tack vare områdets naturnära läge och närhet till gång- och cykelväg samt förskola. Här kan avskilda naturtomter utvecklas med närhet till centrum, här krävs upprättande av detaljplan eftersom marken idag är utanför detaljplanlagt område. Utveckling uppmuntras även i förlängningen av Strandgatan där närheten till vattnet, gymnasiet och centrum förstärker boendekvalitéer. Marknadsföring av befintliga planlagda tomter och förstärkning av rekreationsplatser, exempelvis en strandpromenad eller lekpark, kan bidra till att fler boende lockas till området. Även "Nyområdet"/Vitsippevägen bör utvecklas med bostäder, här kan marknadsföring av befintliga planlagda tomter och röjning av skog bidra till att fler boende lockas till området.

I anslutning till centrum finns mark planlagd som naturmark/friluftsliv som omfattar Torpet med tillhörande elljusspår. För området gäller att bibehålla och utveckla områdets funktioner för att säkerställa tätortens närhet till grönska och friluftsliv. Vidare är det befintliga naturområdet kring Monäsberget där S:t Olavsleden går utpekad som natur och friluftsliv. Vid utveckling av bebyggelse intill vattnet är det viktigt att tillgång till naturområdet värnas och säkerställs. Området ligger tätortsnära och det behöver säkerställas kopplingar ner till vattnet och vidare till centrum.

Gällande industri- och verksamhetsetableringar finns kompletteringsmöjligheter i anslutning till befintliga verksamheter. Större ytor för utveckling av industri bör lokaliseras längs E14 norrut på både öster och väster sida. Väst om E14 kan möjlighet finnas att omvandla skogsområdet till ett cirka 25 hektar stort industriområde. Här kan industri utredas för exempelvis tillverkning eftersom området ligger långt ifrån bostäder, hänsyn ska tas till utveckling av bostäder längs Strandgatan genom att bibehålla en naturkorridor

mellan områdena. Läget intill E14 är strategiskt och bidrar till en attraktiv plats för verksamheter. Öster om E14 kan möjlighet finnas att omvandla ett område som dels utgörs av skog och dels utgörs av befintlig ridskola till ett cirka 75 hektar stort industriområde. Delar av området är planlagt för industri. Området har ett centralt läge intill E14 och hänsyn behöver tas till befintliga våtmarker och en bäck som rinner längs området. Bägge områdena behöver utredas i en detaljplan. Vid bebyggelseutveckling i anslutning till E14 och väg 323 behöver hänsyn tas till översvämningsproblematik och underlag från den kommunala skyfallskarteringen. Åtgärdsförslag kan behöva vidtas för att säkerställa exploatering.

Det finns kända problem med översvämningsrisker vid skyfall i centrala Bräcke tätort. Fördröjande och avledande åtgärder längre upp i avrinningsområdet bör utredas och genomföras. För att minska påverkan på befintlig bebyggelse och infrastruktur behöver naturbaserade lösningar för att hantera stora mängder vatten genomföras. En strategiskt viktig plats för att samla upp vatten är skolgården där en grön skolgård med mångfunktionella ytor även kan bidra till en bättre lekmiljö.

Bräcke centrum behöver utvecklas för att uppmuntra vistelse, aktivitet och gynna näringslivsverksamheter. Det behöver säkerställas att både parkering och nödvändig infrastruktur finns samtidigt som fler ytor för grönska, öppen dagvattenhantering och lek tillskapas. E14 kännetecknas genom centrala Bräcke mer som en mindre stadsgata med inslag av handel och verksamheter. Runt torget finns även handel, folkets hus, bibliotek, service, parkering och centrumkaraktär. Centrala Bräcke ska ges förutsättningar för utveckling av näringslivsverksamhet och service. Lekplatsen vid Hantverksgatan är ett populärt besöksmål för barnfamiljer och ska ges möjlighet att utvecklas. Björkhaga arena är en viktig befintlig idrottsplats där bland annat fotboll spelas.

E14 och järnvägen utgör barriärer samtidigt som det är tillgångar och viktiga livsådror för Bräcke. Verksamheter längs E14 påverkar intrycket av Bräcke och det är viktigt att det finns ett positivt intryck när man färdas längs viktiga transportstråk, särskilt genom tätorterna/tätorten. Barriärerna behöver bryggas över med fler passager eller underfarter för att minska deras påverkan och öka närvaron och tillgängligheten för boende och besökare till vatten- och rekreationsområden. Bräcke strand har med sin småbåtshamn, ställplats, badplats och grusade gångar goda förutsättningar att vidareutvecklas med tydligare stråk från järnvägen ner mot vattnet. En strandpromenad som leder förbi strandnära industrier och bostadsfastigheter där det är möjligt kan bidra till att Bräcke strands attraktionskraft förstärks.

Vägledning för utveckling av Bräcke tätort

Klicka [här](#) för generella planeringsriktlinjer. Klicka på ett område i kartan till höger för att få fram platsspecifik beskrivning och vägledning för respektive utvecklingsområde. Under fliken Utforska kartan kan du se alla översiktsplanens kartlager i en och samma karta.

6.2.2 Gällö

Gällö är den näst största tätorten i kommunen där cirka 11 % av kommunens invånare bor. Här finns både kommersiell och offentlig service samt järnvägsstation.

Utbyggnadsmöjligheter för nya bostäder finns i anslutning till befintlig bebyggelse och i tätorten, större områden föreslås framförallt norr om Revsundsvägen och Arnljotsvägen. Hänsyn behöver dock tas till det rörliga fruliftslivet som finns i området med många stigar. Mindre kompletteringar är möjliga inom tätorten, i områden som tidigare haft bebyggelse så som området kring Gällöängevägen uppmuntras utveckling av bebyggelse. Kommunen vill verka för utveckling av boendeformer eller kommunal service runt Gelinergården. Här finns bra utsikt eftersom området ligger på en höjd och det finns nära tillgång till grönområden som ska bevaras. Inom tätorten finns mindre ytor av ängsmark/jordbruksmark. Generellt bedöms mindre ytor av ängsmark/jordbruksmark inom tätorten som mindre brukningsvärda eftersom ytorna är mindre och inte främjar ett rationellt eller ändamålsenligt jordbruk. Förutsättningarna för att bedriva aktiv jordbruksproduktion inom tätbebyggt område är små, vilket gör att en annan markanvändning kan bedömas mer fördelaktig.

Omkring skidbacken Mickelbacken finns potential för både bebyggelse och rekreationsutveckling. Skidbacken och elljusspåret ska ges förutsättningar att växa samtidigt som potentialen kan utnyttjas för bostadsutveckling.

Gällö har många vattennära områden med potential för utvecklad bebyggelse. Där LIS finns utpekat finns goda förutsättningar att utveckla Gällö tätort med omnejd med fler attraktiva strandnära tomter. Vid bebyggelseutveckling behöver hänsyn tas till jordbruksmark. Utveckling av bebyggelse i attraktiva lägen uppmuntrar till byggande av fler bostäder, permanenta såväl som fritidsboenden.

Gällö saknar ett torg eller naturlig samlingspunkt och en sådan bör utvecklas i anslutning till livsmedelsbutiken och skolan. Utveckling av campingen öster om E14 uppmuntras för att främja besöksnäring.

Järnvägen är en tydlig barriär som avskärmar samhället från vattnet. Även E14 utgör en barriär men påverkar inte inuti samhället på samma sätt som järnvägen. Bägge transportstråken är viktiga tillgångar och livsådror för Gällö. Barriärerna behöver bryggas över med fler passager eller underfarter för att minska dess påverkan och öka närvaron och tillgängligheten för boende till vatten- och rekreationsområden.

Gällande industri- och verksamhetsetableringar finns kompletteringsmöjligheter i anslutning till befintliga verksamheter. Större ytor för utveckling av industri bör lokaliseras längs E14 söderut. Det finns cirka 80 hektar planlagd industrimark inom befintligt industriområde idag som kan bebyggas och utvecklas med verksamheter enligt detaljplanens bestämmelser. Området är strategiskt med goda väg och tågförbindelser för pendlingsmöjligheter till och från Östersund för att locka arbetskraft, men Gällö har även

utvecklingsbar mark för bostäder som kan bebyggas för att uppmuntra bosättning inom orten. Hela ön där ett sågverk bedriver verksamhet behöver detaljplaneras.

Vägledning för utveckling av Gällö

Klicka [här](#) för generella planeringsriktlinjer. Klicka på ett område i kartan till höger för att få fram platsspecifik beskrivning och vägledning för respektive utvecklingsområde. Under fliken Utforska kartan kan du se alla översiktsplanens kartlager i en och samma karta.

6.2.3 Kälarne

Kälarne är en mindre tätort i kommunen och har både kommersiell och offentlig service.

Ny bebyggelse i Kälarne bör i första hand tillkomma genom utveckling och förtätning av planlagda fastigheter i tätorten. Exempel på större områden som finns tillgängliga är området kring Skogsvägen där ett tjugotal fastigheter finns planlagda och tillgängliga för bostadsändamål. I området finns fullt utbyggd infrastruktur eftersom det tidigare funnits hus på tomterna vilket är positivt för vidareutveckling. Marknadsföring av befintliga planlagda tomter och förstärkning av offentliga platser, exempelvis genom röjning av skog eller anläggandet av lekpark kan bidra till att fler boende lockas till området. Det finns även möjlighet till fin utsikt i förlängningen av det sydöstra bostadsområdet.

I Kälarne finns LIS för bebyggelse utpekad på östra sidan av Ansjön och även runtomkring Hemsjön vid Västane och flera närliggande sjöar. Här uppmuntras bebyggelse för permanentbostäder och fritidsbostäder.

Järnvägen är en barriär men avskiljer inte Kälarne från vattnet som övriga tätorter. Järnvägen föreslås utvecklas med persontrafik som möjliggör arbetspendling. Att åter få till persontrafik på järnvägen betyder mycket för Kälarne och bidrar mycket till samhället.

I Kälarne finns ett tydligt centrum med matvarubutik, hotell, frisör och andra butiker. Torgets funktion som samlingsplats är viktig. Vid återetablering av tågstation för persontrafik kommer stationen troligen att förläggas intill det tidigare stationsläget i änden av Stationsvägen, vilket är positivt för flödena genom orten. Kommunal service som hälsocentral, skola och förskola är viktiga för ortens förutsättningar.

Centralt finns det populära friluftsområdet Ånäset som har potential för både bebyggelse och rekreationsutveckling. Fotbollsplan och andra föreningsaktiviteter pågår och elljusspåret är ett viktigt stråk i området.

Gällande industri- och verksamhetsetableringar finns mindre kompletteringsmöjligheter i anslutning till befintliga verksamheter. Större ytor för utveckling av industri bör lokaliseras i närheten av den befintliga stolpfabriken längs väg 323 med utökning både söder och norrut. Planläggning krävs för att möjliggöra ytterligare industribebyggelse och för att ta erforderlig hänsyn. Forskningsstationen och fiskeavelscentrumet är en viktig näringsverksamhet i Kälarne och har mångårig tradition. Föreningar efter äldre nedlagd sågverksindustri finns längs ån öster om Södervägen och behöver saneras innan

utveckling kan ske i området. Området bör saneras och ersättas med mindre känslig markanvändning, alltså ej bostäder.

Vägledning för utveckling av Kälarne

Klicka [här](#) för generella planeringsriktlinjer. *Klicka på ett område i kartan till höger för att få fram platsspecifik beskrivning och vägledning för respektive utvecklingsområde. Under fliken Utforska kartan kan du se alla översiktsplanens kartlager i en och samma karta.*

6.2.4 Pilgrimstad

Pilgrimstad är en mindre tätort i kommunen och har service i form av kommunal fritidsverksamhet samt förskola. Dess närhet till Brunflo och Östersund gör orten till en attraktiv bostads- och pendlingsort. Resan med tåg mellan Pilgrimstad och Östersund tar cirka 20 minuter.

Norr om E14 finns ett bostadsområde med flera lediga och planlagda bostadstomter. Området är naturnära och tätortsnära och har goda förutsättningar att byggas vidare med fler bostäder. Ny bebyggelse i Pilgrimstad bör i första hand tillkomma genom utveckling och förtätning av planlagda fastigheter i tätorten och i andra hand som separata områden i anslutning till vatten eller på en höjd för att erbjuda utblickar och utsikt över vatten. Exempel på områden som kan utredas vidare för bebyggelseutveckling är förlängningen av Pilgrimsvägen/Skogsvägenområdet, söderut. Området erbjuder fin utsikt. Ett nytt område föreslås även norr om E14 i höjd med Anviken. Här finns bra utsikt men samtidigt nära kollektiva kommunikationer och vattnet. Även området där Pilgrimstads tidigare skola var belägen, och där rivning har skett, kan utvecklas och ger möjligheter till alternativa utvecklingsförslag, exempelvis boende för äldre.

Det finns flera ytor utpekade för LIS i Pilgrimstad. Anvikssjön och Sundsjön är utpekade i sin helhet nästintill. Kommunen vill verka för fler sjönära, attraktiva tomter i Pilgrimstad med omnejd för att locka till inflytt och boendeutveckling. Närheten till Brunflo och Östersund i norr gör orten lämplig som pendlings- och bostadsort för inflyttare med arbete i Östersund.

Pilgrimstad saknar ett centrum och naturlig samlingspunkt. Åtgärder för att förtydliga en centumpunkt och stråket mellan förskolan och stationen via restaurangen bör göras för att skapa ett naturligt stråk och centrumbildning. Äldre och föråldrade detaljplaner påverkar ortens utveckling och behöver ses över för att främja bostadsutveckling.

E14 och järnvägen är en viktiga livsnerv men även barriärer som avskärmar boende från vattnet. Längs E14 i anslutning till det före detta fabriksområdet finns många verksamheter och företag samt bostäder. Det första intrycket från vägen är viktigt och påverkar uppfattningen av orten. Åtgärder så som förändrad skyltning och upprustning av kringliggande områden kan förstärka Pilgrimstads förutsättningar som en attraktiv boendeort till Östersund. Ett genomförande av förbifart Brunflo är positivt för utvecklingen av Pilgrimstad för att förstärka ortens möjligheter som boendeort till Östersund.

Mark för nya eller utveckling av befintliga industrietableringar kan utredas i anslutning till E14 men hänsyn behöver tas till upplevelsen från infarterna och den generella upplevelsen av orten. Vid utveckling av industrimark ska hänsyn särskilt tas till intresset av bostadsutveckling med tanke på ortens strategiska läge intill Östersund.

Vägledning för utveckling av Pilgrimstad

Klicka [här](#) för generella planeringsriktlinjer. *Klicka på ett område i kartan till höger för att få fram platsspecifik beskrivning och vägledning för respektive utvecklingsområde. Under fliken Utforska kartan kan du se alla översiktsplanens kartlager i en och samma karta.*

6.2.5 Lokala servicenoder

De lokala servicenoderna utgör viktiga samlingsplatser för en eller flera byar/bygder. Platserna präglas av starka bygemenskaper och ideella engagemang och har ofta någon form av handel, verksamhet eller gemensamhetslokal som utgör en viktig källa för gemenskap och identitet i orten. Genom utveckling av permanentbostäder och verksamheter kan servicen och platserna stötta och utvecklas. För orterna uppmuntras att nyttja och utveckla bebyggda områden och befintliga hus. Servicenoderna har olika förutsättningar för utveckling men lyfts fram för att de utgör viktiga platser i sitt sammanhang. Kommunen vill verka för utveckling av de sex utpekade servicenoderna avseende permanentbostäder, verksamheter och näringsliv.

Vägledning för utveckling av lokala servicenoder

Klicka [här](#) för generella planeringsriktlinjer. *Klicka på ett område i kartan till höger för att få fram platsspecifik beskrivning och vägledning för respektive utvecklingsområde. Under fliken Utforska kartan kan du se alla översiktsplanens kartlager i en och samma karta.*

6.2.5.1 Revsund

Revsund är en populär boendebygd som ligger cirka sex km väster om Gällö. Bygden präglas av mycket utveckling, både för friluftsliv, permanentboende, besöksnäring, fiske och vandring. Det är ett av områdena i kommunen som det byggs mest i tack vare bygdens vackra läge intill flera sjöar och skog. Runt delar av flera sjöar finns även LIS-områden utpekade som främjar utvecklingen av sjönära bostadstomter. I området finns ett nybyggt bryggeri där restaurang och konferenslokal finns, en stor investering i bygden som visar bygdens utvecklingsanda. Vidare finns Revsunds kyrka som är av riksintresse för kulturmiljö, besöksmålet Brattbytorpet och ett sågverk. I små byar runtomkring finns färre fastboende men sommartid samlas många turister från andra länder runt om i Revsundsbygden. Eftersom fiberutbyggnaden i Bräcke kommun är så hög finns tillgång till fiber i området vilket gynnar förutsättningar för permanentboende.

Större delar av Anvikssjön och delar av Revsundssjön är utpekade som LIS för bebyggelse och goda förutsättningar finns för att utveckla bygden med fler attraktiva strandnära tomter. Vid bebyggelseutveckling behöver hänsyn tas till riksintresset för kulturmiljö för Revsunds kyrkmiljö med tillhörande omgivningar och komplementbyggnader.

S:t Olavsleden går förbi och tack vare området många sjöar, bland annat Revsundssjön och Anvikssjön, är orten med dess omnejd populär för fisketurism. Revsund med omnejd kännetecknas av kuperade landskap och många sjöar. Det finns också mycket jordbruksmark vilket bidrar till bygdens lokala livsmedelsproduktion.

Väg 570 och väg 568 mot Pilgrimstad är av sämre kvalitet vilket påverkar bygdens tillgänglighet och utveckling. Detsamma gäller även väg 559 mellan Bodsjö och Tandsbyn. Bättre vägar västerut omkring Revsundsbygden gör att södra sidan om E14 blir än mer attraktivt som boendebygd.

Kommunen vill verka för bygdens fortsatta utveckling där framförallt ökning av permanentboende och personer som driver företag i området är särskilt viktigt för att inte bygden ska bli en sommarort enbart. Inflyttare som driver turistverksamhet, guidningar och driver boenden uppmuntras eftersom bygden är väldigt attraktiv utifrån ett turismperspektiv. Antal företag och föreningar verksamma inom besöksnäring och turism är tillsammans med Sidsjö- och Hungebygden bland de tätaste i kommunen. Utveckling av fler verksamheter kan bidra till att förstärka det gemensamma erbjudandet och stötta varandra.

6.2.5.2 Sidsjö och Hunge

Sidsjö är en levande by som ligger cirka två mil väster om Bräcke tätort. Hunge är lika så en levande by som ligger cirka sex km längre bort från Bräcke tätort och byarna har ett funktionellt samband. I Sidsjö finns en livsmedelsbutik, ostcafé och levande jordbruk/getfarm. I Hunge anordnas evenemang för att stärka by-sammanhållningen och det är en aktiv by med ett folkets hus och boende för turister. Områdena kännetecknas av livskvalitet och framåtanda. I bygden finns tillsammans med Revsundsbygden kommunens tätaste sammansättning av besöksnäringföretag och utveckling av fler verksamheter för ändamålet kan stötta besöksnäringen, de enskilda verksamheterna och förstärka det gemensamma erbjudandet. Områdena uppmuntras att utvecklas och ges goda förutsättningar att bedriva verksamheter och ha service.

Delar av Hungsjön, Sidsjön och Bodsjön är utpekade som LIS för bebyggelse och goda förutsättningar finns för att utveckla bygden med fler attraktiva strandnära tomter. Vid bebyggelseutveckling behöver hänsyn tas till jordbruksmark.

6.2.5.3 Sörbygden

Sörbygden ligger cirka tre mil söder om Kälarne och angränsar mot Sundsvall och Ånge i öster och söder. Bygden ligger geografiskt i mitten mellan Sundsvall, Östersund och Sollefteå.

I byn finns en restaurang, ett gym och en bygdegård med tillhörande bagarstuga, Tossengård. Sommartid finns ett café och en liten hantverksbutik. I bygden finns många ideella krafter som ansvarar för skötsel och anläggandet av leder, anordnar arrangemang och driver caféer osv. Bygdens näringsliv kännetecknas av småföretagare inom flera olika

branscher. Turism är en viktig näring där fritidsfisket, hundspann och stuguthyrning skapar förutsättningar för besöksnäringen.

I bygden finns en tankstation och söder om orten byggs det en hel del fritidshus. I området vill kommunen verka för bostadsutveckling med enstaka byggnader som bidrar till bygdens utveckling. Delar av Hemsjön är utpekade som LIS för bebyggelse och goda förutsättningar finns för att utveckla Sörbygden med fler attraktiva strandnära tomter.

6.2.5.4 Västane

Västane ligger cirka tre km norr om Kälarne och har en aktiv byförening i den gamla byskolan. Här finns en förskola, skidbacken Svedjebacken och en kyrka. Här finns också fina fiskevatten med röding och öring. Orten har promenadavstånd till Kälarne och orterna har ett funktionellt samband och beroende sinsemellan. I Västane finns mycket jordbruksmark som både är en tillgång i form av odlingsbar mark men till viss del begränsar byggbara ytor för bebyggelseutveckling. Det har funnits en skjutbana i östra delen, norr om väg 720. Buss går genom Västane både till Östersund och Hammarstrand.

I området vill kommunen verka för bostadsutveckling som bidrar till Västanes och Kälarnes utveckling. Delar av Hemsjön-Baksjön och Sicksjön är utpekade som LIS för bebyggelse och goda förutsättningar finns för att utveckla Västane med fler attraktiva strandnära tomter.

6.2.5.5 Centrala Gimåbygden

Centrala Gimåbygden består av flera mindre byar så som Nyhem, Grötingen och Gimdalen som alla angränsar till Gimån med tillhörande sjöar. Området ligger i anslutning till väg 323 mellan Bräcke och Kälarne.

Området är av varierande karaktär och består både av byar med mer skogskaraktär och byar av öppen jordbruksmarkskaraktär. Vattnet är ständigt närvarande och sjöarna Håvdsjön, Grötingen och Idsjön angränsar till området.

Kännetecknande för livet i Centrala Gimåbygden är närheten till naturen året runt med skidspår, fiske, skogsturer och sandstränder i skogsbryn. I Gimdalen finns bland annat Kroktjänstleden som är en led med flera kultur- och naturintressanta platser och en bergstopp som erbjuder utsikt. Även Kullaleden intill Idsjön finns som erbjuder utsikt över Gimdalen och en raststuga på toppen.

Under 1900-talet fanns en tjärfabrik i Grötingen och då var platsen full av liv med järnväg, arbetare från hela Sverige och service i form av handelsbod, skola och folkets hus. Området är idag utpekade som ett av de mest förorenade i Jämtland och är förorenat i mark, grundvatten och på sjöbotten. Vid utveckling i anslutning till sjön Grötingen ska hänsyn tas till föroreningsituationen.

Området har tidigare haft järnvägsstationer för persontrafik men är nu mestadels ett område med bostäder och småskaliga verksamheter. I Grötingen finns ett Folkets hus och i Nyhem ett sommarcafé. I området vill kommunen uppmuntra bostadsutveckling som bidrar till hela bygdens utveckling. Längs delar av Mellsjön och Idsjön, samt en liten del av Grötingen finns LIS utpekat för bebyggelse och förutsättningar finns för att utveckla bygden med fler attraktiva strandnära tomter.

6.2.5.6 Sundsjöbygden

Sundsjöbygden ligger mellan Gällö och Pilgrimstad längs E14 och består av flera mindre byar så som Fjällsta, Torsäng, Tavnäs och Fanbyn. Området karaktäriseras av jordbruksmark och gårdar i närheten av sjön Sundsjön. Byarna omkring Sundsjön kännetecknas av en stark sammanhållning och bygemenskap. Kännetecknande för livet i Sundsjöbygden är närheten till naturen året runt med skidspår, fiske, skogsturer och bad samt närheten till kollektivtrafik med bussar som går både till Bräcke och Östersund.

I området finns tendenser till inflyttning och bygden har goda förutsättningar att utvecklas med mer permanentbebyggelse med tanke på dess närhet till Gällö som har skola och annan service samt till Östersund som erbjuder ett större utbud av service och kultur. I byn Rissna cirka 1,5 mil norr om Sundsjöbygden finns ytterligare en förskola som är populär bland bygdens invånare. Närheten till Östersund underlättar arbetspendling, vilket kan skapa inflyttning av invånare i arbetsför ålder. I bygden finns flera mötesplatser, både hembygdsgrändar, föreningshus, kyrkor och badplatser. Bygden har tidigare haft service och skola men är nu mestadels ett område med bostäder och småskaliga verksamheter.

I området vill kommunen verka för bostadsutveckling som bidrar till hela bygdens utveckling. Längs stora delar av Sundsjön finns LIS utpekat för bebyggelse och goda förutsättningar finns för att utveckla Sundsjöbygden med fler attraktiva strandnära tomter. Vid bebyggelseutveckling behöver hänsyn tas till jordbruksmark.

6.3 Kommunövergripande planeringsriktlinjer

I det här avsnittet redovisas generella riktlinjer för planeringen av mark- och vattenanvändning. Riktlinjerna är allmänna tematiska riktlinjer utifrån olika teman, exempelvis bebyggelse, areella näringar, natur och friluftsliv, miljö, hälsa och säkerhet etc. Riktlinjerna utgår från översiktsplanens övergripande mål och från utvecklingsinriktningen. Riktlinjerna är ett stöd till efterföljande planering så som detaljplanering, prövning av förfrågningar om bygglov, annan tillståndsprövning och är viktiga att efterfölja för att uppnå kommunens övergripande planerings- och hållbarhetsmål.

Utöver de generella riktlinjerna finns platsspecifika riktlinjer och hänsynsbeskrivningar i mark- och vattenanvändningen som du kommer till genom att klicka [här](#).

6.3.1 Riktlinjer för bebyggelse

- Ny bostadsbebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelse uppmuntras inom hela kommunen för att skapa mer sammanhängande områden och byar.
- Tillkommande bebyggelse ska utgå från platsens förutsättningar och anpassas för att undvika negativ påverkan på höga natur-, kultur- och friluftsvärden.
- Större sammanhängande bebyggelseområden lokaliseras i första hand i anslutning till Bräcke, Gällö, Kälarne och Pilgrimstad.
- Ny bebyggelse bör i första hand lokaliseras inom 2 km från respektive tätortscentrum för att möjliggöra resor med gång och cykel, samt för att stärka underlaget för befintlig och utvecklad service.
- En variation av boendeformer ska eftersträvas vid tillkommande bebyggelse för att erbjuda boenden för livets olika skeden och för att skapa förutsättningar för flyttkedjor.
- Vid lokalisering och utveckling av bostadsbebyggelse inom tätorter ska tillgången till grönområden och tätortsnära natur beaktas. Viktiga gröna rekreationsstråk och biologiska samband bör bevaras, särskilt de som nyttjas för skolbarns utevistelse och lärande.
- Bostäder för personer med särskilda behov ska integreras med övrig bostadsbebyggelse där det är lämpligt och placeras med närhet till gröna miljöer/naturområden. Vid lokalisering av bostäder för äldre ska hänsyn tas till närhet till service.
- Lokala servicenoder ska ges förutsättningar att utvecklas med bostäder, verksamheter och initiativ som stöttar bygdens utveckling, lokal service, stärkt bygemenskap och ökat underlag för kollektivtrafik.
- Lokalisering och utveckling av handel och kommersiell service ska uppmuntras i lokala servicenoder.
- Samråd ska ske med Försvarmakten för objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Byggnadsobjekt, oavsett typ eller lokalisering, som är högre än 20 meter ska remitteras till Luftfartsverket. Konstruktioner högre än 40 meter, exempelvis vindkraftverk eller höga byggnader, ska även samrådas med MSB.
- Industri- och verksamhetsetableringar ska uppmuntras vid strategiska kommunikationsstråk så som järnvägar och större vägar. Hänsyn till kringliggande bostäder ska beaktas och tung trafik bör om möjligt separeras från bostadsområden.
- Ny bebyggelse bör generellt inte tillåtas inom ett område på 30 meter från järnvägen. Inom 30 meter från järnvägen kan verksamhet som inte är störningskänslig och där människor vistas tillfälligt, exempelvis parkering, finnas. Dock minst 15 meter från spårmit.
- Vid prövning av ny bebyggelse i anslutning till transportleder, exempelvis E14 och järnvägar, behövs tillräckliga avstånd hållas så att anläggningarna kan driftas och underhållas.

- Industrier i anslutning till infarter för tätorterna och längs vältrafikerade vägar ska utformas för att skapa ett positivt intryck av tätorten genom god och platsspecifik gestaltning och grönska.
- Verksamheter klassade som miljöfarliga eller störande ska lokaliseras åtskilda från icke störande verksamheter och bostäder.
- Ny bebyggelse bör om möjligt placeras med tillräckliga avstånd från störande verksamheter, exempelvis avloppsreningsanläggningar. Vad som anses vara ett tillräckligt avstånd varierar beroende på platsens förutsättningar och anläggningens storlek och placering etc.
- Vid anläggandet av industrimark ska förutsättningarna för hållbar och lokal dagvattenhantering och klimatriskssäkring säkerställas. Stora hårdgjorda ytor bör undvikas där det är möjligt för att undvika ytor som inte kan omhänderta skyfall eller dagvatten. Öppna och naturbaserade dagvattenlösningar uppmuntras.
- Industriverksamheter ska inte förläggas nära attraktiva och/eller skyddade vattenområden. Befintliga verksamheter intill vatten bör öppnas upp för allmänhet för att tillgängliggöra privatiserade vattenområden för allmänheten.
- Detaljplaner, byggnadsplaner och områdesbestämmelser som motverkar önskvärd utveckling ska revideras alternativt upphävas om detaljplanen bedöms sakna nytta.
- Komplettering av befintlig bebyggelse med enstaka bostadshus kan prövas med bygglov eller förhandsbesked om det bedöms lämpligt utifrån bebyggelsens karaktär, omgivningspåverkan etc.
- Möjlighet att anordna VA och annan teknik ska beaktas och vid behov utredas vid upprättande av detaljplaner och nybyggnation för att säkerställa ombesörjning av vatten och spillvatten både inom och utanför det kommunala verksamhetsområdet.
- Tekniska anläggningar såsom byggnader, master, etc. ska så långt det är möjligt placeras och utformas med hänsyn till landskapsbild, natur-, kultur- och rekreationsvärden samt människors hälsa och säkerhet.
- På landsbygden uppmuntras kompletteringar av permanent bostadsbebyggelse.
- Nya hus, enstaka eller i grupp, ska placeras och utformas med stor hänsyn till landskapet, terrängen, platsens kulturvärden, befintlig bebyggelse samt med hänsyn till trafiksäkerhet.

6.3.2 Riktlinjer för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

- Inom utpekade LIS-områden ska dispens från strandskyddet kunna ges om området ska tas i anspråk för bebyggelse eller verksamheter som bidrar till utveckling av landsbygden.
- Bedömning av lämplighet och möjlighet till dispens måste göras i varje enskilt fall. Lämplighetsbedömningen behöver göras utifrån strandskyddets syften och ska göras utifrån aspekter så som hälsa och säkerhet, natur- och kulturmiljövärden, närhet till service och infrastruktur etc. Inom utpekade områden kan det utöver

natur- och friluftsvärden även finnas andra förutsättningar gällande exempelvis jordbruksmark, föroreningar eller risk för ras och skred som inte har identifierats som även påverkar lämplighet för byggnation. Därför måste en avvägning ske i varje ärende.

- Fri passage längs stranden ska säkerställas och goda livsvillkor för djur- och växtliv bevaras.
- Även utanför utpekade LIS-områden ska det vara möjligt att pröva verksamhetsanknutna LIS. Markens lämplighet ska då prövas utifrån kommunövergripande riktlinjer. Inom särskilt värdefulla strandområden (Forsaån, strömmande partier av Gimån, lokala områden värdefulla för friluftsliv och fiske enligt tidigare samråd med kommunens byutvecklingsgrupper och fiskeplan, samt naturreservat, se vidare rubrik 7.2.2.2) som redovisas i plankartan ska det däremot inte vara möjligt att pröva dispens utifrån LIS.
- LIS-områdena ligger generellt utanför kommunalt verksamhetsområde för VA. Berörd fastighetsägare behöver anordna lösningar i enlighet med kommunens riktlinjer som säkerställer att hantering av vatten och spillvatten inte medför negativ påverkan på vattendrag.

6.3.3 Riktlinjer för areella näringar

- Jordbruksmark är av nationell betydelse enligt miljöbalken. Brukningsvärd jordbruksmark ska inte tas i anspråk för bebyggelse om inte bebyggelsen utgör ett väsentligt samhällsintresse eller behövs för att bedriva jordbruksnäringen. Nya bebyggelseområden som föreslås på brukningsvärd jordbruksmark ska föregås av en lokaliseringsprövning.
- Utveckling, bevarande och användning av fäbodrar ska uppmuntras och jordbruket ska ges möjlighet att utvecklas.
- Skogsbruk är av nationell betydelse enligt miljöbalken och skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska därmed så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.
- Vid exploatering eller åtgärder som riskerar att påverka rennäringen ska samråd ske i tidigt skede med berörda samebyar och Sametinget och kumulativa effekter belysas.
- Fragmentering av sammanhängande betesområden och flyttleder som är viktiga för rennäringens bedrivande ska undvikas.

6.3.4 Riktlinjer för vindkraft

- Riktlinjer för vindkraft gäller för utbyggnad av anmälnings- eller tillståndspliktiga verk. Mindre så kallade gårdsverk hanteras från fall till fall inom ramen för bygglovsprövning.

- Restriktionsområden har markerats i kartan, inom dessa områden tillåts ingen utbyggnad av anmälnings- eller tillståndspliktiga verk (avgränsningen förklaras mer ingående under rubrik 7.3).
- Kommunen anser att vidare utbyggnad av vindkraft inom redan ianspråktagna områden, så kallat repowering, är lämpligt och i huvudsak positivt under förutsättning att gällande riktlinjer för bland annat avstånd, ljudnivåer och landskapsanpassning uppfylls.
- Vid uppförande av anmälnings- eller tillståndspliktiga verk ska ett avstånd av sex gånger verkets totalhöjd eller minst 1 000 meter från permanent- och fritidsbostäder hållas.
- Natura 2000-områden och områden av riksintresse för friluftsliv, naturvård och kulturmiljövård ingår i sin helhet i restriktionsområdena. Områden av riksintresse för rennärningen ingår med undantag för redan utbyggda vindkraftparker samt för riksintresseområde för vindbruk vid Mörttjärnberget. De värden som ska värnas inom riksintresseområdena kan dock förekomma även utanför de geografiska avgränsningarna av riksintresseområdena. Även värden inom riksintresseområdena kan påverkas av exploatering utanför gränsen för riksintresset. Vid prövning av vindkraftverk utanför restriktionsområden men i närheten av riksintresseområden behöver en bedömning göras av om aktuell exploatering är förenlig med värdet i aktuellt riksintresse utan att medföra påtaglig skada. Ställningstagandet utgår från gällande riksintressebeslut (2026-01-23) och kommunen kommer att ta hänsyn till framtida uppdateringar av riksintresseområden för rennärningen när nya beslut föreligger.
- För att undvika negativ påverkan på riksintresse för väg och järnväg ska minsta avstånd till väg och järnväg vara verkets totalhöjd + 20 meter, dock minst 50 meter.
- För att säkerställa att ingen negativ påverkan sker på riksintresse flygplats samt riksintresse totalförsvarets militära del behöver vindkraftverk som prövas inom MSA-yta från Åre Östersunds flygplats och inom påverkansområde väderradar Östersund remitteras till flygplatsen, Luftfartsverket (LFV), Trafikverket och Försvarsmakten.
- Vindkraftverk bör inte placeras närmare än 200 meter från luftburen kraftledning. Särskild hänsyn behöver tas till transmissionsnätet som utgör riksintresse för totalförsvarets civila del.
- Vid etablering av nya vindkraftverk ska Naturvårdsverkets riktvärden för ljud från vindkraft tillämpas.
- Vindkraftverk ska byggas ut i sammanhållna, ordnade grupper och inordnas i landskapet med särskild hänsyn till jordbruksmark, natur- och kulturvärden, viktiga stråk och utblickspunkter. Verken ska ges en neutral färgsättning, som harmoniserar med landskapet. Reklam tillåts ej på vindkraftverk.

- Bräcke kommuns uppfattning är att utbyggnader av anmälnings- eller tillståndspliktiga verk alltid måste kombineras med någon form av ekonomisk kompensationsåtgärd för berörd bygd och för kommunen.

6.3.5 Riktlinjer för natur och friluftsliv

- Skyddade naturområden så som naturreservat, biotopskydd och våtmarker skyddade enligt Ramsarkonventionen ska värnas och förvaltas så att natur- och friluftsvärden samt biologisk mångfald främjas.
- Exploatering eller åtgärder inom naturområden där förutsättningar för naturvärden kan finnas ska föregås av en naturvärdesinventering eller likvärdigt underlag.
- Innan planering av bebyggelse inom strandskyddat område behöver det utredas om det är möjligt att få dispens från strandskyddet i enlighet med bestämmelserna i 7 kap. miljöbalken samt om planen är förenlig med värdebeskrivningen av Natura 2000. Vidare behöver planer och åtgärder kunna redovisa att de inte äventyrar möjligheterna att nå och följa MKN för vatten.
- Naturreservat med föreskrifter som reglerar verksamheter och aktiviteter i området kan bildas som skyddsåtgärd i välbesökta naturområden där slitage eller andra åtgärder riskerar att förstöra områdets naturvärden.
- Utöver riktlinjer som gäller för riksintresset för friluftsliv ska värdefulla friluftsområden bevaras och utvecklas med de typer av åtgärder som gynnar frilufts- och naturvärden.
- Vid utveckling eller upprustning av naturbesöksmål ska tillgänglighetsåtgärder uppmuntras där det är fysiskt och ekonomiskt möjligt. Exempelvis genom att anlägga ledstråk och spänger inom delar av besöksmålet, ha tydlig skyltning och tillgängliga sittplatser och bänkar. Tillgänglighetsåtgärder är nödvändiga för en del besökare men gynnar ofta alla.
- Områden som är värdefulla för fisket ska ges förutsättningar att både bevaras där det finns höga natur- eller upplevelsevärden men även utvecklas där det finns förutsättningar och möjligheter. Exempelvis genom bryggor, spänger, rastplatser och övernattningsstugor som stöttar fisket och besöksmålet.
- Försiktighet bör råda vid exploatering i närheten av viktiga fiskevatten för att undvika negativ påverkan på förutsättningarna för fiske och besöksnäring.
- Skotertrafikens utveckling ska balanseras mot naturvård, övrigt friluftsintrasse och behov av icke bullerstörda områden.
- I områden med stora rekreationsintressen eller vid viktiga leder ska skogsbruket ta hänsyn till friluftslivet.
- Vid påverkan på friluftsliv på exempelvis leder och stigar ska verksamhetsutövaren/exploatören ansvara för att tillskapa alternativa leder som kompensation.
- Skidbackarna är viktiga och lockar besökare från kringliggande kommuner och ska ges möjlighet att utvecklas

6.3.6 Riktlinjer för kommunikationer

- Trafikplaneringen ska ske samordnat med övrig utveckling av markanvändning och planering av ny bebyggelse. Planering och utformning av trafikmiljöer ska ske med utgångspunkten att skapa bra förutsättningar för gående, cyklister, kollektivtrafik samt kringboende.
- Dagvattenhantering ska planeras och utformas så att statlig infrastruktur inte påverkas negativt. Vid åtgärder nära statlig infrastruktur behöver det klargöras hur vägen eller järnvägen påverkas av föreslagna åtgärder.
- Möjligheter att på ett säkert sätt ta sig fram med gång och cykel ska främjas där det finns underlag och behov.
- Gång- och cykelstråk bör utformas så att de binder samman viktiga målpunkter, både för barn och äldre. De ska också utformas som en del av en god livsmiljö som en del av orten. Särskilt fokus ska läggas vid att tillskapa trygga skolvägar för barn.
- Cykelparkeringar och hållplatser för kollektivtrafik ska placeras i strategiska lägen som underlättar byten mellan trafikslag eller som ligger i närhet av viktiga målpunkter.
- Vid om eller utbyggnad av infrastruktur ska trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter, särskilt utifrån barns perspektiv, beaktas.
- För att öka trafiksäkerheten utan att ge avkall på framkomlighet längs med viktiga transportsamband bör fysiska trafiksäkerhetshöjande åtgärder prioriteras före hastighetssänkning.
- Transportleder som exempelvis järnväg och E14 som utgör barriärer mellan vatten och bebyggelse bör överbryggas genom fysiska åtgärder/passager för att dess inverkan på tätorterna ska minska. Passager ska utgå från befintliga flöden men även i stråk där det finns potential till förstärkning.
- Nya utfarter i anslutning till större vägar bör samordnas för att hålla nere antalet anslutningar i syfte att upprätthålla trafiksäkerhet och framkomlighet. I anslutning till Trafikverkets vägar krävs tillstånd för anordnande för nya utfarter.

6.3.7 Riktlinjer för riksintresseområden

- Vid bedömning av om ett riksintresse skadas är det inverkan på den funktion eller det värde som riksintresset avser som är avgörande, inte den geografiska gränsen. Även åtgärder utanför riksintressegränsen kan därför anses skada riksintresset eller generera kumulativa effekter som på sikt kan skada ett riksintresse.
- Områden av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada intressena.
- För samlad bebyggelse, byggnadsverk av olika typer eller enstaka bostadshus som planeras inom riksintresseområden ska det i detaljplan, förhandsbesked eller

bygglov göras en avvägning eller vid behov en utredning som visar att aktuella riksintressens värden inte påtagligt skadas.

- Vid bebyggelseutveckling, så som om-, till- eller nybyggnation, inom riksintresse för kulturmiljö behöver både placering, gestaltning och funktion ta hänsyn till riksintressets värden för att riksintressena tydligt ska vara utläsbara.
- Tidig dialog och samråd ska ske med länsstyrelsen före genomförande av åtgärder som riskerar påverka ett Natura 2000-områdes värden.
- Samråd ska ske med berörd sameby samt Sametinget vid exploateringar som berör områden av riksintresse för rennäringen.

6.3.8 Riktlinjer för miljö, hälsa och säkerhet

- I detaljplanering och bygglovsprövning vid placering av bebyggelse närmare än 150 meter från transportled för farligt gods, ska riskhanteringsprocess för farligt gods som redovisas i länsstyrelsens riskpolicy följas.
- Inför byggande på mark med risk för höga radonvärden ska radonhalten undersökas och vid behov byggnaden utföras radonskyddad eller radonsäker. Om radonhalten i mark med radonrisk inte undersökts, ska byggnaden utföras radonsäkert.
- Mätning av radonhalt i vatten bör göras vid ny borrhälsbrunn som ansluts till befintlig eller ny byggnad.
- Platser för avfallshantering ska kunna vara kvar och vidareutvecklas vid behov. Mark i närheten bör bevaras för att beakta eventuella framtida behov av utbyggnation för hantering av restprodukter.
- Ny bebyggelse bör inte tillåtas i närheten av deponier eller avfallsanläggningar och särskild återhållsamhet ska iakttas inom cirka 1 km. Vid prövning ska hänsyn tas till topografi, vindförhållanden, markbeskaffenhet och insyn samt till risker som nedskräpning, lukt, rök, brand, förorening och smittspridning, vilka kan motivera större skyddsavstånd. Bebyggelse i anslutning till tillfartsvägar till avfallsanläggningar ska undvikas.
- Vid utveckling av mark ska avfallshantering planeras så att den är säker, effektiv och lättillgänglig för både boende och hämtningspersonal. Som stöd i planeringen ska Avfall Sveriges riktlinjer användas.
- Vid åtgärder i eller nära områden med konstaterad eller befarad förorenad mark eller vatten ska marken/sediment undersökas och vid behov saneras utifrån den tänkta användningen.
- Ny bebyggelse där människor vistas varaktigt behöver placeras minst 80 meter från en 220 kV-ledning respektive 130 meter från en 400 kV-ledning.
- Vid anläggande av ny 220 kV-ledning respektive 400 kV-ledning ska de placeras minst 80 meter respektive 130 meter från bebyggelse där människor vistas varaktigt. Vid anläggande av starkare ledningar ska bedömning av hänsynsavstånd göras från fall till fall.

- Vid detaljplanering, bygglov och förhandsbesked närmare än 500 meter från en stamnätsledning/transmissionsnätsledning bör samråd hållas med Svenska Kraftnät.
- Vid lokalisering och utformning av nya kraftledningar och andra elektriska anläggningar ska begränsad exponering för magnetfält eftersträvas.
- Vid detaljplanering, bygglov och förhandsbesked ska bestämmelser om trafikbuller tillämpas utifrån gällande lagstiftning, som för närvarande regleras i förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader (2015:216).
- Vid detaljplanering, bygglov och förhandsbesked ska bestämmelser om industribuller tillämpas utifrån gällande lagstiftning, som för närvarande regleras i Boverkets allmänna råd (BFS 2020:2) om omgivningsbuller.
- Den fysiska miljön ska utformas så att invånarna känner sig trygga oavsett tid på dygnet i hela kommunen. Genomtänkt gestaltning och god belysning i kommunens tätorter är av vikt för att förstärka den upplevda känslan av trygghet.
- Den byggda miljön ska utformas för att vara säker och funktionell över tid. Detta innebär att material och konstruktioner ska vara hållbara och lämpliga för både nuvarande och framtida användning, samt att eventuella säkerhetsrisker ska beaktas och åtgärdas i tid.
- Ny bebyggelse ska planeras med lämpligt skyddsavstånd till störande eller miljöfarliga verksamheter samt till riskkällor såsom kraftledningar och anläggningar som kan innebära explosions- eller elsäkerhetsrisker. Vid detaljplanering, bygglov eller förhandsbesked i närhet av sådana riskkällor ska gällande föreskrifter följas, inklusive Elsäkerhetsverkets föreskrifter om avstånd till kraftledningar. Vid behov ska utredningar eller underlag tas fram för att fastställa lämpliga riskreducerande åtgärder.
- I samband med planläggning och bygglovsprövning ska klimatrelaterade risker kopplat till översvämning från såväl ändrade vattenflöden som skyfall beaktas. I första hand ska planläggning av bebyggelse undvikas inom riskområden för översvämning. I andra hand ska utgångspunkten vara att ingen ny bebyggelse tillkommer utan skyddsåtgärder. Exempel på skyddsåtgärder är att reducera hårdgjorda ytor, anpassa marknivån och tillskapa naturliga lågpunkter för omhändertagande av skyfall.
- I samband med detaljplanering och där risken är stor för skyfalls- eller översvänningsproblematik bör markytor avsättas för att kunna översvämmas som en del av lösningen på det problemet. Ytorna ska kunna hantera kraftiga regn och översvämningar.
- För dagvattenhantering förordas gröna naturbaserade lösningar så som översvänningsytor, dammar, multifunktionella ytor och diken som fördröjer och renar vatten genom infiltration framför kulvertering.
- Fler träd behöver planteras i tätorterna för att minska risker vid översvämning, ge skugga och skapa en trevligare gestaltning av samhället.

- Inom områden med identifierad eller potentiell risk för ras, skred, erosion eller översvämning behöver markens lämplighet utredas. Bedömningen ska göras samlat tillsammans med andra riskfaktorer såsom dagvattenhantering, markpåverkan och effekter av ett förändrat klimat. Ny bebyggelse bör i första hand undvikas på mark med olämpliga förutsättningar. Om bebyggelse ändå bedöms utgöra ett väsentligt samhällsintresse och andra lokaliseringar inte är möjliga ska erforderliga skydds- och geotekniska åtgärder säkerställas vid ett genomförandeskede.

6.3.9 Riktlinjer för vatten

- Vid planering, bygglov eller förhandsbesked som kan få påverkan på en ytvatten- eller grundvattenförekomst med fastställda miljökvalitetsnormer ska åtgärder utformas för att inte orsaka en otillåten påverkan eller försämring på miljökvalitetsnormerna. Exempelvis kan krav på högre reningsgrad av spillvatten behövas eller krav på renande dagvattenåtgärder krävas. Inom verksamhetsområdet är kommunen ansvarig för att ordna vatten och avlopp. Utanför verksamhetsområdet är enskilda ansvariga vilket kräver tillstånd/anmälan till kommunen. Anläggningen ska uppfylla miljökrav för att förhindra förorening och otillåten påverkan på miljökvalitetsnormerna.
- För recipienter utan miljökvalitetsnormer gäller försiktighet och hänsyn för att inte negativt påverka ekologiska värden eller vattnets kvalitet. I övrigt genomförs de åtgärder som kommunen ansvarar för inom nuvarande och kommande åtgärdsprogram för vatten i Bottenhavets vattendistrikt (Vattenmyndigheten Bottenhavet).
- Naturliga våtmarksområden ska värnas från påverkan eller exploatering med hänsyn till deras naturvärden och vattenrenande och flödesreglerande funktioner. Våtmarker är även bland de mest artrika miljöerna och är viktiga för hotade arter. Bevarande och återställning av våtmarker bidrar till att göra landskapet mer robust vid klimatförändringar.
- Otjänliga avloppslösningar uppförda enligt äldre lagstiftning ska åtgärdas för att uppfylla gällande krav och riktlinjer i miljöbalken.
- Utbyggnaden av kommunala VA-anläggningar ska baseras på bebyggelsetryck samt en sammanvägd prioritering av hälso- och miljönytta samt ekonomi.
- Kommunens pågående arbete med en vattentjänstplan säkerställer att miljökrav enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster efterlevs vid hantering av allmänt vatten och avlopp. Detta innebär att utsläpp av gödande och förorenande ämnen begränsas så att negativ påverkan på vattenmiljön uteblir.
- Vid utveckling som kan påverka skyddade vattenområden ska gällande regelverk och skyddsföreskrifter beaktas. Ny verksamhet eller hantering som innebär risk för vattenförorening får inte etableras eller ske i området.
- Allmänt bör det råda stor restriktivitet till att anlägga nya täkter för naturgrus, sett till deras inverkan för grundvattenförsörjningen.

7 Riksintressen, landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS), vindkraft och övriga planeringsförutsättningar

7.1 Riksintressen

Riksintressen gäller geografiska områden som har utpekats därför att de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Riksintressen ska behandlas och redovisas i översiktsplaneringen så att det blir tydligt hur dessa förhåller sig till andra intressen men också för att avvägningar mellan oförenliga riksintressen ska kunna göras.

Kommunen ska i översiktsplanen tala om hur man avser att tillgodose riksintressena. Kommunen har i översiktsplanen stora möjligheter att förstärka de kvaliteter som finns i de utpekade områdena och slå vakt om dessa i arbetet med kommunens utveckling. Kommunen har även möjlighet att ifrågasätta riksintresseanspråken om kommunen tycker att riksintressena går emot kommunens utveckling. Riksintressena och dess geografiska omfattning är inte statiska utan föremål för diskussion. Kommunens uppfattning om riksintressena framgår av översiktsplanen.

Riksintressen finns i 4 kap. miljöbalken och riksintresseanspråk finns i 3 kap. miljöbalken. Om två eller flera riksintressen är motstridiga ska företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Behövs området eller del av detta för en anläggning för totalförsvaret ska försvarsintresset ges företräde.

Vid bedömning av om ett riksintresse skadas är det inverkan på den funktion eller det värde som riksintresset avser som är avgörande, inte den geografiska gränsen. Även åtgärder utanför riksintressegränsen kan därför anses skada riksintresset. Flera mindre förändringar kan tillsammans innebära en påtaglig skada för ett riksintresse. Därför är det viktigt att i den fysiska planeringen beakta och utreda om planerad åtgärd riskerar att påverka ett riksintresse direkt eller indirekt samt om ett genomförande bedöms generera kumulativa effekter som på sikt kan skada ett riksintresse.

Eftersom riksintressena är nationella intressen är det viktigt att det blir tydligt om kommunen och staten i form av länsstyrelsen har olika uppfattningar. Om länsstyrelsen har en annan uppfattning än kommunen så framgår det av granskningsyttrandet över översiktsplanen.

Bräcke kommun har på generell nivå inga synpunkter på befintliga utpekanden av riksintressen.

7.1.1 Riksintresse för rennäring enligt 3 kap. 5 § MB

Inom Bräcke kommun finns områden som är utpekade som riksintresse för rennäringen. Riksintresset är fastställt i enlighet med miljöbalken 3 kap. 5 §. Sametinget är ansvarig myndighet för områden av riksintresse för rennäringen.

Lagtexten säger att områden av riksintresse för rennäringen ska skyddas och att mark- och vattenområden så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringarnas bedrivande.

I naturresurslagen klassas rennäringens viktigaste områden som riksintressen. Exempel på sådana funktioner är samlingsplatser, flyttleder, övernattningsbeten, svåra passager, speciella betesområden, områden kring anläggningar samt renhagar.

De geografiskt utpekade riksintresseområdena för rennäringen i Bräcke kommun utgörs av kärnområden och funktionella samband. Kärnområden är områden som utgör kraftcentrum inom samebyn som har en total kvalitet som har avgörande betydelse för möjligheterna att varaktigt bedriva renskötsel inom samebyn. De funktionella sambanden är flyttleder som är viktiga för förflyttning av renhjorden.

De geografiska avgränsningarna för riksintresseområdena är inte absoluta, även exploateringar och åtgärder utanför riksintresseområdena kan påverka riksintresset.

För ytterligare information om rennäringen, se avsnitt 7.4.1.3.

Föreslagna områden för sammanhängande bebyggelse ligger inte inom de geografiskt utpekade riksintresseområdena för rennäringen. Vissa LIS-områden ligger inom riksintresseområdena för rennäringen. Eftersom de utpekade områdena redan till stor del är bebyggda, och med hänsyn till riktlinjerna för riksintresseområden (se 6.3.7) samt genom tidig dialog med berörda samebyar, bedöms det vara möjligt att komplettera med viss småskalig bebyggelse utan att detta påtagligt försvårar rennäringens bedrivande. Komplettering av småskalig bebyggelse får inte ge upphov till påtaglig skada på riksintresseområden och bebyggelseutveckling behöver bedömas från fall till fall.

7.1.2 Riksintresse för skyddade vattendrag enligt 4 kap. 6 § MB

I Bräcke är stora delar av kommunens vatten utpekade som riksintresse för skyddade vattendrag enligt 4 kap. 6 § miljöbalken. I riksintresset ingår Gimån uppströms Holmsjön. Riksintresset innebär att vattenkraftverk, vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte får utföras i Gimån uppströms Holmsjön med tillhörande käll- och biflöden. Undantag kan göras för åtgärder som har obetydlig miljöpåverkan i enlighet med skrivningarna i SOU 2012:89.

Riksintresset bedöms inte beröras då ingen utbyggnad av vattenkraft föreslås.

7.1.3 Riksintresse enligt Natura 2000 enligt 4 kap. 8 § MB

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden med arter eller och naturtyper som i ett europeiskt perspektiv betraktas som särskilt skyddsvärda. Natura 2000 finns för att skydda och bevara värdefull natur för kommande generationer. I Bräcke kommun finns 29 Natura 2000-områden. Helvetesbrännan utgör Natura 2000 för både fågeldirektivet samt art- och habitatdirektivet, för övriga Natura 2000-områden ligger enbart av art- och habitatdirektivet till grund för utpekandet.

Det är länsstyrelserna som tar fram förslag på nya Natura 2000-områden varefter Naturvårdsverket granskar urvalet och föreslår områden till regeringen. Det är därefter regeringen som beslutar att till EU-kommissionen föreslå att dessa områden ska upptas i Natura 2000-nätverket. Många områden är utvalda för att de är viktiga livsmiljöer för hotade arter. Vissa Natura 2000-områden är även skyddade som naturreservat.

För att bedriva verksamhet eller genomföra en åtgärd som kan påverka ett Natura 2000-område på ett betydande sätt krävs tillstånd från länsstyrelsen. Tillstånd kan även behövas för åtgärder nära ett Natura 2000-område om det kan påverka miljön inne i området.

Exempel på åtgärder som kan behöva tillstånd:

- Uppföra byggnader eller anläggningar, till exempel vägar, skogsbilvägar, jaktorn och avloppsanläggningar.
- Samla in växter och djur.
- Fälla träd, avverka eller ta bort större buskage.
- Gräva, schakta, fylla ut, till exempel ledningsdragningar.
- Dika eller göra andra åtgärder som påverkar grundvatten och markvatten.

Om en verksamhet eller åtgärd kräver Natura 2000-tillstånd ska en specifik miljöbedömning göras.

Tillkommande bebyggelse i anslutning till befintliga byar och bebyggelsestråk inom Gimåns vattensystem inklusive Revsundssjön med flera bedöms preliminärt kunna uppföras utan betydande påverkan Natura 2000-områdets bevarandevärden.

7.1.4 Riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § MB

Bräcke omfattas av 10 riksintressen för naturvård enligt 3 kap. 6 § MB:

- Gimån
- Havmyren
- Pilgrimstad
- Backen, Fanbyn
- Flärkarna
- Myrnäsflon

- Storflon SV Hunge
- Locknesjön
- Helvetesbrännan
- Helvetesbrännan med Vattenån

Riksintressena är varierande och omfattar både vattendrag (Gimån), våt-, kärr- och myrmarker (Myrnäsflon, Havmyren, Flärkarna m.m.), skyddsvärda sjöar (Locknesjön), intressanta landskapstyper (Helvetesbrännan) och referenslokaler för jordarter (Pilgrimstad) m.m. Områdena angränsar eller ingår ofta i andra riksintressen eller Natura 2000-områden. Delar av riksintresseområdena angränsar andra kommuner, som exempelvis del av Dysjön inom området Helvetesbrännan med Vattenån som även finns inom Ånge kommun.

Riksintresse för naturvård bedöms inte påverkas av planförslaget.

7.1.5 Riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § MB

Riksintresse för friluftsliv är utpekad för två platser i kommunen enligt 3 kap. 6 § MB:

- Gimån
- Storsjöbygden

Gimåns riksintresse handlar framförallt om att det är ett område med särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur- och kulturlandskapet och vattenanknutna friluftaktiviteter. Området har särskilt goda förutsättningar för fritidsfiske, paddling, naturupplevelser, kulturupplevelser och vandring. Områdets karaktär av oexploaterad skogsälv med omväxlande, tilltalande landskapsbild, god vattenkvalitet och artrikedom ska bevaras.

Storsjöbygdens riksintresse omfattar sjöarna Storsjön och Locknesjön med omgivande odlingsbygder och dess värden är framförallt ett varierat och naturskönt kulturlandskap kring ett stort vatten. Landskapet är storskaligt med vida utsikter över bygd, sjö och fjällvärld som ansluter i väster. Den nära kontakten mellan kalfjäll och rik odlingsbygd är unik för landet. Majoriteten av riksintressets yta finns inom Östersunds kommun men delar av riksintresset finns inom Bräcke kommun mellan Revsund och Bodsjö.

Området har goda förutsättningar för fritidsfiske, båtsport, natur- och kulturstudier, cykling. Områdets värden kan reduceras av olämpligt utformad bebyggelse, olämpligt utformad skogsavverkning, skogsodling på eller igenväxning av odlingsmarkerna.

Riksintresse för friluftsliv kan påverkas av föreslagna LIS-områden. Bedömningen är dock att tillkommande bebyggelse kan möjliggöras utan att äventyra de värden för friluftslivet som ska värnas.

7.1.6 Riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § MB

Inom Bräcke kommun finns fem riksintressen för kommunikationer:

- Mittbanan (Bräcke- Riksgräns Norge)
- Norra Stambanan (Ånge-Bräcke)
- Stambanan genom Övre Norrland (Boden-Bräcke)
- E14 (Sundsvall–Riksgränsen Norge–Sverige)
- Åre Östersunds flygplats – MSA-yltor

Mittbanan är utpekad som en järnväg som trafikeras av godstrafik, långväga persontrafik samt station utmed järnväg av riksintresse.

Norra stambanan är utpekad som en järnväg som trafikeras av godstrafik, långväga persontrafik samt station utmed järnväg av riksintresse.

Stambanan genom övre Norrland är utpekad som en järnväg som trafikeras av långväga persontrafik, godstrafik, omledningsbana samt station utmed järnväg av riksintresse.

E14 är ett prioriterat vägnät för godstransporter, långväga personresor, rekommenderad färdväg för farligt gods samt vägar som binder samman anläggningar av riksintresse. Det planeras för förbifart E14/E45 öster om Brunflo och åtgärder längs E14 genom Brunflo. På sikt finns även behov av åtgärder Pilgrimstad-Lockne.

Åre-Östersunds flygplats är av riksintresse sedan 2010. Riksintresset utgörs av mark som direkt eller indirekt används för luftfartens behov. Bräcke kommun ligger inom den så kallade MSA-ytan (Minimum Sector Altitude) vilket är en yta med en radie på 55 km från flygplatsen. Flyghinder, exempelvis höga byggnadsverk, inom MSA-ytan bedöms inte påtagligt försvåra nyttjandet av flygplatsen och därigenom inte riskera att påverka riksintresset.

Riksintresse för kommunikationer kan påverkas av föreslagen bebyggelseutveckling i närheten av E14 samt järnvägarna. Genom riktlinjer om riskavstånd och buller är dock bedömningen att tillkommande bebyggelse kan möjliggöras utan att påtagligt försvåra utnyttjandet av anläggningarna.

7.1.7 Riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § MB

Inom Bräcke kommun finns tre riksintressen för kulturmiljövård:

- Idsjön [Z 41]. Vid Idsjön ligger två så kallade insjögravfält från järnåldern, ett med åtta stensättningar vid Klevsand i norra delen av sjön, det andra med tre till fyra rösen på Svartnäsudden i sjöns sydvästra del. Runt sjön finns även ett tiotal strandbundna fångstboplatser samt en fångstgropslokal.
- Håsjö gamla kyrka [Z 43]. Liten träkyrka från 1684 uppförd på medeltida kyrkplats med bevarad 1600-talsinteriör och klockstapel byggd av Pål Persson 1779, prästgård, sockenstuga och byggnader i Valla by från 1800- talet.
- Revsunds kyrkomiljö [Z 44]. Kyrka från 1876 på platsen för en riven medeltidskyrka, kyrkogård och vid sundet i Revsundssjön brofästen till den gamla

bron. I anslutning till kyrkan 15 kyrkstallar, sockenstuga, prästgård, bryggstuga, härbre och lada, samtliga byggnader från 1800-talet.

Riksintressena omfattar fångstmiljö, kyrkby och sockencentrum och riksintressena omfattar både bebyggd miljö och landskap.

Riksintresse för kulturmiljövård för Revsunds kyrkomiljö kan påverkas av föreslagna LIS-områden i anslutning till området. Genom hänsynsfull gestaltning och placering kan bebyggelse möjliggöras utan att negativt inverka på riksintresse för kulturmiljövård.

7.1.8 Riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap. 9 § MB

Inom Bräcke kommun finns ett riksintresse för totalförsvaret:

- Påverkansområde för väderradar

Inom området riskerar vindkraft och andra höga objekt påverka väderradarstationen, varför Försvarmakten alltid ska remitteras för bedömning av påtaglig skada på riksintresset. Påverkansområdet utgörs av ett cirkulärt område med 50 kilometers radie i förhållande till väderradarstationen som finns nära orten Lit i Östersunds kommun.

Riksintresse för totalförsvaret bedöms inte påverkas av planförslaget.

7.1.9 Riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen enligt 3 kap. 9 § MB

Inom Bräcke kommun finns riksintresse för totalförsvarets civila anläggningar:

- Samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el (TfC 0004-0024)

Samhället och totalförsvaret är beroende av el för att fungera och en fungerande elförsörjning med hög tillförlitlighet är en förutsättning för det civila försvarets förmåga. MSB bedömer att transmissionsnätet för el har en avgörande betydelse för elförsörjningen för det civila försvaret i hela Sverige, vilka utgör samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret, och att det därför ska utgöra riksintresse.

Områdena ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Riksintresse för totalförsvarets civila anläggningar (transmissionsnätet) bedöms inte påverkas av planförslaget. Riksintresset förekommer inom delar av markanvändningen för landsbygd. För dessa har den platsspecifika vägledningen kompletterats med information om att hänsyn behöver tas till riksintresset vad gäller skydds- och säkerhetsavstånd.

7.1.10 Riksintresse för energiproduktion enligt 3 kap. 8 § MB

I kommunen finns två områden för riksintressen energiproduktion för vindbruk:

- Kilbodshöjden

- Mörttjärnberget

Energimyndigheten är den myndighet som ansvarar för att peka ut och uppdatera riksintressen för energiproduktion och distribution. Med undantag för ett antal riksintressen för vindbruk som pekades ut i början av 2010-talet har dock få riksintresseanspråk gjorts av Energimyndigheten. Samtliga anspråk är därför i behov av aktualisering. Under 2024-2025 kommer energimyndigheten att göra en översyn av riksintresseanspråk och ge förslag till regeringen under oktober 2025 kring lämpliga områden.

Riksintresse för energiproduktion bedöms inte påverkas av planförslaget i och med att utpekade områden undantas från restriktionsområden för vindkraft.

7.2 Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

I översiktsplanen är det möjligt att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, vilket är ett av de särskilda skäl som kan anges som grund för prövning av dispens eller upphävande från strandskyddet i samband med planläggning enligt 7 kap. 18 § MB. Det strandnära läget prövas då för uppförande av en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd utifrån om den långsiktigt kan anses bidra till utvecklingen av landsbygden.

LIS-områden kan pekas ut i områden som är lämpliga för utveckling av landsbygden, samt som är av sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt. Utpekade områden intill tätorter får endast ha liten inverkan på strandskyddets syften.

I Bräcke kommun finns nästan 700 sjöar samt ett stort antal vattendrag. Totalt finns cirka 3 150 km strandlinje i kommunen, varav cirka 430 km är påverkad av bebyggelse. Mellan 2018 och 2022 ökade den bebyggelsepåverkade strandlinjen med tre km.

De många sjöarna, åarna och vattendragen bidrar till en attraktivitet och möjlighet att låta fler bo strandnära och även utveckla verksamheter som är beroende av närheten till vatten och strandområde. Samtidigt finns strandområden med viktiga värden att bevara. Kommunens intention är att de värden som finns längs med kommunens sjöar och vattendrag ska bevaras samtidigt som kommunen, där det är möjligt, vill ge möjlighet till att verksamheter och bebyggelseutveckling som bidrar till att Bräcke kommuns landsbygd kan leva och utvecklas ska kunna etablera sig i anslutning till vatten inom strandskyddat område.

7.2.1 Förutsättningar för landsbygdsutveckling

Strandskyddslagstiftningen är inte tydlig i vad som definieras som landsbygd eller landsbygdsutveckling. Tillväxtverket har i uppgift att definiera vad landsbygd är och vilka kommuner som faller inom det begreppet. Under benämningen landsbygdskommun är skalan tregradig; tätortsnära landsbygd, gles landsbygd eller mycket gles landsbygd. Bräcke kommun definieras enligt denna skala som **gles landsbygdskommun**.

Bräcke kommuns bedömning är att hela kommunen är att betrakta som landsbygd med undantag för områden inom centralorten Bräcke. Befolkningen i kommunen har också minskat över tid och det råder överlag ett lågt bebyggelsetryck.

Av lagstiftningen framgår att med åtgärder som främjar landsbygdsutvecklingen avses bland annat åtgärder som långsiktigt kan ge positiva sysselsättningseffekter och som kan bidra till att upprätthålla serviceunderlaget på landsbygden. Det kan vara mindre anläggningar för turism, näringsverksamhet eller föreningsliv där tillgång till stränder är en förutsättning eller åtminstone en avsevärd fördel. Det kan även vara områden för permanent- och fritidsboende i syfte att upprätthålla ett underlag för kommersiell och offentlig service.

Exempel på åtgärder som Bräcke kommun anser kan vara av betydelse för landsbygdsutveckling i kommunen är:

- Större turistanläggningar.
- Anläggningar för småskalig turism som t ex jakt- och fiskecamper, stugbyar, bad- och båtplatser.
- Mindre grupper med uthyrningsstugor samt enstaka uthyrningsstugor som utgör komplement till annan verksamhet t ex jord- och skogsbruk, matentreprenörer.
- Småskalig livsmedelsproduktion (t ex fiskodling).
- Enskilt kompletterande permanent- eller fritidsboende intill befintlig bebyggelse.
- Planlagda strandnära områden för permanent- och/eller fritidshusboende.

7.2.2 Områden lämpliga för LIS

Kommunen ser att det är lämpligt att både redovisa specifika områden som är lämpliga för landsbygdsutveckling för både bostäder och verksamheter samt att i vissa fall möjliggöra för verksamhetsanknutna LIS-verksamheter även utanför dessa områden.

7.2.2.1 Specifika LIS-områden

Utgångspunkten för de geografiska utpekandena av specifika områden är att dispens från strandskyddet kan ges om området ska tas i anspråk för en byggnad, anläggning eller verksamhet eller åtgärd som bidrar till utveckling av Bräcke kommuns landsbygd.

Om prövningen gäller en dispens för enstaka enbostadshus med tillhörande komplementbostad så är det av vikt att det uppförs i anslutning till redan befintlig bebyggelse.

De angivna LIS-områdena omfattar cirka 11 % av kommunens totala strandlinje för sjöar och vattendrag. Planförslaget bedöms därmed uppfylla rekommendationen om att endast en begränsad del av kommunens sjöar och vattendrag bör utgöra LIS-områden.

De områden som i markanvändningskartan pekas ut som lämpliga för landsbygdsutveckling i strandnära läge har bedömts utifrån följande kriterier:

- Områdena är belägna i anslutning till befintliga byar och bebyggelsestråk. Detta innebär att huvuddelen av de idag obebyggda stränderna även framledes kommer att förbli tillgängliga för det rörliga friluftslivet och opåverkade vad gäller djur- och växtliv.
- Områdena bedöms ha möjlighet att förstärka underlag för service i berörd bygd som t ex handel, skola/förskola, kollektivtrafik eller annan service. Servicen som området bedöms kunna förstärka får inte ligga längre än 45 minuters resväg bort.
- Områdena bedöms ge möjlighet att etablera eller utöka verksamheter som skapar arbetstillfällen samt vara belägna inom acceptabelt pendlingsavstånd till kommunens och angränsande kommuners tätorter. Acceptabelt pendlingsavstånd bedöms vara 45 minuters restid.

För att värna viktiga allmänna intressen i strandområden har följande exkluderats vid urval av LIS-områden:

- Sammanhängande jordbruksmark
- Naturreservat
- Natura 2000 (med undantag för vissa strandområden längs det mycket omfattande området Gimån; Uppströms Holmsjön)
- Riksintressen för naturvård och friluftsliv (med undantag för byar och befintliga bebyggelsestråk längs Gimån)
- Vattenskyddsområden
- Våtmarker med höga eller mycket höga naturvärden
- Biotopskyddade områden

7.2.2.2 LIS för verksamheter utanför specifika områden

Att peka ut specifika områden i strandnära lägen som kan vara intressanta för etablering av småskalig turistverksamhet eller annan näringslivskomplettering är inte lämpligt på en sådan översiktlig nivå och på så lång sikt som en översiktsplan gäller. I kommunen kan det finnas en mängd områden lämpliga för sådan verksamhet, men att i detta planeringsskede förutsäga var det i framtiden kommer att finnas människor som är beredda att satsa och markägare som är villiga att upplåta mark för detta är inte lämpligt eller möjligt. Att enbart medge strandnära bebyggelse inom de geografiskt utpekade områdena kan därför hämma en eftersträvanvärd landsbygdsutveckling.

Kommunen anser därför att även utanför de specifikt utpekade LIS-områdena bör det vara möjligt att pröva dispens från strandskyddet för små anläggningar för småskalig turism (detta kan till exempel vara jakt- och fiskecamper, uthyrningsstugor m.m.) som utgör stöd för fastboende, markägare och andra näringsidkare som vill bredda sin inkomstbas och därmed förbättra förutsättningarna för fortsatt boende eller nyinflyttning i bygden. Vilka typer av verksamheter som kan vara aktuella för landsbygdsutveckling finns inte beskrivet i strandskyddsbestämmelserna men det kan till exempel handla om etablering av en turistanläggning för en verksamhet där tillgång till stränder och vattenområden är en förutsättning eller åtminstone en fördel.

Vid ärendeprovningen säkerställs att sökanden bedriver jord- och skogsbruk eller annan kommersiell aktivitet med sådan inriktning att dispensen medverkar till en förstärkning av den aktuella verksamheten. Vid nystart säkerställs att sökanden verkligen har för avsikt att starta en verksamhet som för sin utveckling är beroende av dispens från strandskyddsbestämmelserna.

För att värna särskilt värdefulla strandområden har dessa markerats i karta och inom dessa ska det inte vara möjligt att pröva LIS för verksamheter. De särskilt värdefulla strandområdena utgörs av Forsaån, strömmande partier av Gimån, lokala områden värdefulla för friluftsliv och fiske enligt tidigare samråd med kommunens byutvecklingsgrupper och fiskeplan, samt naturreservat.

7.3 Vindkraft

Utbyggnaden av vindkraft är en viktig del i omställningen till ett hållbart energisystem, både nationellt och lokalt. Intresset för att bygga ut vindkraftparker är stort.

För kommunen och lokalsamhället kan vindkraften ge positiva ekonomiska bidrag. Under projektering, byggande och drift av vindkraftverk skapas sysselsättning, varav en betydande del ofta är regionala eller lokala arbetstillfällen. Från och med 2025 finns pengar avsatta i statens budget för ekonomisk kompensation till kommuner baserat på hur mycket vindkraft som finns i kommunen. Vid de flesta vindkraftsexploateringar återförs redan idag en del pengar till lokalsamhället i form av bygdemedel. Lagförslag för ekonomisk kompensation till lokalsamhälle men även till närboende är för närvarande under beredning.

Den tekniska utvecklingen inom vindkraftsområdet har gått snabbt, vilket gör att dagens verk är både högre och mer effektiva än tidigare generationer. Moderna vindkraftverk kan nå totalhöjder på uppemot 250 meter och producera betydligt mer el per verk. Det innebär att färre verk behövs för att uppnå samma energiproduktion som tidigare men samtidigt kan det innebära större omgivningspåverkan.

Omgivningspåverkan hänger samman med verkens totalhöjd men även antal verk, utformning och placering i landskapet. Gränsen för var buller och skuggor kan uppfattas ligger normalt sett någon stans mellan 1-2 km från respektive verk. Upplevelsen av vindkraftverkens påverkan på landskapsbild varierar mellan olika människor men generellt kan sägas att kulturmiljöer och miljöer för friluftsliv, jakt och fiske kan vara mer känsliga eftersom de ofta är knutna till upplevelsen av orörd natur. För rennäringen kan vindkraft leda till att områden för vinterbete blir svårbrukade till följd av att renar störs av vindkraftverken och därmed undviker i övrigt lämpliga betesområden. Det kan i sin tur leda till merarbete och merkostnader för samebyarna.

För att minimera de negativa konsekvenserna av omgivningspåverkan har dels riktlinjer utformats för hur vindkraften behöver förhålla sig till omgivande bebyggelse och miljö (se rubrik 6.3.4), dels har restriktionsområden pekats ut där det inte ska vara tillåtet att bygga

ut större vindkraftverk eller grupper av vindkraftverk (anmälnings- eller tillståndspliktiga verk).

Restriktionsområdena innefattar områden av riksintresse för Natura 2000, friluftsliv, naturvård, kulturmiljövård och rennärning, områden som utgör naturreservat, biotopskydd, områden med naturvårdsavtal och ramsarområden samt områden som ligger inom 1 000 meters avstånd från tätorter och småorter. Undantag har gjorts för redan utbyggda vindkraftsparker samt områden av riksintresse för energiproduktion vindbruk.

Utanför restriktionsområdena är det möjligt att pröva vindkraft så länge kommunens riktlinjer för vindkraft är uppfyllda (inklusive hänsynsavstånd till bebyggelse). Vid prövning av större vindkraftverk eller grupper av vindkraftverk kommer utöver kommunens ställningstagande även en prövning behöva göras i enlighet med miljöbalken.

7.4 Övriga planeringsförutsättningar

7.4.1 Areella näringar

De areella eller gröna näringarna är viktiga basnäringar i Bräcke kommun. De står för en betydande del av markanvändningen på landsbygderna och har en unik roll som förvaltare av landskapets natur- och kulturvärden. De areella näringarna ger förutsättningar för att bedriva näringsverksamhet på landsbygden som till exempel verksamhet kopplat till upplevelser och rekreation. I kommunen finns jordbruk, skogsbruk och rennärning.

7.4.1.1 Jordbruk

Jordbruksmark omfattar både åkermark och betesmark och är ett natur- och kulturarv. Att skapa god jordbruksmark från skogsmark tar lång tid och är mödosamt, kostsamt och kräver mycket energi. Jordbruksmark är en ändlig resurs som kan nybildas men tar mycket lång tid. Jordbruksmark behövs för att producera livsmedel och andra råvaror men hotas från risker från exploatering och igenväxning. I Jämtlands län sker igenväxning av jordbruksmark och omvandling av åkermark till skogsmark i större omfattning än den markomvandling som orsakas av exploatering. Det är dock möjligt att återskapa denna till jordbruksmark vid behov. Jordbruksmark är skyddad i 3 kap. 4 § miljöbalken och är av nationell betydelse. I miljöbalken står att brukningsvärd jordbruksmark endast får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på annan mark.

Med stöd av miljöbalkens bestämmelse ska kommunen verka för att ny bebyggelse, så långt som är möjligt, inte förläggs till brukningsvärd jordbruksmark. Vilken jordbruksmark som anses brukningsvärt bedöms mer ingående inom ramen för framtida, mer detaljerade, lokaliseringsprövningar i efterföljande planering. Vid nya bebyggelseområden eller komplettering av befintliga områden där jordbruksmark planeras tas i anspråk så ska

det föregås av en översiktlig lokaliseringsprövning med utgångspunkt i 3 kap. 4 § miljöbalken.

Kartan visar aktuell markanvändning baserad på aktivt brukad jordbruksmark enligt Jordbruksverkets blockdatabas samt mark med höga natur- och landskapsvärden enligt länsstyrelsens inventering av ängs- och betesmarker.

För att en exploatering ska kunna komma till stånd på jordbruksmark ska följande kriterier uppnås:

- Jordbruksmarken ska ha lågt brukningsvärde i förhållande till den användning som prövas,
- bebyggelsen ska vara av väsentligt samhällsintresse och
- annan mark för samma ändamål ska bedömas som icke tillfredsställande.

7.4.1.2 Skogsbruk

Skogsbruket med efterföljande vidareförädling utgör en viktig näringsgren inom kommunen. Skogsbruk är skyddat i 3 kap. 4 § miljöbalken och är av nationell betydelse. I miljöbalken står att skogsmark som har betydelse för skogsnäringen så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

Skogsbruk i Bräcke kommun ska följa reglerna i Skogsvårdslagen (SVL).

Skogsvårdslagen uttrycker vilka krav samhället har på skogsägare, såväl offentlig som privat. I lagen anges att skogen är en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning. Samtidigt ska hänsyn tas till naturen, kulturmiljön, rennäringen och andra intressen. Vid sidan av skogsvårdslagen är Skogsstyrelsen också tillsynsmyndighet för delar av miljöbalken.

För att bevara biologisk mångfald i skogen är det viktigt att ta hänsyn vid alla skogsbruksåtgärder. Det kan exempelvis handla om att behålla träd vid avverkning, skapa skyddszoner, inte göra för stora hyggen och undvika att skada biotoper eller kulturmiljöer.

Samhällets krav på hänsyn får inte vara så stora att den pågående markanvändningen avsevärt försvåras. När det går att utforma hänsynen på olika sätt ska skogsägare göra så att ovanliga växter och djur, hänsynskrävande biotoper, gamla träd, grova träd, äldre döda träd samt skyddszoner mot sjöar och vattendrag gynnas så mycket som möjligt.

7.4.1.3 Rennäring

Rennäringen är en del av det samiska kulturarvet och en viktig areell näring som bedrivs inom Bräcke kommun.

Rennäringen regleras i rennäringslagen (1971:437). Enligt renskötselrätten som finns inskriven i lagen har sameer som är medlemmar i en sameby rätt att använda marken för sig och sina renar. Rätten bygger på urminnes hävd och omfattar dels året-runt-marker, dels vinterbetesmarker. Inom Bräcke kommun finns inga året-runt-marker men kommunen

utgörs i sin helhet av vinterbetesmarker, det vill säga områden där renarna får uppehålla sig under perioden 1 oktober – 30 april.

De samebyar som enligt Sametinget har sina vinterbetesområden inom Bräcke kommun är Ohredahke, Raedtievaerie, Jijnjevaerie, Jovnevaerie och Njaarke.

Inom vinterbetesmarkerna finns huvudsakligen områden för renarnas vinterbete. Var vinterbetet sker varierar från år till år beroende av bland annat betestillgång, växelbruk och väderförutsättningar. För att möjliggöra vinterbetet och flytten av renarna till och från året-runt-markerna i renbetesfjällen behövs också flyttleder och anläggningar av olika slag (exempelvis hagar).

Rennäringen är utpekad som riksintresse enligt 3 kap. 5 § miljöbalken. Enligt lagen ska områden av riksintresse för rennäringen skyddas och mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringens bedrivande. Riksintresse för rennäring beskrivs i avsnitt 7.1.1.

Rennäringen påverkas av klimatförändringar som genom exempelvis kraftiga väderomslag, försämrat vinterbete och osäkra isförhållanden vid renflyttning.

Möjligheten att bedriva rennäring kan påverkas av annan markanvändning. Vissa typer av markanvändning kan exempelvis påverka renarnas betesro eller försvåra hantering och flytt av renar. Det är därför viktigt att vid nya exploateringar analysera vilken påverkan det kan ge på möjligheterna att bedriva rennäring, samt att föra dialog med berörda samebyar. I analysen behöver de kumulativa effekterna av klimatförändringar och tidigare exploateringar beaktas.

7.4.2 Vatten- och spillvatten och vattenskyddsområden

I kommunens VA-plan från 2021 framkommer att spillvatten och dagvatten ska omhändertas på ett miljö- och hälsomässigt säkert och gynnsamt sätt. VA-anläggningar ska inte bara fungera tillfredsställande idag utan vid alla tänkbara väderscenarier i takt med att klimatet förändras. Hänsyn ska tas till recipienternas status och de beslut som fattas ska vara långsiktigt ekonomiskt hållbara.

7.4.2.1 Verksamhetsområde för kommunalt dricks- och spillvattennät

Vatten och miljöresurs är ett kommunalt bolag som ägs av Bergs, Bräcke och Härjedalens kommuner. De ansvarar för Bräcke kommuns vatten- och avloppsanläggningar, att producera och distribuera dricksvatten samt ta hand om och rena avloppsvattnet.

Kommunens allmänna vatten- och avloppstjänster bedrivs inom ett fastställt geografiskt område, verksamhetsområdet.

Det dricksvatten som kommunen levererar är i de allra flesta fall av god kvalitet såväl tekniskt som hygieniskt. Tillförseln bedöms som god i dagsläget, men dricksvatten är en

naturresurs som ska hushållas med och värnas för framtiden. Kvalitetsförsämring på grund av nedslitna distributionsnät bedöms i framtiden bli alltmer aktuellt.

7.4.2.2 Enskilt dricksvatten och spillvatten

I områden som är utanför det kommunala verksamhetsområde för vatten och avlopp behöver man ansöka om och anordna ett enskilt avlopp och själv ordna med dricksvattenförsörjning.

I Bräcke kommun finns cirka 1 900 enskilda avloppsanläggningar och enligt kommunens inventeringar av enskilda avlopp bedöms uppskattningsvis 70 procent av dem behöva åtgärdas i olika omfattning. Målet är att alla enskilda avlopp ska uppfylla dagens krav på funktion. En kommunal vattentjänstplan är under framtagande.

7.4.2.3 Vattenskyddsområden

Vattenskyddsområden är skyddade vattenområden med syftet att skydda en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt.

Vattenskyddsområden kan inrättas av länsstyrelse eller kommun enligt 7 kap. 21 § MB.

Vattenskyddsområden innebär att kommunen eller länsstyrelsen kan meddela särskilda föreskrifter som reglerar vad som får och inte får göras inom och i anslutning till vattenskyddsområdet. Inskränkningar kan gälla rätten att bedriva djurhållning eller att anlägga upplag av timmer. Olika föreskrifter finns för varje vattenskyddsområde utifrån platsens förutsättningar och känslighet.

I Bräcke kommun finns vattenskyddsområden för följande områden:

- Revsund
- Pilgrimstad
- Sörbygd (införd 1974, eventuellt inaktuell)
- Kälarne
- Bräcke
- Gällö
- Nyhem

Riktlinjerna är ofta uppdelade i vad som gäller inom primär respektive sekundär skyddszon.

7.4.3 Kulturmiljövärden

Bräcke kommuns bebyggelsekaraktär är knuten till både jordbrukslandskapet och jordbruksbyarna samt i hög grad till såg- och industrisamhällets framväxt. I kommunen finns flertalet kulturmiljöintressanta byggnader, kvarnar, sågar, hembygdsgårdar, museum och fornlämningar som vittnar om kommunens långa historia. Unika byggnader är

exempelvis Badhuset i Stavre som är ett välbevarat badhus från slutet av 1800-talet och det enda av sitt slag i Jämtland.

I broschyren sägner och sevärdheter i Bräcke kommun av Torbjörn Andersson från 1984 finns beskrivningar av byars och socknars uppkomst och historier kring kommunen, kyrkor och sågar. Det finns även en kulturhistorisk utredning med tillhörande byggnadsinventering från 1974-1976 vars underlag blivit inarbetat i tidigare gällande översiktsplan från 2003.

Kommunen har inget kulturmiljöprogram men behov finns av att ta fram ett kulturmiljöprogram som kartlägger kulturvärden och beskriver riktlinjer.

7.4.3.1 Särskilt värdefulla kulturmiljöer

Sedan den 1 december 2025 ska kommunen i översiktsplanen redovisa byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden som är särskilt värdefulla. Som en del av detta kan kommunen peka ut byggnader och bebyggelseområden som är särskilt värdefulla ur historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

Vid bedömningen kan kommunen bland annat ta stöd i områden av riksintresse för kulturmiljön samt i gällande detaljplaner eller områdesbestämmelser med skydds- eller rivningsbestämmelser, vilka endast får tillämpas på särskilt värdefull bebyggelse.

Kartan visar områden och byggnader inom Bräcke tätort som omfattas av skydds- eller rivningsbestämmelser i detaljplan och som därigenom är att betrakta som särskilt värdefulla utifrån kulturmiljö.

För att tillvarata värdena som finns inom de olika platserna ska gällande skydds- och rivningsbestämmelser i detaljplanerna följas. Bestämmelser om skydd av kulturvärden kan omfatta såväl exteriör som interiör och kan avse såväl utformning som material, teknik och underhåll.

7.4.3.2 Områden med lokalt kulturvärde

Underlaget bygger på den kulturhistoriska utredning med tillhörande byggnadsinventering som togs fram 1974-1976. Underlaget togs med i tidigare gällande översiktsplan från 2003 och bifogas även denna översiktsplan som ett viktigt underlag för kommunen att använda i plan- och lovärenden.

Alla områden finns markerade med respektive siffra på kartan och beskrivna nedan.

Gällöbygden K1

Området vid Knutsnäset i Gällö och dess vikingatida rekonstruktioner av en vikingabåt och båthus till att börja med. Hela Gällöbygden bär spår av gammal historia. En av Norrlands rikaste vikingagravar grävdes fram i Gällö 1982. Graven är 1000 år gammal. Orten har ett strategiskt läge längs viktiga vatten- och handelsleder mellan Östersjön och

Atlanten. Handelsförbindelserna har varit viktiga under ett och ett halvt årtusende. Många slag mellan svenskar och normän har haft sitt centrum här.

Skeppshällan K2

Enligt sägnen ska hällan ha kluvits av Olof den Heliges järnskodda skepp år 1030. Här finns även forngravar och spår av stenåldersbostäder.

Havstokanalen K3

Kanalen byggdes år 1780 efter en svår båtolycka och utgör ett tidigt exempel på vattenbyggnad för säkrare sjöfart.

Havstogrottan K4

En naturlig grotta med kulturhistoriskt värde.

Stavre badhus K5

Byggt i slutet av 1800-talet och det enda badhuset av sitt slag i Jämtland.

Monästavlan K6

Minnesmärke över en av de många tragiska drunkningsolyckor som inträffat i Revsundssjön.

Präststenen K7

En plats med en dramatisk historia om hur en präst enligt traditionen stenades till döds.

Backnorsholmen K8

Forngravsområde där en urna från 500-talet har påträffats.

Gammalt båtvrak K9

Ett så kallat kopparoxe, använt för transport av koppar från brytningen i Huså under åren 1742–1875. Båten är fredad enligt kulturminneslagen.

Blindgubbnäset K10

Här finns två av flera gravar från järnåldern.

Hållbergsgrottan K12

En cirka 11 meter lång grotta som under 1420-talet beboddes av en fredlös man. En dryckeskanna från omkring år 1580, tillverkad i Raeren i Belgien, har hittats i grottan.

Svedjefors vattenkvarn K13

I området gjordes hösten 1944 det då mest omfattande mammutfyndet i Norden. Mammutens ålder har beräknats till 35 000–39 000 år.

Gamla försvarsvallar i Fanbyn K15

Försvarsvallar uppförda under de nordiska krigen, då Revsundssjön hade stor strategisk betydelse.

Tafnäs föreningshus K16

En av få bevarade byggnader från folkrörelsernas tillväxttid kring sekelskiftet 1900. Byggnadsminne.

Pilgrimskällan i Pilgrimstad K17

Källan ligger utmed den gamla pilgrimsleden mot Trondheim och användes redan i början av 1000-talet av pilgrimer på väg till Olof den Heliges grav i Norge. Området rustades upp under 1989.

Strångbergsgrottan K18

Sveriges näst längsta urbergsgrotta med en kryplängd på 510 meter. På en närliggande höjd finns hållristningar som kan ha tillkommit i början av 1000-talet. I anslutning till grottan finns även en trapperkoja för tillfällig övernattnings.

Hembygdsgården Åbrobacken K19

En av de bäst bevarade hembygdsgårdarna i kommunen. Med sitt läge vid vattnet och välbevarade byggnader utgör den en betydande kulturhistorisk miljö.

Forngravsområde i Ljungå, Näsvarpssundet K20

Gravarna är cirka 1 700 år gamla enligt C14-metoden. Området är skyddat enligt kulturminneslagen och all åverkan är förbjuden.

Hucksjöåsen K21

By som anlades av nybyggare i slutet av 1700-talet. Här finns flera kulturhistoriskt värdefulla gårdar samt ett museum med Harald Erikssons omfattande fjärilssamling, insamlad i området.

Bodsjöbyn K22

I byns västra del ligger gården Nygården med flera byggnader från 1800-talet samt ett härbre från 1700-talet. Byn har ett brant och öppet läge på sydslutningen mot Bodsjöstruppen.

Böle K23

I Norrböle finns en större, komplett och välbevarad gård med cirka 25 byggnader från 1700-talet och framåt. I området finns även byggnadsminnen från slutet av 1400- och början av 1500-talet samt många ålderdomliga lador som bidrar till det öppna odlingslandskapet.

Flatnor K24

Gamla Flatnors by ligger norr om Bodsjö kyrka på Gertrudbergets sluttning mot Bodsjön. Två gårdar med delvis ålderdomlig bebyggelse ligger intill varandra, bland annat mangårdsbyggnader från tidigt 1800-tal och en loftbod från 1739. I omgivande odlingslandskap finns många odlingsrösen.

Hällesjö K25

Byarna Lund, Tomasgård och Prästbordet ligger i det öppna odlingslandskapet kring Hällesjö kyrka. Intill kyrkan, som fullbordades år 1853, ligger klockstapeln som uppfördes av Pål Persson i Stugun 1781. Prästgården är från 1800-talets andra hälft. I Tomasgård och Lund finns ett flertal väl bevarade ekonomibyggnader och boningshus från 1800-talet.

Gimdalen K26

Utmärkande för Gimdalens by är det öppna odlingslandskapet. I byn finns många välbevarade boningshus från 1800- talets andra hälft och tiden kring senaste sekelskiftet, bl a en parstuga i en och en halv våning. Till byn hör fäbodvallen Staverflobodarna. Byn ligger intill det område utmed Gimån som är av riksintresse för det rörliga friluftslivet.

Håvdsjö K27

Håvdsjö by ligger i ett väl hävdad och öppet odlingslandskap. Inslag av modern bebyggelse saknas nästan helt. Däremot finns ett flertal boningshus och ekonomibyggnader från 1800-talet som bevarar sin ursprungliga karaktär. I byn finns också två härbren från 1600-talet. På en av gårdarna finns en enkelstuga som har välbevarade schablonmålningar och tapeter från 1800-talets mitt.

Anviken K28

Byn Anviken är känd sedan medeltiden. Utmärkande för byn är den delvis ålderdomliga bebyggelsen och det hävdade odlingslandskapet vars talrika odlingsrösen visar på en åldrig jordbruksbygd. Den äldre bebyggelsen av kulturhistoriskt intresse i byn representeras framför allt av lador, härbren, logar, båthus och bryggstugor, samt några mangårdsbyggnader. Främst är det tre större gårdar i byn som har väl bevarad bebyggelse från 1700- och 1800-talen. I norra delen av byn ligger ekonomibyggnaderna så att de bildar en bygata av äldre oskiftad typ. Längst ut på näset ligger ödesbölet Andbyn med odlingsrösen och åkerterrasser (fornl nr 52).

Bergböle K29

Inne i skogen på Ammeröns norra del ligger ett synnerligen välbevarat ödesböle kallat Bergböle (fornl nr 14). Inom det på kartan streckade området finns odlingsrösen, stensträngar och upp till 1,5 meter höga åkerterrasser. Ödesbölet är ej undersökt men sannolikt är det som andra ödesbölen använt några hundratal år under medeltidens tidigare del.

Hållborgen K30

I byn Hållborgen ligger gården Norgårn (Norrgården, Antes) som har flera äldre byggnader. I den väl bevarade mangårdsbyggnaden, som byggdes om och flyttades till nuvarande plats på 1840- talet, finns några av länets förnämligaste exempel på schablonmålningar utförda vid 1800-talets mitt. På gården finns också en bryggstuga från ca 1800 samt ett äldre härbre från 1800-talets förra hälft. I byn bodde på 1600-talet den kände bildhuggaren Anders Olsson. Boningshuset på Hållborgen 1:14 är byggnadsminne.

Holmsjö K31

På fastigheten nr 1:73 i Holmsjö by finns ett tjugotal väl bevarade byggnader från 1700-talet och framåt. Bland annat en bryggstuga från ca 1800 med orörd inredning samt portlider, ladugårdar, härbre, bodar och uthus.

Sundsjö K32

Nere vid Sundsjön finns ruinerna efter Sundsjö medeltida kyrka (fornl nr 8) omgiven av en

ödekyrkogård. Högre upp ligger nuvarande Sundsjö kyrka som fullbordades år 1836. I anslutning till kyrkan ligger kyrkstallarna från 1800-talets slut och prästgården från 1923 samt diverse ekonomibyggnader uppförda vid 1800-talets mitt. En lada söder om kyrkan är sannolikt från 1700-talet. Norr om kyrkan utmed Prästviken vidtar ett öppet odlingslandskap.

Nötviken K33

Finnkyrkan, tre stora flyttblock med grotliknande bildning.

Ulvsjö K34

Ulvsjö by är en nybyggarby som tillkommit efter det tidiga 1800- talets avvitrning. Nyhems socken är ett av de bästa exemplen på de nybyggarbygder som tillkom i skogslandet under 1800-talet. Den yngre avvitrningen pågick i dessa trakter 1826-1838 varvid kronomark frigjordes för nybyggen. Tidigare hade marken legat som utmarker till de gamla byarna. Samtidigt öppnade skogens privatisering dörren för skogsbolagens framfart. Ett av de mest bolagsdominerade områdena inom Jämtland är just denna SÖ del av landskapet. Ulvsjö by uppstod troligen ganska snabbt som en ren nykolonisation efter avvitrningen. Kyrkans och övrig bebyggelses ålder är vittnesbörd därom. Byn ligger vid Ulvsjöns V strand och med gårdarna glest placerade i öppet landskap kring Nyhems församlingskyrka. Kyrkan är av trä och stod färdig 1853. Även övrig bebyggelse är från 1800-talet med ytterligt få nyare inslag.

Lövsta K35

Byarna Lövsta och Hosjö är två jordbruksbyar med välbevarad 1800- tals karaktär. I byarna finns ett stort inslag av oförändrade äldre byggnader men få inslag av nyare bebyggelse. Miljön utgörs av öppen, odlad bygd i lätt kuperade sluttningar efter Sundsjöns NÖ sida. Där intill varandra ligger byarna Lövsta och Hosjö, bestående av drygt ett 10-tal gårdar. Byarna har sannolikt uppstått under medletid. Den äldsta kända byggnaden är ett härbre från 1793 i Hosjö men huvuddelen av bebyggelsen är från 1800-talet. Några av gårdarna är relativt stora, med bostadshus i form av präktiga salsbyggnader i två våningar. I utkanten av byarna finns också mindre torpställen.

Sidsjö vattensåg K36

Byggd omkring 1870. En av få kvarvarande brukbara ramsågar i länet. Byggnadsminne.

Dubbelbod i Sidsjö K37

Daterad till 1608. Byggd i rundtimmer med spåntak. Byggnadsminne.

Kvarn vid Kilån K38

Kvarn vid Tjärnströmmen K39

Hunge kvarn och kraftstation K40

Rissna gamla skola K41

Kom på 7:e plats i omröstningen 2002 om Sveriges vackraste byggnader i kategorin "Alla tiders bästa byggnader – byggd före 1950".

Hunge kapell K42

Våle skola K43

Skogsarbetarförläggning vid Kyrkkilen K44

Trefaldighetskällan, Svedje K45

Källa där man samlas kvällen före Trefaldighetsdagen för att "dricka brunn".

Skvaltkvarn, Gustavsnäs K46

En restaurerad vattendriven kvarn, byggd på 1800-talet, där säden maldes mellan kvarnstenar med hjälp av bäckens vårflood.

Domarstenarna K47

Ljungå kapell K48

Bodsjö K49

Bodsjö träkyrka uppfördes av Pål Persson i Stugun år 1796. I anslutning till kyrkan ligger en länga av kyrkstallar, prästgården från 1920-talet samt en sockenstuga från 1800-talets förra hälft. Strax söder om kyrkan ligger den sk kyrkladan eller Boddas bönhus, som är dendrokronologiskt daterat till år 1291. Boddas bönhus är byggnadsminne.

Östansjö K50

Härbre byggt på 1500-talet. Byggnadsminne.

Öratjärndalen K51

Torpmiljö från 1840 – 1860. Byggnadsminne.

Dansbanan i Finnäs K52

7.4.3.3 Byar

De kulturhistoriskt intressanta byarna utgörs av levande jordbruksbyar som lever av jordbruk men även av andra typer av sysselsättning. Kommunen vill verka för att byarna ges möjlighet till vidareutveckling. Extern finansiering i form av landsbygdsutvecklingsmedel kan stärka förutsättningarna för utveckling i byarna. Kommunen har alltid en positiv inställning till ny permanentbebyggelse i byarna. I kulturhistoriskt intressanta byar bör dock bebyggelsen varsamt inplaceras och utformas för att ta hänsyn till de historiska värdena. Det är av allmänt intresse att olämpliga förändringar av bebyggelsen främst inte sker inom de riksintressanta miljöerna Idsjön, Håsjö gamla kyrka och Revsunds kyrkomiljö.

7.4.3.4 Fäbodrar

Bräcke kommun har ett hundratal äldre fäbodrar av olika skick. Fäbodskulturen i Sverige och Norge blev i december 2024 utsedd till ett immateriellt kulturarv. Utnämnelserna kommer från Unesco, och för Jämtland, ett av Sveriges rikaste fäbodlän, är detta ett

erkännande av en tradition som har format både landskapet och människors liv i hundratals år.

Utnämmandet av immateriellt kulturarv handlar om att trygga de levande traditioner, seder och bruk som förs vidare genom generationer. Till exempel olika former av hantverk, ritualer, musik och berättelser. Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet syftar till att säkra respekten för och öka kunskaperna om dess betydelse.

Kommunen uppmuntrar bevarande och användande av de kulturhistoriskt intressanta fäbodarna och att information om fäbodarnas betydelse som kulturbärare fortsatt lyftas. Jamtli (länsmuseum) har mellan åren 1980-2000 gjort en fäbodinventering över länets fäbodar. Inventeringen är inte heltäckande utan är ett komplement till övriga underlag, vid åtgärder eller förändring kan fornlämningar hittas i kartan Fornsök som tillhandahålls av Riskantikvarieämbetet.

7.4.3.5 Byggnadsminnen och kyrkor

Byggnadsminnen är kulturhistoriskt värdefulla byggnader som berättar om och hjälper oss att förstå samhällsutvecklingen samt människors livsvillkor och synsätt i olika tider. För att även kommande generationer ska kunna ta del av detta kulturarv kan byggnader eller bebyggelsemiljöer skyddas som byggnadsminnen enligt kulturmiljölagen.

Det är länsstyrelsen, i samråd med fastighetsägaren, som beslutar att en byggnad eller annan miljö ska skyddas som byggnadsminne. Det finns också statligt ägda byggnadsminnen som regeringen beslutar om.

I Bräcke kommun finns 10 byggnadsminnen:

- Boddas bönehus, Jämtlands läns äldsta kända timmerhus placerat vid Bodsjö kyrka
- Granparken, dansbanan i byn Finnäs från 1934. Byggt som en åttkantig rotunda med tak och påbyggd scen. Dansbanan representerar det moderna livet i en liten skogsby under några decennier i mitten av 1900-talet.
- Ljungå kapell, uppfört 1907-1909 vid det gamla sågverket i Ljungå. Kapellet och begravningsplatsen är en av få kyrkomiljöer som ännu är i enskild ägo.
- Strömsågen i Sidsjö, en vattendriven ramsåg som byggdes år 1870. En av få kvarvarande brukbara ramsågar i länet. Vattenhjul, kugghjul, sågbänk med mera är bevarade från byggtiden.
- Tavnäs föreningshus, uppfördes 1904 som samlingslokal/ordenshus för nykterhetsrörelsen. Ordenshuset har spelat stor roll för det lokala kulturlivet med till exempel teaterföreställningar.
- Dubbelboden i Sidsjö, en av länets äldsta daterade timmerbyggnader daterad 1608.
- Härbre i Östansjö, ett av Jämtlands läns 14 kända medeltida timmerhus daterad till efter 1501.

- Härbre och lada i Norrböle. Härbret har delvis dendrokronologiskt daterats till 1485-86, och delvis till 1789-90.
- Norgårn i Hållborgen. Släktgård med en parstuga i två våningar, uppförd på 1700-talet. Flyttades till sin nuvarande plats samt påbyggdes omkring 1846-48. Interiören är anmärkningsvärt ålderdomlig och välbevarad med målade tapeter, även med figurmotiv, i flera rum. Vidare finns en timrad och rödfärgad bryggstuga från omkring 1880, uppförd i en och en halv våning samt ett timrat härbre från 1800-talets förra hälft.
- Öratjärndalen, Ladugård från cirka 1830-1859.

Utöver byggnadsminnen finns många kulturhistoriska byggnader och sevärdheter. I kommunen finns även 11 kyrkor:

- Bodsjö kyrka: Uppförd 1796 av Pål Persson, Stugun.
- Boggsjö kapell: Gammal byggnad som under lång tid användes som samlingslokal för Baptiströrelsen.
- Bräcke kyrka: Uppförd år 1859 i trä.
- Hunge kapell: Byggdes år 1911 som ett kapell kombinerat med skola.
- Håsjö gamla kyrka, Håsjö: Byggd år 1684. Klockstapeln från år 1779 med kopia på Skansen och Jamtli.
- Håsjö nya kyrka, Västanede: Kyrkan uppförd år 1876. Den brann dock ner år 1901 varefter en ny kyrka uppfördes på samma grund och invigdes år 1911.
- Hällesjö kyrka: Hällesjö gamla kyrka uppfördes troligen redan på 1200-talet. Klockstapeln är byggd av Pål Persson, Stugun, och blev färdig år 1781.
- Ljungå kapell: Omkring år 1860 uppfördes ett kapell vid bruket och år 1889 en enklare klockstapel.
- Nyhems kyrka: Kyrkan togs i bruk 1853.
- Revsunds kyrka: En av Jämtlands största landsortskyrkor.
- Sundsjö kyrka: Uppförd år 1829-1831. Nedanför kyrkan, vid sjön, ligger en kyrkoruin från 1200-talet.

Alla kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser som är invigda för Svenska kyrkan som är uppförda eller anlagda före 1940 har enligt kulturminneslagen ett automatiskt skydd.

7.4.3.6 Fornlämningar

Fornlämningar är spår efter mänsklig verksamhet. Länsstyrelsen har ansvar för det statliga kulturmiljöarbetet och kan besluta om vilka ingrepp som tillåts för enskilda fornlämningar i dessa. Fornlämningar skyddas av kulturmiljölagen (1988:950). Det är enligt lagen förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering, eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning

I Bräcke kommun har ett stort antal fornlämningar hittats, bland annat i form av fångstgropar/fångstgropssystem, boplatser, fäbodrar, flottningsanläggningar, kolningsanläggningar, skogsbruksanläggningar, husgrunder, tåker, färdvägar, smideslämningar, dammval, tjärdal/tjärgrop och stensättningar m.m.

Som fastighetsägare är du skyldig att känna till eventuella fornlämningar på din mark så att de inte skadas av misstag vid markarbeten eller andra åtgärder. Länsstyrelsen ska kontaktas om detaljplanering, bygglov eller andra åtgärder riskerar påverka en fornlämning.

7.4.4 Naturvärden

I kapitlet finns naturområden och värden som inte är utpekade riksintressen men som på olika sätt finns upptagna i 3 kap. miljöbalken.

7.4.4.1 Strandskydd

Strandskyddets syfte är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Strandskydd fyller funktioner för bevarande av biologisk mångfald, att trygga tillgång till stränder, som skydd mot klimatförändringar och för bevarande av kulturella och estetiska värden.

Generellt strandskydd gäller vid de flesta större sjöar och vattendrag enligt 7 kap. MB. Den 15 maj 2025 beslutade regeringen om lättnader i strandskyddet. De nya reglerna träder i kraft den 1 juli 2025 och innebär i korthet att strandskydd tas bort vid insjöar mindre än en hektar och vattendrag smalare än två meter. Det blir också tydligt att strandskydd inte omfattar anlagda vatten.

Strandskyddet omfattar en 100-meterszon både för land- och vattenområdet inklusive undervattensmiljön. Innan planering av bebyggelse inom strandskyddat område utanför detaljplanerat område behöver det utredas om det är möjligt att få dispens från strandskyddet i enlighet med bestämmelserna och de särskilda skälen som anges i 7 kap. miljöbalken. Vid detaljplanering eller förhandsbesked ska hänsyn tas till strandskyddat område och utgångspunkten är att strandskyddet ska värnas om det inte föreligger särskilda skäl som gör att dispens eller upphävande kan göras av strandskyddet. I områden som kommunen specifikt ser att landsbygdsutvecklingen kan ske i strandnära lägen inom strandskyddat område är de markerade som LIS-område enligt 7 kap. MB, se rubrik 7.2.

Om strandskyddet har varit upphävt i en detaljplan och den upphör att gälla eller ersätts av en ny detaljplan, kan strandskyddet återinträda. Kommunerna kan i vissa fall besluta att upphävt strandskydd inte återinträder när en äldre detaljplan ersätts med en ny.

7.4.4.2 Naturreservat

Naturreservat bildas i enlighet med miljöbalken i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Det kan också vara områden som behöver skyddas och återställas, eller nyskapande av värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter som förklaras naturreservat. Skyddet inkluderar restriktioner och reglering av markanvändningen inom området. De finns att läsa i särskilda beslut eller skötselplan. Att bilda naturreservat är ett av de viktigaste verktygen för att uppnå Sveriges miljö kvalitetsmål.

I Bräcke kommun finns 30 naturreservat enligt 7 kap. 4 § MB, som innehåller allt från tjärnar till barrskogar, gamla granskogar och bäckar. Mestadelen av reservaten förvaltas av länsstyrelsen. I kartan går det att se samtliga naturreservat. På länsstyrelsens hemsida går att hitta information och en beskrivning av alla naturreservat. Vissa naturreservat i kommunen är både naturreservat och Natura 2000-områden.

7.4.4.3 Stora opåverkade områden

Stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär enligt 3 kap. 2 § miljöbalken.

Stora opåverkade områden har inte pekats ut för Bräcke kommun av Jämtlands länsstyrelse. Stora delar av kommunen utanför tätorterna och byarna är att betrakta som opåverkade utifrån miljöbalkens definition. Dock är mycket av marken utanför tätorter och byarna påverkade av skogsbruk eller jordbruk och därigenom är att betrakta som påverkade i viss mån.

7.4.4.4 Ekologiskt känsliga områden

Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön enligt 3 kap. 3 § miljöbalken.

Bräcke kommun eller länsstyrelsen har inte pekat ut ekologiskt känsliga områden för Bräcke kommun. Däremot har länsstyrelsen pekat ut Natura 2000-områden samt inventerat våtmarker samt ängs- och hagmarker vilket kan ses som ett led i värnandet av ekologiskt känsliga områden. Även utpekandet av naturreservat och biotoper utgör en indikation på ekologiskt känsliga områden.

7.4.4.5 Biotopskydd

Biotopskyddsområde är en skyddsform som kan användas för små mark- och vattenområden som är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter. Biotoperna är också viktiga för vanligare arter, samt för omväxling i landskapet. Det finns två olika former av biotopskyddsområde. Den ena innebär ett generellt skydd för vissa biotoptyper, och den andra att skydd för en särskild biotop beslutas i varje enskilt fall.

Genom att skydda sådana värdefulla naturmiljöer förbättras förutsättningarna för att långsiktigt bevara den biologiska mångfalden. Skyddet bidrar också till att Sverige uppfyller FN:s överenskommelse om biologisk mångfald, samt de nationella miljö kvalitetsmål som riksdagen har antagit.

Följande biotop typer är skyddade generellt i hela landet och gäller oavsett om de är utpekade eller inte:

- Allé
- Källa med omgivande våtmark i jordbruksmark
- Odlingsröse i jordbruksmark
- Pilevall
- Småvatten och våtmark i jordbruksmark
- Stenmur i jordbruksmark
- Åkerholme

I Bräcke kommun finns 70 skogliga biotopskyddsområden, som vart och ett är formellt avgränsat och beslutat av Skogsstyrelsen med stöd av miljöbalken. Därutöver finns även ett antal nyckelbiotoper som har identifierats av Skogsstyrelsen som särskilt värdefulla skogsmiljöer med höga naturvärden. Dessa saknar formellt skydd, men är viktiga för biologisk mångfald.

7.4.4.6 Ramsarområde - Våtmarkskonventionen

Skydd av värdefulla våtmarker enligt Ramsarkonventionen (The Ramsar Convention on Wetlands). Målet är att bevara de speciella biologiska värden som finns i grunda vegetationsrika områden.

Konventionen omfattar hållbart nyttjande och bevarande av våtmarker, sjöar, vattendrag och grunda havsområden. Världens naturliga våtmarker och vattenmiljöer är mycket värdefulla och har även många funktioner till nytta för människan.

Bräcke kommun berörs av det utpekade Ramsarområdet Vattenån som finns inom naturreservatet Helvetesbrännan som även finns inom Ånge kommun. Majoriteten av området och även Vattenån finns inom Ånge kommun.

7.4.4.7 Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är ekosystemens direkta och indirekta bidrag till människors välbefinnande. Biologisk mångfald är avgörande för att ekosystem ska kunna tillhandahålla de olika tjänster som människor och andra organismer är beroende av. För att säkerställa livskraftiga ekosystem, krävs en mångfald av ekosystemstyper, arter och genetisk variation inom arterna så att dess förmåga att hantera förändringar och påfrestningar upprätthålls.

Bräcke kommun uppmuntrar och vill verka för utveckling av biologisk mångfald och ekosystemtjänster i samhällsplaneringen i samband med exploatering, anläggande av dagvattenåtgärder och skötsel av natur- och grönområden. I dagsläget genomförs få riktade initiativ för att gynna den biologiska mångfalden men genom naturbaserade lösningar så som exempelvis att återställa eller anlägga våtmarker, ha öppna dagvattenlösningar, låta gräsmattor växa upp och blomma eller spara döda träd kan kommunen på ett kostnadseffektivt sätt anpassa åtgärder och skötsel för att gynna den biologiska mångfalden i större utsträckning. Naturbaserade lösningar är ofta multifunktionella och hanterar olika samhällsutmaningar genom att skydda, utveckla eller skapa ekosystem samtidigt som biologisk mångfald och mänskligt välbefinnande främjas. De kan även stärka och skydda den fysiskt byggda miljön.

7.4.5 Friluftsliv

Överallt inom Bräcke kommun finns områden för rörligt friluftsliv och rekreation. Naturen är alltid nära både i tätorterna och på landsbygderna. Tillgången och tillgängligheten till områden för friluftsliv och sport är en viktig del av Bräcke kommuns attraktionskraft för boende och besökare. I nästan alla byar finns leder och spår som sköts av ideella krafter, vilket är en viktig del för både folkhälsa och gemenskap i byarna.

En viktig del av Bräcke kommuns karaktär och dragningsfaktor är de många sjöarna som uppmuntrar till bad och fiske under sommartid och skridskor, skidor och fiske vintertid. Även skidbackarna lockar till aktiviteter och besökare och drivs ideellt.

Det finns jakt- och fiskemöjligheter i kommunens många skogar, sjöar och vattendrag, rikt fågelliv för åskådning och möjligheter till andra typer av utflykter med natur- och kulturmiljöupplevelser. Aktiviteter som hundspann, kajak, hästridning och svampplockning erbjuds och marknadsförs på kommunens platshemsidan Bräcke nästa.

Även skoteråkning är ett stort fritidsintresse i kommunen och det finns många utbyggda skoterleder inom kommunen. Skoterlederna ingår till vissa delar i ett större regionalt skoterledsnät och finns till även för att undvika störningar eller påverkan på känslig skogsmark.

7.4.5.1 Turism

Bräcke kommun verkar för en naturinriktad turism och besöksnäring för att ta fasta på kommunens rika natur- och vattenmiljöer. Fisket är kommunens största besöksanledning. Genom platsmarknadsföringsinitiativ som hemsidan "Bräcke nästa" marknadsförs kommunens livsmiljöer och besöksmål, både för befintliga och nya invånare och för besökare. Sevärigheter, utkiksplatser, badplatser och leder lyfts upp för att uppmuntra besök och lokala företag lyfts upp för att stötta besöksnäringens företag och mathantverksföretag.

Vid utveckling av besöksmål behöver hänsyn tas till omkringliggande område för att inte störa samt säkerställa att en utveckling av besöksmål inte skapar slitage eller

nedskräpning som riskerar att förta besöksmålets värden. Utvecklingen av aktiviteter och anläggningar bör också ge befintliga kommuninvånare ett ökat aktivitetsutbud och en ökad livskvalitet.

Bräcke kommun har kända vattendrag som exempelvis Gimån som är känd i fiskekretsar över hela Sverige och bidrar till att fisket är kommunens största besöksanledning. Vattenmiljöerna har stora utvecklingsmöjligheten tillsammans med lokal natur- och kultur och samverkan mellan olika besöksmål och småföretagare uppmuntras för att förstärka och utöka platsens värden för fler ändamål.

7.4.5.2 Fiske och bad

I Bräcke kommun finns nästan 700 sjöar och en mängd sandstränder, inte minst runt kommunens största sjö Revsundssjön. Kommunens unika sjölandskap och många åar och forsar uppmuntrar till både fiske, paddling och bad.

Det finns ingen kommunal badplats i Bräcke kommun med faciliteter. De stränder som finns och som används för bad är ofta naturligt skapade badplatser som inte kräver skötsel. Badstränderna är viktiga besöksmål och destinationer och är centrala platser för gemenskap.

Kommunens största besöksanledning, fisket, erbjuder både vildmarksupplevelser och fiskelycka. I sjöar och skogstjärnar finns öring, röding, harr, sik, abborre, id och gädda. I Bräcke kommun finns några av landets finaste fiskevatten, välkända bland fiskeentusiaster inom landet såväl som utanför. Mest omtalad är Gimåns åtta mil vindlande strömmar, forsar och fall som genomkorsar kommunen. Att fiska från båt i sjöar och andra lugnare vatten är också populärt. Revsundssjön erbjuder varierat fiske och fina strandhugg. Goda fiskemöjligheter kan bidra till ökat permanentboende, stimulera etablering av nya verksamheter samt locka inflyttning till kommunen.

Genom ett aktivt arbete med fisket kan småskalig lokal fisketurism uppmuntras och utgöra ett konkurrenskraftigt alternativ till fjällområdenas utbud. Fisketurismen bör utvecklas i samverkan med invånarnas behov av fiske och rekreation så att balans råder mellan allmänt tillgängliga vatten och vatten för fiskeverksamhet. Utveckling av bebyggelse och småskaliga verksamheter omkring attraktiva fiskevatten bidrar till stärkt besöksnäring och kan uppföras med stöd i skälen för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS), se kapitel 7.2. Åtgärder som negativt kan påverka fiskenäringen och fisketurismen är klimatförändringar med bland annat ökad nederbörd, kraftiga väderomslag och ett varmare klimat.

7.4.5.3 Leder

Det finns många leder för vandring och skoter i Bräcke kommun. Lederna går genom skogar med skyddade växter och fjärilar, ofta intill sjöar och vattendrag och med utsiktsplatser och vindskydd. Det finns gott om längre vandringsleder så som Bodsjöleden

och S:t Olavsleden. Det finns även kortare leder som leder till utsiktsplatser och intressanta naturfenomen som exempelvis Kamrisdalen, Klevens topp och Forsaleden.

7.4.5.4 Skidspår och skidbackar

Det finns fyra kommunala elljusspår som drivs i samverkan med föreningslivet i Bräcke, Gällö, Kälarne och Pilgrimstad. Utöver de kommunalt drivna finns ett tiotal andra skid-, elljus- och motionsspår som tas om hand av föreningslivet. Därutöver har nästan varje by sina egna skidspår.

I Gällö finns Mickelbacken med två liftar och tre nerfarter. Det finns även skiduthyrning och café och det är ett populärt besöksmål för barnfamiljer. I Mickelbacken anordnas även nationella och internationella tävlingar. I Västanede strax utanför Kälarne finns Svedjebacken som har en lift och tre nerfarter. Det finns även skiduthyrning och café. Bägge skidbackarna drivs ideellt av föreningar och är viktiga för intilliggande tätort men även kommunen som helhet.

7.4.6 Miljö, hälsa och säkerhet

7.4.6.1 Förorenad mark

Länsstyrelsen har genomfört inventering av vissa typer av industrifastigheter i länet för att utreda förekomst av förorening eller risk för förorening av mark. Inom områden som inventerats ska inventeringsresultaten beaktas vid prövning av annan markanvändning intill dess marken är sanerad.

Det är i första hand den som har orsakat en förorening som ansvarar för att undersöka och sanera ett område. Den verksamhet eller privatperson som förvärvat en förorenad fastighet kan i vissa fall bli ansvarig för åtgärderna.

Ansvarig verksamhetsutövare behöver även beakta, ta höjd för och undersöka vilka klimatrisker som kan finnas för det förorenade området. Det handlar om hur klimatförändringarna kan påverka risken för spridning av föroreningar från området, till exempel en ökad risk för ras, skred och översvämning. Det handlar också om vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att minska risken för spridning av föroreningar från området.

Inför planering av åtgärder finns en karta över förorenade områden (EBH-kartan) som ska användas som underlag för att se var det finns misstänkt eller konstaterat förorenade områden. Kartinformationen hämtas ur den nationella databasen EBH-stödet.

Länsstyrelsen har utifrån EBH-databasen tagit fram en prioriteringslista över förorenade områden daterad oktober 2024 över Jämtlands län. Prioriterade förorenade områden i Bräcke kommun är från äldre verksamheter som helt eller delvis tillkommit innan 1969 (id-nummer i EBH-databasen):

- Tjärfabrik i Grötingen (166536)
- Fiberrika sediment, fiberbank Pilgrimstad, Revsundssjön (193052)
- Bräcke gasverk/Björks Mekaniska (166706)
- TICO/B2W(GP:s Industrilack/Pilgrimstad boardfab.) (166473)
- AMROF (Kälarnesågen/Ansjö teknik/Candra) (166478)
- Flottningsverkstad i Stavre (166564)
- Gällöverken (197680)

Åtgärderna är indelade i olika riskklasser och det finns beskrivet för varje område vad den primära föroreningen är och kommentar.

7.4.6.2 Buller

Det som alstrar buller inom kommunen är framförallt trafik från väg E14, järnvägarna och vissa verksamheter som exempelvis vindkraftsparker, skjutbanor och industrier. Några större bullerproblem finns inte inom kommunen.

Kommunen arbetar för att verksamhet som kan medföra bullerstörningar lokaliseras och utformas på ett sätt som minimerar olägenheterna. Vikten av en bullerfri boendemiljö påverkar lokaliseringsfrågor. Allmänna riktlinjer för trafikbuller är viktiga i detta sammanhang, exempelvis trafikbullerförordningen. Vid lokalisering av bebyggelse är det viktigt att utgå från gällande lagstiftning, riktvärden och rekommendationer.

Bräcke kommun omfattas inte av miljökvalitetsnormer för buller eftersom de gäller kommuner med fler än 100 000 invånare. Kommunens övergripande strävan är ändå att begränsa buller. Detta styrs av bland annat av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken och reglerna om egenkontroll, tillsyn och prövning. Regler om buller finns i såväl plan- och bygglagen som miljöbalken och förordningar. För olika kategorier av buller finns också riktvärden för bullernivåer vid bostadsbyggnader.

7.4.6.3 Industri och farlig verksamhet

Det finns beviljade undersökningstillstånd för metaller och industrimetaller inom kommunen. Tillstånden är tidsbegränsade och ger ensamrätt till undersökning inom det sökta området. Områdena påverkar inga av de större bebyggelseområdena utpekade i översiktsplanen.

Farliga verksamheter är anläggningar där det hanteras stora mängder kemikalier eller andra verksamheter som av andra skäl medför risker för allvarliga skador på människor eller miljön. Dessa verksamheter är reglerade enligt Lagen om skydd mot olyckor (2003:778), enligt Lag om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (1999:381) även kallad Sevesolagen samt enligt 9 kap. MB som handlar om miljöfarlig verksamhet.

Det finns två kravnivåer för Seveso-anläggningar, en lägre och en högre. Den lägre kravnivån innebär att verksamheten ska anmälas till länsstyrelsen och att ett

handlingsprogram ska finnas. Den högre kravnivån innebär även att bland annat tillstånd krävs samt att en säkerhetsrapport ska tas fram. Gemensamt för båda kravnivåerna är att en information till allmänheten ska tas fram och finnas tillgänglig via kommunens webbplats.

I Bräcke kommun finns två Seveso-anläggningar:

- Octowood AB, Kälarne
- Svevia AB, Bensjö

Octowood producerar huvudsaklig impregnerade stolpar i olika utföranden och tillhör den högre kravnivån. Anläggningen är placerad 1 km nordost om Kälarne på fastigheten Västane 5:4. Verksamheten omfattas av Sevesolagstiftningens högre kravnivå på grund av den stora hanteringen impregneringsmedel.

Svevia är en bergtäkt lokaliserad inom fastigheten Bräcke 1:405 och Bensjö 2:15. Tälten ligger cirka 2 km norr om Bräcke samhälle. Tillsyn av verksamheten enligt Sevesolagen utövas av länsstyrelsen. Verksamheten omfattas av Sevesolagstiftningens lägre kravnivå.

7.4.6.4 Radon

Radon är en osynlig och luktfri gas som bildas när det radioaktiva grundämnet radium sönderfaller. Radon kan orsaka lungcancer och kan finnas i alla slags hus. Radonet kan till exempel komma från byggnadsmaterial i väggar eller från hushållsvattnet, men det vanligaste är att det kommer från marken huset står på. Eftersom radon är en osynlig och luktfri gas bör radonhalt mätas i inomhusluften för att veta hur mycket radon som finns.

De gräns- och riktvärden som finns för radon och andra naturligt förekommande ädelgaser har fastställts i samråd mellan olika berörda myndigheter. Bindande gränsvärden finns till exempel i Boverkets byggregler och Livsmedelsverkets dricksvattenföreskrifter. Referensnivåer och gränsvärden hittar du hos Strålsäkerhetsmyndigheten.

Vid fysisk planering och byggnation bör radonmätningar genomföras för att säkerställa att gällande riktvärden uppnås. I Bräcke kommun finns problem med radon i dricksvatten. Livsmedelsverkets gränsvärden gäller och för invånare med enskilda dricksvattenanläggningar bör provtagning och analys ske för att säkerställa lämpliga värden. För kommunens dricksvattenanläggningar är miljö- och byggnämnderna ansvariga tillsynsmyndigheter och säkerställer vattnets kvalitet genom kontroller och kontinuerliga vattenprover.

7.4.6.5 Elektromagnetisk strålning

Vid planläggning ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bland annat människors hälsa och säkerhet samt risken för olyckor. Omgivningspåverkan från elnät, stationer och andra elnätsanläggningar behöver

därför beaktas vid fysisk planering. Skyddsavstånd kan förebygga att det sker skador på grund av brand eller kontakt med el samt motverkar påverkan på människors hälsa på grund av elektromagnetiska fält.

Det råder idag oklarhet kring eventuella hälsoeffekter av långvarig exponering för svaga lågfrekventa magnetfält, som bland annat uppstår runt kraftledningar och stationer. Det finns en vetenskapligt grundad misstanke om att långtidsexponering för svaga magnetfält skulle kunna öka risken för barnleukemi.

I Sverige är ansvaret för hälsofrågor med anknytning till magnetfält fördelat på fem myndigheter: Arbetsmiljöverket, Boverket, Elsäkerhetsverket, Folkhälsomyndigheten och Strålsäkerhetsmyndigheten. Myndigheterna ger följande rekommendationer vid samhällsplanering och byggande avseende hälsoriskerna vid exponering av magnetfält:

- Sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och andra elektriska anläggningar så att exponering för magnetfält begränsas.
- Undvik att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.
- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer.

Det finns inga gränsvärden eller fasta avstånd för hur nära byggnaderna kan placeras med avseende på magnetfält. Kontakt ska alltid tas med berörd ledningsägare, exempelvis Svenska kraftnät, om byggnation planeras inom 500 m från anläggningar.

Särskilt viktigt blir det att beakta riskerna för elektromagnetiska fält och strålning vid planerade och befintliga stamnätsledningar inom Bräcke kommun. I samband med samråd och dialoger som förs med ansvarig myndighet ska kommunen verka för att lokaliseringar av nya transformatorstationer och utredningsområden för ledningsdragningar överensstämmer med kommunens utpekade markanvändning och riktlinjer fastslagna i denna översiktsplan. Gällande rekommendationer från ansvariga myndigheter ska följas så långt det bedöms kunna genomföras till rimliga kostnader.

7.4.6.6 Farligt gods

Länsstyrelsen har genomfört en riskanalys för Bräcke samhälle 1992. Den visar att transporter av farligt gods på väg och järnväg genom de centrala delarna av samhället samt förvaring av farligt gods är det största risken för Bräcke.

E14 är utpekad som rekommenderad led för farligt gods. Däremot är transporter av farligt gods tillåtna på alla vägar där det inte finns uttalade förbud. Uppställningsplatser eller särskilda mål kan även påverka riskbilden. Vid ny bebyggelse och åtgärder i den befintliga bebyggelsen ska riskbedömningar göras i det enskilda fallet.

Det finns inga nationella riktvärden som slår fast vilka risker eller skyddsavstånd som kan vara tillämpbara i samband med planering av markanvändning i närheten av trafikleder för farligt gods på väg- eller järnvägsnätet. Däremot finns en del rekommendationer från statliga myndigheter som exempelvis Trafikverket. Information och vägledning gällande riskfrågor vid fysisk planering finns även på länsstyrelsens hemsida.

Vid planläggning i anslutning till transportleder för farligt gods behöver kommunen kartlägga, analysera och värdera riskerna. I vilken utsträckning och på vilket riskerna behöver åtgärdas beror på hur riskbilden och myndighetens ansvarsområden ser ut för det aktuella planområdet.

7.4.6.7 Avfallshantering

För Bräcke kommun finns en avfallsplan antagen av kommunfullmäktige 2001-02-23. För den avfallshanteringen i Bräcke kommun finns två stycken övergripande målsättningar:

- Återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.
- Människors hälsa och miljö skall skyddas mot skada eller olägenhet

Utöver avfallsplanen finns Avfallsföreskrifter från 2023-12-13 innehållandes bland annat riktlinjer som är vägledande för privatpersoner och kommunens VA-bolag.

Avfallshantering är en viktig del av kommunens planering och står inför ökade krav i takt med att fler fraktioner sorteras ut. Detta innebär ett växande behov av ytor som måste beaktas vid detaljplanering och exploatering. Kommunen behöver arbeta för minskat avfall samt ökad källsortering och återbruk, bland annat genom tydligare information till invånare och besökare.

Vid planering av nya bostäder och bostadsområden ska alltid frågan om säker, effektiv och lättillgänglig avfallshantering med möjlighet till sortering beaktas. Kommunen har återvinningscentraler (ÅVC) för grovavfall och miljöfarligt avfall på tre platser (Bräcke, Kälarne och Gällö) och ett antal återvinningsstationer (ÅVS) för förpackningar och tidningar inom kommunen. Bräcke kommun är till ytan stor och det kan bli aktuellt att se på lösningar för insamlings-, mellanlagrings- eller omlastningsstationer, för att tillgodose även kommande regeländringar kring avfallshanteringen.

Avfallshanteringen varierar beroende på boendeform: gemensamma lösningar är vanliga i fritidshusområden, medan permanentbostäder oftast har fastighetsnära kärl. Planeringen (både detaljplanering, bygglov etc.) ska säkerställa tillräckliga ytor för både enskilda och gemensamma lösningar samt för kommunens ansvar för rest-, mat- och förpackningsavfall.

Avfallsplanen är i behov av revidering och arbete pågår med att ta fram en ny.

7.4.7 Miljökvalitetsnormer (MKN)

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel i miljölagstiftningen gällande kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt. De används för att förebygga eller åtgärda miljöproblem och beskrivs närmare i miljöbalkens femte kapitel. En miljökvalitetsnorm kan till exempel gälla högsta tillåtna halt av ett ämne i luft, mark, eller vatten. Miljökvalitetsnormer är ett juridiskt styrinstrument för myndigheter och domstolar, som används vid till exempel tillståndsprövning, tillsyn och fysisk planering.

Miljökvalitetsnormer kan införas för hela landet eller för ett geografiskt område, till exempel ett län eller en kommun. Utgångspunkten för en norm är kunskaper om vad människan och naturen tål. Normerna kan även ses som styrmedel för att på sikt nå de nationella miljömålen. De flesta normerna är så kallade gränsvärdesnormer som ska följas, medan några är så kallade målsättningsnormer som ska eftersträvas. Normerna baseras huvudsakligen på krav i EU-direktiv.

7.4.7.1 Luft

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft gäller i hela landet. Kommunerna ansvarar för att kontrollera luftkvaliteten för de flesta miljökvalitetsnormerna, i samverkan med andra kommuner eller på egen hand, och att tillhandahålla aktuell information om föroreningsnivåerna. Naturvårdsverket är den myndighet som ger kommunerna råd och vägledning till hur kontroll av luftkvalitet ska gå till. Naturvårdsverket ansvarar även för kontroll av miljökvalitetsnormerna på landsbygderna samt miljökvalitetsnormerna för marknära ozon. Om kontrollen av luftkvaliteten visar att föroreningshalterna är höga kan det uppstå krav på att ta fram antingen ett åtgärdsprogram eller en förebyggande luftkvalitetsstrategi.

Det gjordes en inledande kartläggning av luftkvaliteten i Bräcke kommun år 2019. Enligt bedömningen riskerar ingen utvärderingströskel att överskridas i Bräcke kommun. Den hårdast trafikerade vägsträckan i Bräcke kommun är Riksvägen (E14) genom Bräcke samhälle. Det kan finnas områden där vedeldning genererar sämre luftkvalitet men i dagsläget saknas underlag kring detta. Det har inte skett några omfattande förändringar i förutsättningarna vid de platser som tidigare har identifierats som mest relevanta för kontroll av luftkvalitet vilket gör att luftkvaliteten i Bräcke kommun bedöms som god.

För att Bräcke kommun även fortsättningsvis ska ha en bra luftkvalitet måste frågan bevakas i samhällsplaneringen. På lång sikt är det markanvändningen samt infrastrukturens och transportsystemens utveckling som är avgörande för förekomsten av luftföroreningar och dess påverkan på hälsa, miljö och natur.

7.4.7.2 Vatten

Miljökvalitetsnormerna för vatten omfattar ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten. Syftet med normerna är att säkra Sveriges vattenkvalitet. MKN för vatten beskriver den kvalitet en vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är

att alla vattenförekomster ska uppnå god status. Gränsvärden finns både för kemisk status och ekologisk status. Under ekologisk status finns ett stort antal kvalitetsfaktorer vars status inte får försämrats över en klassgräns som följd av en plan eller verksamhet. I det fall en kvalitetsfaktor är bedömd till den sämsta statusklassen får inte en plan eller verksamhet som kan leda till försämring tillåtas. Vidare får inte tillstånd ges för en plan eller verksamhet som äventyrar möjligheterna att nå miljökvalitetsnormen.

Vid detaljplanering och tillståndsprövning är det viktigt att beakta MKN för vatten för att säkerställa att statusen enligt ovan inte försämrats. I databasen Vatteninformationssystem Sverige (VISS) kan man hitta vattenförekomsterna med deras beslutade miljökvalitetsnormer tillsammans med data om påverkan, status, risk, åtgärdsförslag och motivering som redovisar skälen för gällande kvalitetskrav. Vattenmyndigheten sammanställer även underlag över vilka vattenförekomster som riskerar att inte uppfylla MKN till beslutat mål-år. Underlaget fungerar som ett stöd i kommunernas arbete rörande bland annat tillsyn, VA-planering samt skydd av vattenförekomster som utgör vattentäkter.

Kartan visar gällande statusklassning för grundvatten, sjöar och vattendrag med tillhörande avrinningsområden. Utöver detta redovisas vattendrag och sjöar som är påverkade av reningsverk, enskilda avlopp och urban markanvändning. Underlaget kan användas för att se vilka avrinningsområden där dagvatten och spillvatten är extra känsligt att tillföra.

För ytvatten generellt i Bräcke men även i Sverige är den kemiska statusen ej god. Problemet beror främst på påverkan från långväga luftburna föroreningar och bedöms ha en sådan omfattning och karaktär att det i dagsläget saknas tekniska förutsättningar att åtgärda det.

För ytvatten i Bräcke är den ekologiska statusen måttlig och otillfredsställande inom stora delar av kommunen. Skälen till dessa varierar och det är viktigt att utreda vad det är för påverkanskällor som påverkar bedömningen. Vid exploatering inom avrinningsområden i anslutning till vattenförekomster är det av särskild vikt att beakta risken för otillåten försämring avseende vattenstatus. Exempelvis kan krav på högre reningsgrad av spillvatten behövas eller krav på renande dagvattenåtgärder krävas för att en exploatering inte ska medföra försämring av MKN. I kommande planeringsskeden så som bygglov, detaljplanering samt tillstånd behöver det utredas vilken/vilka aspekter som är utslagsgivande för statusen och om det är troligt att exploateringen kan påverka vattendraget till följd av detta. Exempelvis kan för höga halter av näringsämnen i ett vattendrag innebära hårdare krav för enskilda avloppslösningar.

För fisket, som är Bräckes största besöksanledning, är goda förutsättningar för växt- och djurarter tillsammans med den ekologiska statusen viktig. Övergödning, försurning, fysiska förändringar och miljögifter är de vanligaste miljöproblemen som ligger till grund för att många vattenförekomsters ekologi är negativt påverkad.

7.4.7.3 Buller

Kommuner med fler än 100 000 invånare ska vart femte år utföra bullerkartläggningar och utarbeta åtgärdsprogram för att begränsa omgivningsbullrets skadliga effekter på människors hälsa. Detta regleras i förordningen om omgivningsbuller. Bräcke kommun har inget krav att kartlägga buller enligt MKN men ska ändå sträva efter att begränsa buller, se rubriken 7.4.6.2 Buller.

7.4.8 Klimatrelaterade risker

Klimatförändringar är något som märks av redan idag men som kommer att påverka samhället än mer framöver. De globala klimatförändringarna förväntas medföra att klimatet i Sverige inom ett sekel blir både varmare och blötare. Detta kommer att påverka Bräcke kommun på olika sätt, framför allt genom att fler klimatrelaterade risker i den byggda miljön kommer att uppstå. Klimatrelaterade risker påverkar både befintliga bebyggda områden och infrastruktur.

Prognosen för det framtida klimatet i Jämtlands län år 2100 är (Länsstyrelsen Jämtlands län, Karsa, 2018):

- En ökad årsmedeltemperatur cirka 4 grader. Alla säsonger får en temperaturuppgång, framför allt vintern med medeltal cirka 6 grader.
- Ökad nederbörd för alla säsonger utom för sommaren. Vår och höst: inland 30 %, fjäll 40 %. Vinter ökar mest med inland 50 % och fjäll 60 %.
- Antal dagar med snötäcke beräknas minska med 45–75 dagar, även det maximala vatteninnehållet i snötäcket minskar med 25–45 % mot slutet av seklet
- Värmeböljorna blir fler och längre. De längsta värmeböljorna beräknas bli längre för både inland och fjäll
- 30 % mer kraftiga regn. För regn med 30 minuters varaktighet beräknas ökningen bli cirka 30 %. För regn med längre varaktighet väntas en ökning med cirka 20 %.
- Brandrisksäsongen bedöms öka (undantaget fjällområdena).
- Vegetationsperioden ökar. I slutet av seklet beräknas vegetationsperioden börja i slutet av april och sluta i slutet av oktober, en ökning med cirka 50 dagar i genomsnitt.
- Större medeltjälldjup i de västra delarna av länet, mindre tjälldjup i de sydöstra delarna.

I 3 kap. 5 § plan- och bygglagen beskrivs att det i översiktsplanen ska framgå kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. Även 2 kap. 3, 5 och 6 §§ tydliggör att planläggning ska utföras med hänsyn till påverkan orsakad av klimatförhållanden och andra typer av risker och ger därmed stöd för att beakta klimataspekter i ett helhetsperspektiv.

I detta avsnitt redogörs för hur kommunen hanterar ny bebyggelse och den byggda miljön, avseende klimatrelaterade risker.

7.4.8.1 Översvämningrisk och skyfallshantering

Risken för översvämningar förändras i varmare klimat. Risken för översvämningar påverkas av om vattendrag är oreglerade eller reglerade. Reglerade vattendrag innebär att det går att kontrollera hur vattenflödena varierar och risken för översvämning kan till viss del påverkas av det. SMHI konstaterar att för oreglerade vattendrag i Jämtland blir det generellt mindre vårflood och ökade skyfall sommartid men att påverkan på stora vattendrag är begränsat. Nederbörden ökar generellt vilket leder till ökad risk för höga flöden under höst. Det beräknas bli mindre vanligt med höga flöden i framtiden då vårflooden minskar.

Jämtlands län har gjort en skyfallskartering från 2016 som omfattar Bräcke kommun. Kartan visar hur vatten kan rinna (rinnsträckor) och var vatten riskerar att ansamlas (instängda områden) vid exempelvis ett skyfall beräknat på att marken är hårdgjord. Underlaget bygger på begränsad data och visar inte en helt korrekt bild av skyfallssituationen men ger en viktig indikation och pekar ut lågpunkter i terrängen som kan ansamla vatten samt områden där vatten kan rinna baserat på markens lutning. För identifierade områden behövs därför vidare undersökningar och platskunskap för att avgöra om det finns risker för området.

Bräcke kommun har tagit fram en skyfallskartering från 2023 som omfattar Bräcke tätort. Kartan visar avrinningsområden och problematiska lågpunkter och beskriver nuvarande situation och förslag på åtgärder. Kartan innehåller även underlag om vad som sker vid ett 100-års regn respektive ett 500-års regn. Underlaget används för att synliggöra riskområden och skapa underlag för åtgärder i kommande steg.

Utifrån skyfallskarteringen i Bräcke tätort finns ett antal problematiska områden. Framförallt i anslutning till E14, järnvägen och väg 323 finns låglänta partier som kan svämmas över och i värsta fall påverka framkomligheten på prioriterade vägar. Inom tätorten har riskområden identifierats i framförallt den norra delen, öster om väg E14. Dessa områden består till största del av industri- och verksamhetsområden samt obebyggd naturmark. Skyfallskarteringen innehåller även förslag på åtgärder och ansvarsfördelning.

Det finns i dagsläget inga kända större områden inom kommunen som kan hotas av översvämning vid höga vattenflöden och som därför behöver pekas ut i översiktsplanen. Ändrade förutsättningar med ett förändrat klimat och nya karteringar kan dock förändra förutsättningarna. Alla vattendrag och sjöar kan dock svämma över och orsaka skador, varför det allmänt bör iakttas försiktighet vid lokalisering av ny bebyggelse intill låglänta sjöar och vattendrag.

7.4.8.2 Ras, skred och erosion

Ras och skred

Ras innebär att sten- och jordmassor faller fritt, medan skred innebär att en sammanhängande jordmassa glider iväg. Förutsättningarna för att ett ras eller ett skred ska uppstå är beroende av platsens förutsättningar. För att skred ska kunna inträffa krävs att jorden består av lera och/eller silt och att marklutningen är tillräckligt stor.

Ytvattenflöden som ger en hög nivå av markvatten försämrar jordens hållfasthet och kan ge upphov till försämrad stabilitet. Eftersom nederbörden väntas öka på grund av klimatförändringar väntas troligen även risken för ras och skred öka.

Länsstyrelsen Jämtlands län har år 2013 i rapporten "Ras och skred utifrån ett förändrat klimat" gått igenom länets kommuner utifrån det tillgängliga underlag som idag finns gällande ras och skred och konstaterar att det historiskt inte finns några kända skred i närheten av bebyggda områden eller större vägar. Risken för naturliga ras eller skred bedöms därför generellt vara liten i kommunen. I karteringen av rasriskområdet hittades endast små områden där lutningen överstiger 17 grader och jordarten består av morän. I rapporten visas områden i och kring Gällö och Pilgrimstad.

Det finns en del områden i kommunen där kombinationen lera eller silt sammanfaller med en lutning över 10 grader eller ligger strandnära. Dessa områden visas i Sveriges geologiska undersöknings karta som benämns som förutsättning för skred. Det innebär att dessa platser har naturliga förutsättningar för att ett skred kan ske och benämns därför i översiktsplanen som aktsamhetsområden. Ett flertal av dessa områden kan vid en platsspecifik bedömning avfärdas som riskområden eller konstateras ha en risk. I efterföljande planering är det därav av stor vikt att SGUs handledning för förutsättning för skred i finkornig jordart används.

Kartan visar även skogsstyrelsens översiktliga kartering över områden där skogsbruk och exploatering kan orsaka erosion, ras och slamströmmar. Dessa områden kan vara känsliga för påverkan på vegetationen liksom förändringar av vattenmängder, vattnets flödesvägar och rinnhastigheter, det vill säga påverkan som ofta uppstår vid skogsbruk och exploatering. Kartans visualiserar områden där det skulle kunna rasa eller ske en slamström, och där man därför kan behöva anpassa skogsbruksåtgärder eller annan exploatering.

Erosion

För bedömning av erosion längs sjöar och vattendrag är kunskap om geologiska förutsättningar och topografi viktigt, både på land och under vattenytan. Erosion längs vattendrag påverkas av flöden och strömningshastighet i vattendraget, medan erosion längs större sjöar kan påverkas av våg- och vindförhållanden samt strömningsförhållanden.

Sveriges geologiska undersökning har tagit fram en översiktlig kartering som visar stränders jordartstyp samt jordartens eroderbarhet längs med stränder. Karteringen visar

de förhållanden som var vid karteringstillfället vilket innebär att byggnation och markarbeten kan ha ändrats strandens egenskaper. I kartan är endast jordarten beaktad vilket innebär att karteringen inte ger en fullständig bild över områdets faktiska risk för erosion eftersom det finns ytterligare faktorer som påverkar. Eroderbarheten varierar i kommunen men är på ett generellt plan låg. Vissa områden har en potentiellt hög eroderbarhet varav det vid någon föreslagen förändrat markanvändning inom området bör undersökas noggrannare.

7.4.8.3 Hantering av klimatrelaterade risker i byggd miljö

För ny bebyggelse har kommunen ett ansvar att undvika att placera dessa i områden där risk för översvämning eller ras, skred och erosion kan förekomma. Kommunen behöver i samhällsplaneringen se till att klimatrelaterade risker beaktas och att tillgängliga rekommendationer, riktlinjer och underlag från bland annat länsstyrelserna, SMHI, SGU och SGI tillämpas. Utredningar bör tas fram vid planering där det föreligger risk eller finns förutsättningar för risker i framtiden vid ett förändrat klimat. Vid olämplig placering av bebyggelse bör andra platser föreslås för att så långt möjligt undvika ny bebyggelse inom områden som kan riskera påverkas vid ett förändrat klimat. Lokaliseringsutredningar och andra prövningar ska beakta riskerna vid ett framtida klimat. I samband med planering för bebyggelse och ny infrastruktur ska potentiella riskområden samt geotekniska förutsättningar utredas och hanteras.

7.4.9 Trygghet, säkerhet och beredskap

7.4.9.1 Trygghet

Det finns ett råd i Bräcke kommun för brottsförebyggande arbete och folkhälsofrågor. Rådet arbetar för att öka tryggheten och förbättra folkhälsan i kommunen.

Rådet består av representanter från olika sektorer i samhället, såsom politiker, kommunala tjänstemän, polis, näringsliv, primärvård, studieförbund, ideella organisationer samt Svenska kyrkan. Rådet arbetar med att få ett samlat grepp om det förebyggande och främjande arbetet för alla invånare i kommunen, främst inriktat mot barn, unga och äldre.

Under 2019 genomfördes en trygghetsvandring i centrala Bräcke med berörda aktörer. Efter en översyn av stationsområdet i Bräcke planeras flera trygghetsskapande åtgärder för att få området att upplevas tryggare. Exempel på åtgärder är förstärkt belysning, kameraövervakning, konstnärlig utsmyckning och ommålning invändigt.

7.4.9.2 Räddningstjänst

Bräcke kommun ingår i Jämtlands räddningstjänstförbund som är ett samarbete mellan kommunerna Östersund, Krokom, Strömsund, Bräcke, Ragunda, Härjedalen, Berg och

Äre. I kommunen finns tre brandstationer i de tre största tätorterna: Bräcke tätort, Gällö och Kälarne.

Räddningstjänsten är förberedd på att kunna agera i många olika situationer så som brandbekämpning, trafikolyckor, räddningsinsatser till sjöss, skogsbrandsläckning, insatser vid kemikalieolyckor med mera. På Räddningstjänsten Jämtlands hemsida finns information om till exempel sotning och eldning, explosiva eller brandfarliga varor, gasol, arrangemang i tält, flytvästar, brandsäkerhet m.m.

7.4.9.3 Civil beredskap

Sveriges civila beredskap handlar om förmågan att förebygga och hantera fredstida krissituationer, krigsfara och ytterst krig. Förmågan skapas i hela samhället, hos myndigheter, kommuner, regioner, företag och frivilliga. Alla som bor i Sverige har ansvar för beredskapen. Kommuner och regioner ska enligt lag minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Kommuner har även ett särskilt ansvar för samordning på lokal nivå, för det geografiska område som en kommun utgör. I händelse av kris eller krig har både enskilda och kommunen ansvar. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ger vägledning kring krisberedskap för enskilda och kommunen.

Civil beredskap är ett samlingsnamn för krisberedskap och civilt försvar. Ytterst syftar den civila beredskapen till att förbereda oss på alla slags samhällsstörningar som riskerar att skada oss. Det som ska värnas är samhällets grundläggande skyddsvärden så som: människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter, miljö och ekonomiska värden och nationell suveränitet.

Bräcke kommun är en del av totalförsvaret. Totalförsvaret består av både det civila försvaret och det militära försvaret, tillsammans bildar det Sveriges beredskap. Information om kommunens arbete med krisberedskap, civilt försvar och totalförsvaret finns att läsa på Bräcke kommuns hemsida eller på MSB:s hemsida. Det finns skyddsrum i Bräcke tätort och Kälarne. Det är inte tillåtet att genomföra ändringar eller ingrepp som kan försämra skyddsrumsfunktionen. Avveckling, rivning eller tillfällig begränsning av skyddsrum kräver särskilt tillstånd eller dispens från MSB. För mer information om exempelvis skyddsrum, se MSB.

8 Genomförande och konsekvenser

8.1 Planens genomförande

För att genomföra de åtgärder som föreslås i denna översiktsplan krävs bred samverkan och efterföljande planer och beslut av olika slag. Möjligheten att genomföra översiktsplanens intentioner har en tydlig koppling till kommunens budget och verksamhetsplanering. Kommunens huvudsakliga verktyg för att realisera översiktsplanens mål, utvecklingsinriktning och markanvändning är efterföljande detaljplanering, bygglovsprövning, förvaltning och tillsyn samt myndighetsdialoger med befintliga och nuvarande verksamheter och företag.

I översiktsplanen föreslås mål, utvecklingsinriktning samt områden för utveckling och förändring i mark- och vattenanvändningen avseende bebyggelse, infrastruktur och natur- och friluftsliv. Utvecklingsinriktningen är kommunens samlande framtidsvision och visar invånare såväl som besökare, investerare och andra myndigheter kommunens önskade långsiktiga utveckling.

Översiktsplanens genomförande är också beroende av andra aktörer än kommunen själv, såsom statliga myndigheter och deras inflytande över riksintressen, infrastruktur med mera. Samt privata aktörer och deras vilja att etablera sig såväl som enskilda privatpersoners intresse att flytta till kommunen och bo kvar. Vidare utgör också markägostrukturer i kommunen förutsättningar för genomförandet. Kommunen har rätten att planlägga mark, planmonopol, men på privatägd mark är det markägaren tillsammans med kommunen som avgör när ett genomförande kan ske.

För att hålla översiktsplanen aktuell ska kontinuerlig översiktsplanering ske genom att varje mandatperiod använda planeringsstrategin som ett framtidsyttande dokument.

8.2 Miljökonsekvenser

Nedan följer en icke-teknisk sammanfattning av miljökonsekvensbeskrivningen som tillhör översiktsplanen. Miljökonsekvensbeskrivningen är en bedömning av översiktsplanens konsekvenser utifrån ett miljöperspektiv.

I samband med det avgränsningssamråd som genomförts med länsstyrelsen beslutades att följande miljöaspekter kan antas medföra betydande miljöpåverkan:

- Natur- och vattenmiljöer
- Rennäring
- Jordbruksmark

Utifrån dessa aspekter har planförslaget jämförts med tidigare gällande översiktsplan från 2003 inklusive tillägg och fördjupningar. Översiktsplanen från 2003 med dess tematiska

tillägg har bedömts som nollalternativ och har fungerat som jämförelse för att bedöma planförslagets miljöpåverkan, effekter och konsekvenser.

Arbetet har skett iterativt mellan översiktsplanen och MKB:n och löpande justeringar har gjorts för att förbättra planförslaget utifrån slutsatser och medskick i MKB-processen. Detta har gjort att planförslaget succesivt utvecklats för att minska negativ miljöpåverkan. Framförallt har följande aspekter setts över och förbättrats i processen:

- Riktlinjer har formulerats om för att tydliggöra hänsyn och skydd av framförallt jordbruksmark och vattenområden.
- Markanvändningskartan har justerats utifrån jordbruksblock för att undvika omfattande utvecklingsförslag på brukningsvärd jordbruksmark. Dock omfattar fortfarande en del landsbygdsnoder jordbruksmark men för dessa har hänsyn tydliggjorts i "hänsynsavsnittet" i den platsspecifika vägledningen i markanvändningskartan.
- Utpekade LIS-områden har justerats något med hänsyn till större sammanhängande jordbruksblock. Däremot kvarstår jordbruksmark inom LIS-områden och hänsyn till jordbruksmarken tydliggörs i de kommunövergripande riktlinjerna.
- Rennäringsfrågor har beaktats kontinuerligt under planarbetet genom dialog med berörda samebyar bland annat, vilket bidragit till ett brett kunskapsunderlag och förståelse för frågorna.

Planförslaget bedöms medföra både positiva, neutrala och små negativa konsekvenser för de miljöaspekter som behandlats. Positiva konsekvenser är framförallt förbättrad hänsyn och riktlinjer kopplat till rennärning. Planförslaget bedöms även bidra positivt till att jordbruksmarken i kommunen generellt bevaras. En hektar jordbruksmark kan ianspråktagas vilket bedöms ge en liten negativ effekt, sammantaget bedöms dock konsekvensen för jordbruksmark i kommunen som obetydlig. Planförslaget bedöms ge god vägledning vid prövning av ianspråktagande av jordbruksmark. Planförslaget bedöms ge bättre förutsättningar och vägledning jämfört med nollalternativet. Neutrala konsekvenser är framförallt frånvaro av utvecklingsförslag för skyddad natur samt påverkan på MKN och akvatiska naturvärden.

Naturmiljöer kan komma att tas i anspråk vid ett genomförande av planförslaget. Förslaget har dock anpassats så att särskilt värdefulla miljöer och jordbruksmark i hög grad undviks. Planförslaget innehåller flertalet övergripande mål och riktlinjer som tydliggör och förstärker skyddet av värdefulla naturmiljöer och jordbruksmark med mera för nästkommande steg i planeringsprocessen. Förslaget bedöms inte medföra några negativa konsekvenser eller påtaglig skada för något av riksintressena.

Negativ påverkan på MKN för yt- eller grundvatten bedöms inte föreligga till följd av planförslaget. Efterföljande planering och lovprövning ska säkerställa att genomförande av åtgärder inte äventyrar möjligheterna att nå eller följa MKN.

Genomförandet av planförslaget bedöms bidra positivt till möjligheten att uppnå miljö kvalitetsmålen en God bebyggd miljö, Giffri miljö och Säker strålmiljö. Planförslaget bedöms dock även kunna medföra en negativ påverkan på möjligheten att uppnå flera miljö kvalitetsmål: Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv. För miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan och Ett rikt odlingslandskap bedöms planförslaget både bidra positivt och negativt till uppfyllande av målet. Målen Ingen övergödning och Myllrande våtmarker bedöms påverkas vare sig positivt eller negativt.

Översiktsplanen bedöms bidra både positivt och negativt till mål 2 Ingen hunger i Agenda 2030. För mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald bedöms planförslaget inte bidra till måluppfyllelse, däremot bedöms planförslaget på särskilt värdefulla platser bidra till delmålet 15.5 Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer.

MKB:n konstaterar att den övergripande föreslagna utvecklingsriktningen för planförslaget är i stora drag lik den tidigare gällande översiktsplanen från 2003. Planförslaget innebär dock tydligare geografiska avgränsningar i markanvändningskartan och tydligare riktlinjer för vissa avvägningar och hänsyn.

Överlag bedöms nollalternativet och planförslaget medföra snarlika konsekvenser i förhållande till nuläget, eftersom markanvändningen är relativt lika i de båda alternativen. Planförslaget tar dock något mindre områden i anspråk för bebyggelseutveckling och bedöms innehålla tydligare ställningstaganden, bland annat hur avvägningar ska göras mellan utveckling och bevarande av skyddsvärda områden.

8.3 Sociala och ekonomiska konsekvenser

Planförslaget tar sikte mot en långsiktigt hållbar samhällsutveckling med flera positiva sociala och ekonomiska konsekvenser för Bräcke kommun. Genom att prioritera bebyggelseutveckling i anslutning till befintliga orter och kommunikationsstråk stärks förutsättningarna för tillgänglighet till service, arbete och social gemenskap, vilket är centralt för social hållbarhet i en glesbefolkad kommun som Bräcke.

8.3.1 Social hållbarhet och livsmiljöer

Utbyggnad kring serviceorter, lokala servicenoder och stationslägen främjar möjligheten till ett rikt vardagsliv i hela kommunen. Planens inriktning att utveckla olika boendeformer, till exempel seniorboenden i Bräcke tätort, bidrar till att människor kan bo kvar i sin närmiljö över livets olika skeden. Fokus på mötesplatser, tillgänglighet till natur och friluftsliv samt samverkan med det ideella föreningslivet stärker också den sociala gemenskapen och det lokala engagemanget – faktorer som i sin tur bidrar till ökad trygghet, trivsel och tillhörighet. Lokala servicenoder och tätortsutveckling med fokus på vistelsekvalitet och sociala ytor kan också bidra till ökad upplevd trygghet genom att fler

människor vistas i offentliga miljöer. Vidare kan tryggheten stärkas genom att fortsatt stödja och utveckla föreningsliv och civilsamhälle i kommunens byar.

Genom att nytillkommande större bostadsområden lokaliseras nära till befintlig service och viktiga målpunkter samt genom förslag till utbyggnad av gång- och cykelförbindelser inom tätorter och till viktiga målpunkter stärks barn och ungas rörelsefrihet och trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter ökar.

8.3.2 Ekonomisk hållbarhet och näringsliv

Ett tätare bebyggelsemönster i anslutning till serviceorter och trafikstråk gynnar såväl offentlig som kommersiell service genom att öka underlaget för verksamheter och minska kostnaderna för infrastruktur och drift. Genom att uppmuntra landsbygdslösningar och småskaliga företagsetableringar i hela kommunen – särskilt inom turism, friluftsliv och lokal handel – skapas nya arbetstillfällen och en stärkt lokalekonomi. Besöksnäringen har stor betydelse för ekonomin, där investeringar i natur- och kulturmiljöer kan ha betydande multiplikatoreffekter i form av logi, handel och guidningstjänster. Bevarade och utvecklade fiskevatten och leder är också nyckelresurser.